

అ యి దు ఏ కా ం కి క లు

న వ్య సా హి తీ స మి తి

హైద్రాబాదు.

నాలుగవ.

ప్రచురణ.

ప్రతులు.

1000.

శా. శ. 1871 సం.

మన్నగ: పుష్పము.

(అన్నిహక్కులు సమితివి.)

ప్రతులకు:

నవ్య సాహితీ సమితి

వివేక నగర్, చిక్కడపల్లి,

హైదరాబాదు.

ముద్రణ:

శ్రీ దత్త ముద్రాక్షరశాల

3466 రాష్ట్రపతిరోడ్డు,

సికింద్రాబాదు.

నివేదిక

గత మూడు ఏండ్లనుంచీ సమితి సాగించిన సారస్వత కార్య కలాపాలు ఆందరికీ విశదమే. ఇంకొకరు సమితి ప్రచురించిన 'కదంబం' (కథానికలు), "ప్రతిష్ఠలు" (నాటికలు), "సుమాంజలి" (కథానికలు) అనే యీ మూడు ప్రచురించిన గూడా పత్రికా, పాఠకాలోకంలోని సహాయముల మన్ననలు పొందాయి. సమితికి పునాభివృద్ధికి యిది సూచకము.

నేడు రంగస్థలమీద ప్రదర్శన కొరకు అనుకూలించే చక్కని నాటికలు చాలా తక్కువ వున్నాయి. ప్రదర్శన ముఖ్యోద్దేశంగా గల ఏకాంకిలను సంకలనం చేయాలని సమితి సంకల్పించింది. క్రితం సంవత్సరం ఏకాంక నాటికల పోటీ జరిపాము. శ్రీ భట్టిపాళు కృష్ణమూర్తిగారికి ప్రథమ బహుమానం (రూ. 50), శ్రీమతి వాలుగుమ్మ సుమతి (గౌరి) గారికి ద్వితీయ బహుమానం (రూ. 30) శ్రీ రాపల్లదివ్య ప్రభాకర్ గారికి మూడవ బహుమతి (రూ. 20) యివ్వబడినాయి ఇవిగాక పోటీలో నాలుగవ స్థానానికి వచ్చిన మరి రెండు నాటికలు. శ్రీ మరమాళి చిన వెంకటరెడ్డి, శ్రీ జ్యోత్సన గున్నేశ్వర్రావు గారల రచనలుగూడా చేర్చి, "అయిదు ఏకాంకిలు" అనే యీ సంపుటిని వెలువరిస్తున్నాము. ఇది సర్వవిధలా జనాదరణీయమాతుందిని విశ్వసిస్తున్నాము. ఈ పోటీకి నిర్ణేతలుగా వ్యవహరించిన శ్రీయంతలు పాలుగుమ్మి పద్మరాజు, ఎం.ఎన్.సి. (మద్రాసు), డివాకర్ల వెంకటాకధాని, ఎం.ఎ. (ఆనర్లు) (హైద్రాబాదు) గారలతో, అత్యుత్సాహంతో పాల్గొని జయప్రసంగా నిర్వహించి దానికి తోడ్పడిన రంగయిత్ర లండన్ మహాకావ్య మారు కృతజ్ఞతలు తెలియ జేస్తున్నాము.

భారతదేశంలోని వివిధ ప్రాంతాలలోని ఆంధ్రులు సమితి సభ్యులుగా చేరి సమితి కార్యకలాపాలలో భాగస్వాములుగా వున్నారు.

సభ్యసాహితీ సమితి తనకు ఓపినంతవరకు చేస్తున్న యీ సార్వజ్ఞీకత నేడు సారస్వతాభివృద్ధిని సులభంగా యితోధికంగా చేయుత నిష్పాదనలనిందిగా విజ్ఞప్తిచేస్తున్నాము.

వేమరాజు నరసింహారావు.

ఉత్తర చతుర్లు

ర చ న

భట్టిప్రోలు కృష్ణమూర్తి.

పాత్రలు.

గంగన్న.

శివన్న.

పూజారి రఘునాథు.

ధనంజయు.

కొంఠమంది చిన్నప్పిట్టలు.

రజనీ.

బిగ్గీ.

ఉత్తర చీతులు

[తెర లేస్తుంది. ఒక చిన్న పూరింట్లో ముందు నగం భాగం ఎడమ ప్రక్కగా కనిపిస్తూఉంటుంది, మధ్య వెదురుపేల్ల తడిక తల్పు. స్త్రీజిమధ్య గుండ్రని రాతి చప్టామధ్య గంగరావిచెట్టు. ఆ చెట్టుకు వెనుక కొద్దిగా దూరంగా చెరువుగట్టు. అవలెగట్టు, ఆ గట్టుమీద చెల్లూ, ఆ వెనుక దూరంగా ఒక కొండా కనిపిస్తున్నాయి. రెండు గట్టులకు మధ్య చెరువునీటి భాగం కొంత నీలంగా కనిపిస్తూ ఉంటుంది.]

సమయం సాయంత్రం అయిదు గంటలు. తెర లేచేటప్పటికి రాతి చప్టామీద కూర్చుని పూజారి రఘునాథు కడుగుతో దారం వడుకుతూ ఉంటాడు. గుడిసెముందు కూర్చుని గంగన్న మాసిపోయిన గుడ్డలో కుప్పగా ఉన్న డబ్బు లెక్కపెట్టా దొంతులుగా ఒక ప్రక్కను ఉంచుతూ ఉంటాడు. ప్రక్కన పగలగొట్టిన కుండ పెంకలు పడిఉంటాయి. ఒక గుండ్రని మట్టి హుండీ ఒక ప్రక్కగా ఉంటుంది.]

రఘు: రేపు తెల్లారేటప్పటికి గుడిసెలన్నీ ఖాళీ—ఈ పేటంతా పాడుపడ్డ ఊరయిపోతుంది!

1

గంగ: (లెక్క పెట్టిన దొంతి ఒకప్రక్కనుంచి, ఆ కుప్పలో రూపాయలేస్తూ)
ఏ గూటిపిట్ట లాగూటిదరి నేరుకోవాలి గదయ్యవారూ?

రఘు: అవునులే, కాని ఆపిట్టలు పొద్దున్న బయలుదేరినవి సాయంత్రానికలా గూట్లించేరుకుంటాయి. ఈపిట్టలువటుకు ఇన్నాల్లు—ఇన్నాల్లేమిటి ఇన్నేళ్లు—ఈగుడిసెలే తమగూళ్లనుకుని ఇక్కడేఉండిపోయి ఈనాటికిమళ్ళీ వెనక్కిగురుతున్నాయి!

గంగ: నాలుగేళ్లవుతున్నాడనుకుంటాను మనమీడకొచ్చి, కదయ్యవారూ?

రఘు: రెండునెల్లపదిరోజులు తక్కువ గంగన్నా నాలుగేళ్లకి.

గంగ: అవును, బాడపదవున్న మెల్లిన పంచమినాడు బైరేరినారంమన్నా! ఆరేలుంటుందన్న పని నాలుగేళ్లు నిండకుండానే పూర్తైపోనాది సిత్రరంగా.

రఘు: అవునుగాని గంగన్నా, ఆపంచమినాడున్న ఉత్సాహం ఈవారున్న దంటావా ఈమనుషుల్లో? ఇక్కడేవో వజ్రాలవన్నం పడిపోతున్నదని చేతులు నొప్పట్టాలిగాని ఏరుకోడానికేమీ ఆడ్డలేదని అన్న ఆశలు నిండిన మాటల్తో, పాటల్తో కదిలిందీ ప్రజ ఆరోజు.

గంగ: మా రత్న కోటి బలిశీలకి ఆసలుతుట్టి నైపోవటం ఎల్లప్పుడూ అలవాటే లెండి కదయ్యవారూ, ఎప్పుడో ఒక నాడుతప్ప! (మాసిపోయిన గుడ్డలో జబ్బులన్నీ అయిపోతాయి. దొంతులన్నీ లెక్కపెట్టి నోటిలో వేళ్లతో లెక్కపెట్టుకుని) పదహేడు దొంతుల పావుదొంతి రెండ్రూపాయిల ఆరణాలు మొత్త మొత్తవుతాడయ్యవారూ? మొత్తం మూడొండల నల్లబైయొకరూపై ఆర్జాలేనా?

రఘు: అవును, అంతే, ఈ అయిదువందల మందిలోనూ ఈ మాత్రం కూడ బెట్టింది రాజయ్య, నాగన్నా, నవ్వుమటుకే కనిపిస్తున్నారు.

గంగ: తోడోళ్లకి రుణాలిచ్చి వడ్డీలులాగి కూడబెట్టడం అదీ కూడబెట్టడమేనా అయ్యవారూ? నాదిదంతా సెమటల్లోడ్ని రాయిమోతవల్ల గడించు కున్నదే! అప్పుడప్పుడు రుణాలిచ్చినాను సేనుగానీ వడ్డీమటుకు పుచ్చు కోలేదు. అయినా రుణాలిచ్చుకున్నోల్ల ననాలిలెండి వచ్చిందాంతో సదుకోమోకుండా ఎప్పుడూ రుణాలే!

రఘు: ఏంచేస్తారు పాపం! పచ్చిండబ్బు తిండికీ జ్వరాలకీ చాలకపోతే!

గంగ: తాగుతుకో? ఎవరూ ఎందుకొచ్చి నారిక్కడికి తాగి తయారా లాటూ నికా, నాలుగురూకలు మిగుల్చుకో నెల్లి మట్టి తమవురికి కాబలసేవ వొస్తువులు కొనుక్కోడానికా? బుద్ధన్నదిలేకపోతేసరి!

రఘు: తాగుమా ఒక నిత్యానందంగా చేస్తున్న ఈ బ్రహ్మహునాని గాని పీళ్లను నింపించి లాభంలేదు గంగన్నా!

గంగ: ఎందుకవసరమో తాదయ్యవారూ? తాగకపోసంత మాత్తరాన నేనేం సచ్చిపోలేదే!

రఘు: నీ సంగతివేరు. ఎప్పుడూ పడవ, వల, పడవ, వల, పడవ, వల అన్న పలవరింతుల్లో వాటి ఆలోచనలే మట్టుమందుగా గడిపేశావు నవ్వు నీకున్న దీక్ష అందరికీ ఎలాగొస్తుంది?

గంగ: ఆళ్లకర్మం! అందుకే ఉత్తనేతుల్లో తెచ్చుకున్న గిన్నా మంతాకూడా అమ్ముకోని తిరిగెల్తున్నారంటికి! (మళ్ళీ పొంతులన్నీ గుడలోపడేసి మూటకట్టి రెండో హుండీ చేత్తో పట్టుకుని) నీవుడి హుండీ ఒరువుగా నే ఉన్నాదయ్యవారూ? ఇందులోకూడా దగ్గర దగ్గర మూడోందలుం డాలి-మొత్తమంతా కలిసి చడవకీ పలకీ, ఓ, కావల్సినంత!

రఘు: (మందుకొచ్చి జాలిగాచూస్తూ) ఇంకా అది లెక్కపెట్టలేదా?

గంగ: లేదు-మా నీవుజొచ్చింతరువాత అడిచేతే లెక్కపెట్టిస్తాను. వోడు కూడబెట్టింది అదే లెక్కబెట్టుకుంటే మంచి సంతరుషిగా ఉంటుంది. కదయ్యవారూ?

రఘు: (నిట్టూర్చి) హే!

గంగ: అదేటయ్యవారూ!

రఘు: ఏమీలేదు.

(గోల వినిపిస్తుంది)

గంగ: (వివేకవైపు లోపలికి చూస్తూ) ఏమిటా?

రఘు: భవంజయో పచ్చిపట్టున్నాడు—పిల్లలందరూ వెంటబడి కేకలేస్తున్నారు.

గంగ: పోయిందా భవంజయో!

రఘు: (చూడడానికి చూస్తూ) అవును, పిచ్చి భవంజయో! కంపెనీవాళ్ల బాగు కోసం తన అదృశ్య పోగొట్టుకుని పిచ్చిపట్టిన భవంజయో!

గంగ: అదృశ్య పోవడమేమిటి, మంపినీ వోల్లు పన్నెండోవదిచ్చినారు కదయ్యవారు? (లేచి నిలబడలేడు)

రఘు: ఇచ్చారు—కాని గంగన్నా, ఆ భూమి ఒకనాడు చెండువేల కడుగులే ఇప్పుడేమిటి భవంజయో!

గంగ: వెదోడు! ఆప్పుడే అమ్మకొని మరోవోల కొనుక్కో చలించి భూమి, ఈ నాటికీ మంపినీకే అప్పజెప్పక్కర్లేకుండా!

రఘు: ముందిలా అవుతుంద నప్పుడు తెలుస్తే అలాగే చేసుండేవాడు!

(గుడిసె పక్కనుండి భవంజయో వస్తాడు నేటిలోపలికి చేతిలో ఒక కొమ్మ ఉంటుంది. వెనక కొంతమంది పిల్లలు లోపలికివచ్చి పూజారి రఘు నాథునుచూసి అగిపోయి “పూజారయ్య వోరు, పూజారయ్య వోరు!” అని తమలోతాము అనుకొని లోపలికి వెళ్లి పోతారు.)

* భవం: ఒప్పుకో మొహాప్రభుకీ! దేఖొంతు, అపాణాదయాకొరిజొనొబానొంకు కొస్తుడై, గొచ్చొక తుచ్చటాక పొత్తోకాహింకి రుపాకొటొంకాపారి బొద్దొత్తే దియొంతు! కొహిచేపకొధా అపాణా, భుల్లిజీ బేనాహి!

(లోపలికి వెళ్లిపోతాడు.)

రఘు: పాపం!

గంగ: ఇన్నాల్లీ ఒడ్డిదేశంలో ఉన్నానుగాని ఈ బాపే బోదపడదునాను, ఏటంటున్నాడయ్యవారు?

* భవం: ఓహో! పూజారి బాబుగారు? చూడండి—చయచేసి భగవంతుడికి చెప్తారుగాదా, చెట్లకే ఆకులన్నీ ఎందుకు, దండుగ, వెండిరూపాయలుగా మార్చేయ్యమనండి మర్చిపోకుండా చెప్పండి!

రఘు: ఏముంది? తమరు పూజాస్థలకదా, ఏయించి జేవుడితో చెట్లకి ఆకు
వెందుకు దండుగ, వెండిరూపాయలు వ్రేలాడేయించండి అని మర్చిపో
కుండా మనవి చెయ్యమన్నాడు.

గంగ: కుంపిని వోల్లు చయితో ఇచ్చిన రూపాయలొకటి సరిగా ఉంచుకు
న్నాడు గాదు, ఇంక జేముడికి మనవి చెయ్యాలంట! (గుడిసెలోపలికి
వెళ్లి డబ్బుదాచి మళ్ళివచ్చి) వస్తాను అయ్యవారు చెరువుకెళ్ళాస్తాను.

రఘు: వెళ్ళు.

(గంగన్న చెట్టువెనుకకువెళ్లి మారపుగట్టెక్కి నిష్క్రమణం. రఘునాథు
వెళ్లి మళ్ళీ చస్తామీడి కూర్చుని వడుకురూ ఉంటాడు. రజనీ కుడిప్రక్కనుండి
వస్తుంది లోపలికి.)

రజ: * (తెలుగు సరిగారాదు. నట్టుతూ మాట్లాడుతుంది.) మా బాప్పా
ఈడకొచ్చినాడా పూజారి బాబూ?

రఘు: ఇప్పుడే వెళ్ళాడా తోటలోకి రజనీ.

రజ: ♦ ఎల్తానుబాబూ! సాకాశాకారుకిచ్చి చీ ఖాయిస్తాబాప్పా! (వెళ్తుంది.)

రఘు: పాపం!

(గంగన్న మళ్ళీ వస్తాడు.)

రఘు: మళ్ళీ వచ్చావేం గంగన్నా?

గంగ: సందుకుపెట్టి తాలమేసి నానా లేదా సరిగానని అనుమాన వొచ్చింది.
వోరా ఎల్లిందిప్పుడు అయ్యవారూ?

రఘు: ధనంజయో కూతురు పొద్దున్నుంచి ఏమీ తిననేలేదట వాడు, వాణ్ని
వెతుక్కుంటూవచ్చింది.

గంగ: అదా! (గుడిసెలోపలికి వెళ్తాడు. జిగ్గీ వస్తుంది కుడివైపునుంచి,
సాటుపొద్దురూ)

* మా అయ్య యాడకొచ్చినాడా, పూజారి బాబూ?

♦ ఎల్తాను బాబూ, పొద్దుటికాడినుంచి ఏమీ తిననేలేదయ్యా!

జిగ్నీ: జిల్లిలి సోగనుల చిన్నారిపువ్విది
తళుకుల రేసుల ముత్యాల నవ్విది-
కనువిప్పి ననుజూడు చెలికాడా!
మనసిచ్చి మాట్లాడు నాకేడా!
దజ్జాలండయ్యగోరు !

(గంగన్న పైకివచ్చి జిగ్నీని చూస్తాడు)

గంగ: ఇంకా సీకటన్నా పడ నేపడలేదు, అప్పుడేతయ్యచె నావ్ మాకేట్లో !

జిగ్నీ: నీపని నువ్వు సూనుకుండా తాతా, (రాగ భోరణిలో) నా ఊసు
నీకేట ఓ తాతా, నీ ఊసుచూసుకో, ఓ తాతా !

గంగ: (చిరాకుగా) తాతెవడు, తాత !

జిగ్నీ: నాయెంపు కన్నెత్తిసూడని ప్రతివోడూ తాతేకదండయ్యగోరు? మీరు
కాదులెండి, ఎప్పుడో ఓనాడు మీరు నూస్తారు నాయెంపు.

రఘు: (జాలిగా) చూస్తాను, ఆ రోజొచ్చినప్పుడు, ఎవ్వరూ నీవైపు కన్నెత్తి
చూడనప్పుడు ఈ ముత్యాల చిరునవ్వు మూగపోయి, చిన్నారి యీ
పువ్వు వడిలిపోయి నావైపు జాలిగాచూసినప్పుడు, ఆరోజు చూస్తాను
జిగ్నీ!

(గంగన్న వెళ్లిపోతాడు.)

జిగ్నీ: పోనిద్దురూ ఆయ్యగోరు! మీరెప్పుడూ ఇలాగే మాట్లాడతారు! అవును
గాని యాయేల రాత్రేనేటి, యీళ్ళంతా ఎళిపోవడం ?

రఘు: అవును రేపటినుంచీ యీవైపు నీకు వసుండదు రావడానికి.

జిగ్నీ: మరెందుకీ యెంపురావడం! ఎగువపేటెంపుకెళ్లడం ఆ కాడినుంచి మళ్ళీ
యింటికెళ్లిపోవడం ఈ దిగువపేటలో మరేటుంటుంది !

రఘు: (పడకడంమాని కదురుకు దారంచుట్టూ ముందుకొచ్చి) ఎగువపేటూ
మరో సంవత్సరానికి ఖాళీ అయిపోతుంది జిగ్నీ! అప్పుడెక్కడికి
వెళ్తావు ?

జిగ్నీ: ఎగ్రోక్లెల్లా మాట్లాడుతారు అయ్యగోరు! ఇక్కడికి వెళ్ళావోచ్చినానో, అలాగే మళ్ళీ ఎల్లి రైలెక్కిపోడం, ఏజ్లో యాపారం బాగుంటుందంటే ఆ కాడేదగుండిపోడం జిగ్నీ కేటి సంతయ్యగోరూ ?

రఘు: అవును ఇప్పుడుండదులే చింత.

జిగ్నీ: (నవ్వుతూ) ఇప్పుడుకాదు, ఎప్పుడు ఉండదు. అంతగా ఆసించే వోచ్చిన్నాడుమీరు, సెప్పారుగదా యెతుక్కొని యెతుక్కొని మీ కాడకొస్తాను, ఏం ?

రఘు: తప్పుకుండా !

జిగ్నీ: సివన్నింకా రాలేదేటయ్యగోరూ? నీరకొని పెద్దానని సెప్పినోడు నాలెల్లనుంచీ మొహంతప్పించి తిరుగుతుండాడు, ఈ రజనీ దొరికిందగ్గరినించీ మరీ బూప్రపంచకంలో ఆడోళ్ళే లేరనుకుంటున్నాడు. ఆడెలిపోయేలోగా యాయేల వొసూలు సేసేయ్యాలి.

ఎక్కడికి పోతావు మోసకాడా !

చిక్కవా, చూస్తాను నీటుకాడా ! (ఎడంనైపుకు వెళ్లిపోతుంది)

రఘు: (జాలిగా) నలుగురూ నడిచేదానిలో మొలిచిన గడ్డెపువ్వు !

(శివన్న మడివైపునుండి వస్తాడు)

ఎందుకింతభయం శివన్నా ?

శివ: భయంవెవడికి ?

రఘు: నీకే! జిగ్నీ నాతో మాట్లాడుతూండడంచూసి ఆ చెట్టుచాటున దాగున్నావుకదూ, అదెళ్లేంతవరకూ ?

శివ: ఊహలు ! దేవుడి సంగతేటో. కనుక్కోలేక నీ పురితి మానుకొన్నాచ్చావు కాని పంతులుగోరూ, మనుషుల సంగతిమటుకు కనిపెట్టుంటావు. నీ శక్త్యైక్యపోయినా !

రఘు: శేషుడికంటే మనుషులకే నా అవసరం ఎక్కువనిపించి మానేశానా వుట్టి శివన్నా! చూడు, ఎవళ్లకన్నా ఏజిషయంలోనన్నా సకే మాటి చ్చింతర్వాత దాన్ని నిలబెట్టుకోవాలి.

శివ: నేను నామాట నిలబెట్టుకోమోతే నీకేటి తక్కువోతాది పంతులుగోరూ?

రఘు: ప్రతీసునిషీ చేసే మంచిపనితోనూ ఒక్కొక్క అడుగుముందుకు వెళ్తుంది ప్రపంచం. అలాగే ప్రతీవాడి తప్పుపనీ వెనక్కు లాగుతుంది ప్రపంచం మొత్తాన్నే. తా నీ కాకుండా తన తోడివాళ్లూ ప్రపంచాన్ని వెనక్కి లాగుకుండా ఉండడానికి మనిమై పుట్టినందుకు ప్రతీవాడు సాశ్వతమైనంతవరకూ ప్రయత్నించాలి.

శివ: బావుంది, పంతులుగోరూ, కాని జోరెక్కునై తీరగడి పోతాడేమో నూనుకో, బండి.

రఘు: అలా తీరగబడే బండికాదు. ప్రపంచం శివన్నా! దానికేంగాని చూడు.....

శివ: జిగ్గీ తనసంగతి తాను నూనుకోగల దయ్యో, పంతులుగోరూ! నీకేట దానికోసం సంత?

రఘు: జిగ్గీ సంగతికాదు, ఇంకా ఉన్నారు నువ్వు మోసంచేస్తున్నవాళ్లు. నీతో మాట్లాడాలనే ఇక్కడ కామక్కుచున్నా నీ సాయంత్రం, కూమందాం రా శివన్నా.

శివ: ఇప్పుడు తీరికలేదునాకు పంతులుగోరూ—

రఘు: తీరికెప్పుడు? ఈ రాత్రికేమో మీరంతా వెల్లిపోవడానికి సిద్ధంగా ఉన్నారు.

శివ: (గుడిసెనై పుకు నడుస్తూ) మళ్లీ వస్తానులే, మాట్లాడొచ్చు.

రఘు: (అడ్డుగావచ్చి) మరెప్పుడొస్తావు? చూడు...

శివ: బాగుందయ్యోయ్ పంతులుగోరూ, బలవంతమెట్టి మాట్లాడిస్తావేటి నాచేత!

రఘు: బలవంతపెట్టడానికి నేనెవణ్ణి! నీలో నిద్రపోతున్న మంచితనాన్ని లేచగొద్దామని చూస్తున్నాను. చూడు శివన్నా, నువ్వు నడుస్తున్నావు చుక్కో. దారిలో మృత చక్కటి గులాబీపువ్వు పడుంటుంది, దాన్ని కాలితో నుగచొక్కాను వెళ్లిపోగలవా? బండిచక్రమైతే ఆ పని చేస్తుందిగాని నువ్వు చెయ్యగలవా అలా?

శివ: (నిస్సహాయంగా) దానిమీద నా కాలవసుండా తప్పించుకొని ఎల్లీ పోతానుగాని ఎందుకు తొక్కిస్తాను పంతులుగోరూ?

రఘు: ప్రాణంలేని పువ్వుని తొక్కడానికి నీ మనసొప్పుకోదు గాని ప్రాణమున్న మనుషుల్ని తొక్కమని వెళ్లిపోతావు?

శివ: (బెదురుగా వెనక్కుతిరిగి) మళ్లీ వస్తాను.

రఘు: (శివన్న చెయ్యి పట్టుకుని మృదువుగా) ఆగు శివన్నా రజనీసంగతి మాట్లాడుతున్నాను.

శివ: (పూజారి వైపుతిరిగి) ఆ ఒడ్డి పిల్లకోసం నీ కెందుకు బాధ పంతులుగోరూ?

రఘు: ఒరియాగానీ, తెలుగుగానీ, అన్యాయంజరుగుతున్నప్పుడు అడ్డు వెళ్లడం నాపని.

శివ: ఎవళ్ల సంగతి అల్లశే చూసుకుంటారులే.

రఘు: పాపం ఆ పిల్ల తన సంగతి తాను చూసుకునే స్థితిలో లేదుగాబట్టే నేను మాట్లాడుతున్నాను. ఉన్న తండ్రేమో పిచ్చివాడై తిరుగుతున్నాడు. దిక్కులేని పిల్లది!

శివ: అలాటి దిక్కులేనోళ్లకి దేవుడే దిక్కు పంతులుగోరూ.

రఘు: నిజమేకాని, గుళ్లల్లో కూచున్న రాతి దేవుడు కాదు దిక్కు కావాలి మనుష్యుల మనస్సుల్లోవున్న దేవుడు దిక్కు కావాలి.

శివ: పోనీ, ఎవడో ఒకడు.

రఘు: నీ మనుషులో ఉన్న దేవుణ్ణి మైకిరానియ్యవండా తాళంజేసి ఉంచే శాస్త్ర-అతలుపులు తెరుస్తామనే నా ప్రయత్నం.

శివ: అదిగో జిగ్నీ వస్తుంది, వస్తాను, పుతులుగోదూ !

రఘు: (చెయ్యి పట్టుకొని ఆపి) జిగ్నీని చూసి భయపడి పారిపోతున్నావు. ఎందుకంటే దానికి నోరుంది. నోరులేనిప్పటి కాబట్టి, మర్యాదలో పెరిగింది కాబట్టి రజనీకీ అంతకన్నా ఎక్కువ ఘోరమైన మోసంచేసి ఆనంగతే నీ కక్కరలేనట్లు తీరుగు తున్నావు. (రఘునాగు శివన్న చెయ్యి వదులుతాడు)

(జిగ్నీ వస్తుంది ఎడంప్రక్కనుంచి పొడుతూ)

జిగ్నీ:

దొంగలా తిరిగేటి

దొరప్పిల్లడా,

దొరికావు ఈవాళ

నలిమరడా

(వచ్చి శివన్న చేయి పట్టుకుంటుంది.)

శివ: వదులు.

జిగ్నీ: వదులుతాను, వదులుతాను ! మీ ఆయ్యంటడని గుడిసెకాడ కెందుకు రాడమని సూస్తుంటే, మరీవయ్యారాలోతున్నావు !

రఘు: జిగ్నీ-వదులు శివన్నని-ఒక ముఖ్య విషయం మాట్లాడు తున్నాం మేము.

జిగ్నీ: లేవయ్యవోరు యీడు మల్లీ దొరకడు నాకు.

రఘు: దొరుకుతాడు. దొరక్కపోతే నాది పూచీ. నాచేతుల్లో వడికిన దారంతో నేనైన చీరిస్తాను నీకు, వెళ్లు జిగ్నీ !

జిగ్గీ: నిత్యం. (శివన్నని వదలి వెళ్లిపోతుంది కుప్పివైపుకు)

శివ: నిన్ను చూస్తే అందరికీ బయమే పంతులుగోరూ !

రఘు: భయంకాదు, అభిమానం, అవును గారి రజనీ సంగతి ఏం చేస్తావు శివన్నా ?

శివ: సెప్పడానికేటుంది ! ఇమ్మంటే పాతికో పదికో ఇస్తానుదానికి

రఘు: జిగ్గీకి కట్టు విలువ ఉబ్బుతో, రజనీకి కాదు ! మొదటే యీ మాట రజనీకి తెలుసుంటే నీ మొహమే చూసేది కాదది ! అమాయకురాల్ని నమ్మించి, పెళ్లి చేసుకుంటానని మోసంచేసి.

శివ: ఇప్పుడేటి చెయ్యమన్నావు పంతులుగోరూ !

రఘు: అన్నమాట నిలబెట్టుకో నీ తోటి తీసుకుపోవాన్ని !

శివ: నాతోపాటా! అదేమన్నా నా భార్య యేటి...

రఘు: మీ కర్కం గాని మంత్రాలెవడోవచ్చి చదివినప్పుడే పెళ్లినుసుంటున్నా వా శివన్నా ! ఒకరిని గట్టిగా నమ్మించిన మాటలే మంత్రాలకంటే ఎక్కువ శక్తి మంతాలు !

శివ: ఏదో ఆ సేనానప్పుడు దాన్ని నమ్మమన్నానేటి నేను ! జిగ్గీతోనూ అలాటి మాటలే అన్నాను లచ్చతూర్లు.

రఘు: జిగ్గీ నవ్వి ఉంటుంది ఆ మాటలు నమ్మక రజనీ మనస్ఫూర్తి గానమ్మింది, ఆ మాటల్ని వింటూ ఒళ్లంతా పులకరించ గా అదే తేడా రెండిటికీ.

శివ: నీకూ తెలుసును పంతులుగోరూ ! మనూళ్లో లచ్చిమి ఉందని. నాకోసం యేచి ఉంటుందది, అసలొకతూరి మా అయ్యతో రజనీ సంగతెత్తాను. పనికి రాదన్నాడు. నిన్ను పూడే లచ్చిమి తండ్రికి మాటిచ్చేసినాడుటూ మా అయ్య.

రఘు: ఎప్పుడో తనకి సంబంధించని విషయంలో మీ నాన్న ఇచ్చిన మాటకీ విలభించి గాని నీకు సంబంధించిన విషయంలో నువ్విచ్చిన మాటకీ విలభ లేదన్న మాట !

శివ: నువు నదువుకున్నో వి, నీతో మాట్లాడానికి సత్తాలేదు నాకు పంతులు గోరూ !

రఘు: నేను చదువుకున్నా సంస్కృతంలో మాట్లాడ్డంలేదు, నీకు తెలిసిన, నువు మాట్లాడేభాషలో, నువ్వు ఆలోచించ గల విషయాల గురించే మాట్లాడుతున్నాను నేను. నువ్వు జవాబు చెప్పలేక పోతున్నా వంటే చదువు సత్తా లేక పోవడంకాదు కారణం, నువ్వు ఓడిపోయావు గనక ! జవాబు చెప్పడానికి మాటలు రాక కాదు, అసలు జవాబే లేక !

శివ: జవాబు లేదే? దానిజాతి.

రఘు: భాష వేరైనంత మాత్రాన.

శివ: భాష సంగతి కాదు, మనలోలాగే ఆళ్లకీ ఎక్కువ తక్కువలున్నాయి జాతిలో మేము రన్నకోటి బలిజీలు, అది ఒడ్డి వాళ్లలో తక్కువలో తక్కువైన.

రఘు: (కోపం వస్తుంది) రి.....త్తు.....కో.....టి....బలిజీ ! (కోపం సద్దపని మృదువుగా) క్రమమైన యీ జాతి హద్దులమీద నమ్మక మున్న వాడివి. రఁసి తక్కువ జాతిదని తెలిసినాడే దానివై పెందుకు చూశావు నువ్వు శివన్నా ! ఇప్పుడా మాటనే హక్కులేదు నీకు.

శివ: ఏటో గండరగోళం రేపేస్తున్నావు (బుర్రమీద వేరితో కొట్టుకుని) యీ లోపల పంతులు గోరూ !

రఘు: అక్కడకాదు. (శివన్న గుండెలమీద తిరగవేసిన చెత్తివేళ్లతో కొట్టి) ఇక్కడ గండరగోళం రేగాలి ! రేపి తీర్తాను.

శివ: ఇక్కడ గండరగోళం కాదుగాని ఏదో బయంపెట్టేశావు ! రజనీకి నేనలా పెప్పడంతప్పే కానీ ఆ అందాన్ని చూసి మనసైంది. మరో యిదంగా అదంటే దారిలేక అలా అనేసినానప్పుడు. పంతులుగోరూ, నీ కప్పుమా అలాటి మనసులు రావు? నువ్వు మటుకు సెయ్యివు అలాటి పద్ధు.

రఘు: మనిషున్న తర్వాత ఎందుకురావు, వస్తాయి. కాని చూడు, నేను చెయ్యవలసిన పని కీ బాధలు ఉన్నాయి. అందుకే వాళ్ళతో సహకారం తప్పించుకు తిరుగుతున్నాను, నీలాకాశకామండు చూసుకోకుండా అమాయకుల్ని హాసం చేశాల్సిందే! ఒకనాడెప్పుడన్నా కాలు జాత్రే అన్ని పనులు మానుకొని ఏదీ ఏలాగైనా ఆ గొలుసులకి నా చేతులు అప్పగిస్తాను.

శివ: నీ సంగతేరు—అందరికీ ఆ బలమందేదా?

రఘు: నిజాన్నెదుర్కుని నిలబడే బలం లేక పోయినవాడు మరి బ్రతికేం లాభం శివన్నా? మనం పశువులమైతే నిజం—అబద్ధం, మంచి—చెడతూ ఈవిచక్షణ అవరమే రాదు. పశువులకి అలోచించే శక్తిలేదు, మొట్టమొదటి పశువు భూమిమీద కల్లు తెరిచిన నాడు ఏ స్థితిలో ఉందో ఈ నాటి పశువు అదే స్థితిలో ఉంది. అందు వల్లనే. కాని నువ్వు, నేనూ, రజనీ, జిగ్నీ అందరం మనుషులం, ఒకళ్ళ కొకళ్లు అన్యాయం చేసుకుని పశువులకన్నా హీనమైన స్థితిలోకి దిగ జారి పోయినప్పుడు మరింక బ్రతకడ మెందుకు?

శివ: నిజం చే పంతులుగోరూ? కాని రజనీకి అన్యాయం చేసేకానా అని నేనెల్లప్పుడూ ముగ్ధుడి పెళ్లాడి నుకంగా ఉండొచ్చునది.

రఘు: రజనీని నువ్వర్థంచేసుకోలేదు. అందుకే ఇలా అంటున్నావు నువ్వెల్ల పోవుతున్నావని తెలిసిన వెంటనే నీకాళ్ళమీద పడి నువ్వెల్లపోతే తాను బ్రతకలేనని ఏడుస్తూ అనలేదు గనక నువ్వెల్లపోయినా దాని కేమీ నష్టంలేదని అనుకుంటున్నావు నువ్వు. అది పైకి బాధచెప్పుకుని తిరిగే రకం మనిషి గాదు. తుడిచిపెట్టిపోయినప్పుడుకూడా పడని బాధ నువ్వెల్లపోతున్నావని తెలిసి నష్టపడినట్లు పడుతున్నది. ఎంతో శ్రమపడి తెలుసుకున్నానీ సంగతి. రజనీలాటి మనుషులకి ఇవ్వడానికి ఒక్కమనసే ఉంటుంది. ఒకసారి నీలాటి వాళ్ళకే వళ్ళకన్నా అదిచే

సారా, మరింతేమీ ఉండదు. ఇంకొకరి కిస్సేకానికే. ప్రతిగా ఎదుటి వ్యక్తి తన మనసిచ్చినప్పుడే ఆలోచన చోటునిండి వాళ్ల ద్రుతులు ఆనందంగా గడుస్తాయి. కాక నీలాటిరాళ్లు వాళ్లమనసును వెల్లగించి లాగుకొని ప్రతిగా ఏమీ ఇవ్వకుండా నిద్రయితో వెళ్లిపోయిననాడు ఆలోచన ఉత్తగాయంబులు చేమిగిలి నెత్తురులు కాస్తూ ఆ మనిషాంరం బాధపెడుతుంది. రజనీకి నువ్వు చేస్తున్న అన్యాయమే!

శివ: (బాధగా) పంతులు గోరూ.....

రఘు: అదేగో (కుడివైపు లోపలికి చేయజాపి చూపెట్టి) చూడు...

శివ: (వెనక్కు తిరిగిచూసి) రజనీ!

రఘు: అవును, రజనీ, ఆ చెట్టు మొదట నిలబడిఉండినవైపు చూస్తూ! నీ కంఠపడి మెరుస్తున్నాయా కళ్ళు! ఆ కనుకొలపలనుండి నీరు జారడం లేదు, కాని ఆ లోపల ఉన్నవన్నీ నీళ్ళే, నెత్తురులే! సకలమాలన్నా ఆనదు, ఆనలేదు-నువెల్లిపోతుంటే! ఇంక కొంచెంసేపటికి చీకటి పడి పోతుంది, ఆ కళ్లు నీకు కనిపించవు-కాని నువెల్లిపోయేంతవరకు నువ్వు న్నవైపుకు చూడటం మానవా కిప్పు. నువ్వెళ్ళిపోయాక కూడా పక్కనోనా అలాగే అదేవచ్చి అక్కడ నిలబడి ఈ గుడిసెవైపుకు చూస్తూ నిలబడుతుంది. కొన్నాళ్లకీ గుడిసె జీర్ణమై శిథిలమై నామ రూపాలు లేకుండా పోతుంది. ఒత్తుగా గడ్డి అడవి మొక్కలూ ఇక్కడ మొలిచిపోతాయి. కాని నువ్వొకనాడున్న ఈ చోటుని చూడడం మానకు, అదేకళ్లతో, అది జీవితాంతమూ! ఎన్నోసార్లు చూసానీమధ్య దాన్ని రాత్రొళ్లు అక్కడే! దాని మనస్సుని వెల్లగించు కొని దాని నంగులే నీకక్కలేకుండా పోయిగా నువ్వు నిలబోతుంటే మనసు పోయినచోట నెత్తురులు కారేగాయంతో అలాగే నిలబడి ఉండేది అది!

శిష్యుడు: (శక్తివంతంగా నీళ్లు తిరుగుతూ) ఎన్నటి చెయ్యమన్నావు పంతులు గోరూ? నాతో పాపపోయిందేదు.

రఘు: పెళ్లు, రజనీ ద్వితీయశతాబ్ది, చెన్నై, దాన్ని నీతో తీసుకుపోతానని. ఇంకో సంగతి-అది మొదట నీకు మనసిచ్చినప్పుడు మలే ఒంథాలూ లేవు దానికే. ఇప్పుడలాక్కాదు, పిచ్చెక్కపోయిన చంద్రా ఒకడున్నాడు ఆరళ్ళ వనిత ఒంటరిగా నీతోరాలేదని. అందుకని భనంజయోని కూడా మీతోపాటు తీసుకుపో. దిక్కు మొక్క లేనివాళ్ళుపోయారు పాపం చాచ్చు.

శిష్యుడు: భనంజయో మాతో వస్తాడేటి? ఆ పిచ్చోడు?

రఘు: వస్తాడు-కూతురు చెప్పే వింటాడు. ఆ నమ్మకముంది నాకు. ఇక్కడింకేముంది వాడికి మరి? ఆసలే పెద్ద వయసు, అందులో మరి చలించిపోయింది.

శిష్యుడు: ఏటో పంతులు గారూ, నువ్వు సెప్పేది జరిగేలా లేదు. అసలయ్యే ఏమంటాడో ఏటో ఈపిచ్చోడ్ని తీసుకొచ్చి ఏటిచెయ్యడం మనూళ్ళో? మా పాట్లలే నింపుకోడానికి దినదినగంభీరమైపోతుందా.

రఘు: మొగవాడివి నువ్వనవలసిన మాటలుకావివి. నీ తండ్రి ఆ స్థితిలో ఉన్నాడనుకో, వదిలేసిపోతావా, పోషించలేనని? భనంజయోనిన్నదా ఒక్క కూతురు; దాన్నెవడు పెళ్ళాడే వాడే పోషించాలి ఆ ముసిలోడి భారం! వాడున్నాడా పోయాడా అని అడిగేవాళ్ళవటాళ్ళ లేరిక్కడ! రజనీకోసమని భనంజయో అస్తికోసమని ఇదివరకు వాళ్ళ పంచన కేరవాళ్ళందరూ ఈ కంపూ పోషడంతోనే వాళ్ళకునే పట్టించుకో వడం మానేశారు: నిన్నే ఇక్కడే ఉండి పొమ్మందామనుకున్నాను గాని మీ అయ్యకీ మరోగతి లేదు. వాళ్ళని నీతో తీసుకు పోవడంలేదు ఇంకేదానీలేదు.

శివ: మా అయ్య ఒప్పుకుంటే గాని.....

రఘు: అయ్య! అయ్య ఏమనుకుంటాడోనని అన్ని విషయాల్లోనూ ఆనుమానిస్తున్నావా నువ్వు శివన్నా?

శివ: అదేటి పంతులుగోరూ.....

రఘు: శివన్నా, నాకళ్ళు కప్పులేవు నువ్వు. మీ నాన్నకింకా తెలియదు నువ్వతనికి చేసిన మోసం!

శివ: నేనా! మోసమా!! అయ్యకి!!! అదేటి పంతులుగోరూ?

రఘు: విడచీసి చెప్పాలన్నమాట నీకు, ఒకరోజు కాకపోతే ఒకరోజు బైట పడక తప్పదు, అయినా ఎందుకీలా మోసంచేస్తారో ఒకళ్ళనొకళ్ళు! తనుదాచుకున్న ముండి పగులగొట్టి లెక్కబెట్టుకున్నాడిందాక మీ నాన్న అందులో డబ్బు మొత్తం మూడువండుల నల్లధై ఒక్కరూపాయల చరణాలుంది.

శివ: ఇక్కడే పగులగొట్టినాడా అయ్య! మాడారెక్కాక చూద్దామనన్నాడు!

రఘు: పలా, పడవల బంగారు కలలు ఏమాత్రం నిజమౌతాయో చూసుకుందామన్న ఆశ్రుత పట్టలేక పోయాడు ఆఖరురోజు! ఇదిగో, ఇవే ఆహుండీ పగిలిన పెంకులు! నీ ముండి పగులగొడ్డామని తీసాడుగాని (నొక్కి నొక్కి అంటూ) నువ్వు గడించి కూడబెట్టిన రాతిముక్కలూ, ఇనుప ముక్కలూ నీ చేతే లెక్కపెట్టద్దామని మళ్ళీ వెనక్కుంచేశాడు. (శివన్న తలవంచుకుంటాడు) తలెందుకొంచుకుంటున్నావు? ఎప్పుడో ఒకనాడు నిజాన్నెదుర్కొని నిలువదాలి నువ్వు! ఇందాక రెండు ముండిలు చూపించాడు నాకు. దృష్టి సరిగాలేని మీ తండ్రికి కనపడలేదుగాని నేనుగమించా నాలోపల ఏమున్నాయో! జూదమాడొడ్డని

తున్నవైన కామసంస్కృతి కోసం జబ్బు తగలబెట్టవద్దని నీకెన్ని నాగ్గో చెప్పాను. పట్టించుకున్నావు గాదు. చివరకి నిన్ను కనిపించిన వాడి ఆశలు (క్రింది పంథాపెంకలు చూడండి!) ఇలా అయిపోయేలా చేసే స్థితికొచ్చావు.

శివ: (తలవంచుకునే) పంతులుగోరూ.....

రఘు: ఇప్పుడు విచారించి ఏమీచెయ్యలేవు. చేపలుపట్టి బ్రదికేవాళ్ళకీ ప్రతీ రోజూ ఆశలుత్తుత్తి వైపోవడం అలవాటేనని ఆచారానిదాకా మీనాన్న, తనకీ ఆచార కొంతకాకపోలే కొంత అన్య యిస్తుందన్న అనుమానం లేక. (దూరంగా ఉన్నపుడు గట్టుమీదినుంచి విగ్ని ఉద్ఘాటాడు గంగన్న. ఆకల చప్పుడు విని ఆనైపు తిరిగి చూస్తారిద్దరూ.) అదిగో మీ నాన్నోస్తున్నాడు. నువ్వెళ్ళు, రజనీ నువ్వు కలసి భనంజయో దగ్గరి కెళ్ళండి, మీనాన్న సంగతి నేను చూస్తాను.

శివ: వస్తాను, పంతులుగోరూ. (కుడిచేతుకు వెళ్తాడు ఆలోచిస్తూ (గంగన్న తడిగుడ్డతెచ్చి రాతిచప్టామీద ఆరబెట్టి ముందుకొస్తాడు.)

గంగ: మా సిప్రుడిలావుంది ఆ విల్లేది, కదయ్యవారూ?

రఘు: జేను, మళ్ళీ ఇప్పుడే వస్తాడు (తాను వెళ్ళి రాతి చప్టామీద కూర్చుని) కూర్చో గంగన్న

గంగ: (అనుమానిస్తూ) సీకలుడిపోతున్నది.

రఘు: నాకు తెలుసులే ఎందుకు తొందర పడున్నావో-ఇంకాకాట్రేముంది కూర్చో, మళ్ళీ కేపటినుంచి ఈ చప్టాదగ్గర ఇలా కూర్చోని మాట్లాడ బోగదా!

గంగ: (కూర్చుని) మీకు తెలీందేటుంది, కదయ్యవారూ?

రఘు: వ్రతం చెయ్యద్దన్నానని ఒరియా పురోహితుణ్ని పిలిచారు మీ రందరూ.

గంగ: నేను పిలవ లేకుండి. మీరొద్దన్నాని నేనూ ఒక్క నే అన్నాను. కాని అల్లుయికలేదు. దేనికన్న నలుగురితో కలిసేగదా, కదయ్యవారూ?

రఘు: మంచిదే, అకట్టు అన్నిటిలోనూ ఉండొద్దూ? నిరుడు అందరూ సమ్మె చేసినప్పుడు నువ్వు, చిలాటివాళ్లు కొంతమంది పనిలోకెళ్ళడం మానలేదు!

గంగ: నూడండి, వాళ్లలోను పనిమాస్తా నాలుగుకట్టల నూలుడబ్బలు పోనాయి, అందుక నే మానానుగాదు నేను.

రఘు: సమ్మెలో పనికెళ్ళిన ప్రతివాడికీ ఏదోకారణమంటూ నే ఉంటుందిలే.

గంగ: జరతాని కేటుందయ్య వారూ? తలకోఆణా ఏనుసున్నాం-ఇన్నాల్లు మానేత విరతాలు నేయిందినోల్లు యీ యేడాదినుంచీ మీరు మానెయ్యడం ఏటో నచ్చలేదు నాకు, అందులో ఈయేల యీపేటా దిలి వూరికెళ్ళిపోతున్నామా, ఆకరుదినావు!

రఘు: వ్రతమని పేరుపెట్టి ఆ వ్రతాచవు గంజాయి పీల్చడానికెగబడతారు కొందరు, మరికొందరు కుండలకు కుండలే ఖాళీచేస్తారు. మీకు బోధపడని సంస్కృత మంత్రాలు చదివి మత్తెక్కుచాలికి బాగా సాయపడినన్నాళ్ళు నేనుచేసిన పనులు నచ్చాయి మీకు. మీకు బోధపడే మాటల్లో నేనర్థంచేసుకున్న ప్రసంగపు నిజాలు బోధపరుస్తామని ప్రయత్నిస్తున్నాను కనక నా మాటలిప్పుడు మీకు నచ్చవు.

గంగ: నచ్చలేదని కాదయ్య వారూ! మీరుసెప్పేవన్నీ నిజమే - కాని ఏదో దేవుడని దయ్యమనీ.....

రఘు: దేవుడిమీద నమ్మకం మానెయ్యమని చెప్పటంలేదు మీకు. కాని మీకనుకుంటున్నది దేవుడుకాదనీ, అవిధంగా దేవుణ్ణి కొలవడంవల్ల

మీరొక్క అడుగు నా ముందుకెళ్లగనీ చెప్తున్నాను నేను. నిజమేక్కడుంకో అక్కడేఉండి దివ్యత్వం. ఏపనులు మరొకరు చేయకుంట్ల సీమనప్పుకు నొప్పి కలుగుతుంకో అపనులు నువ్వు చేయనినాడు చివ్వురై మమైన పట్టుతిలో దేవుణ్ణి కొలుస్తున్నావన్నమాట నువ్వు! ఏపట్ల మరొకరు బాధపడకూడదు, మరొకరిపట్ల నువ్వు బాధపడకూడదు-అది జరిగిననాడు దేవుడు నీలోనే వెలిగిపోతుంటాడు! నేను చెప్పేమాటలేవాత మీరు నమ్మకపోయినా నేనేం అన్వేషింపటంలేదు. సంకెళ్ళు తెగగొట్టుకొని పైబుడవడం చాలా కష్టమైనపని. అపని నా సాధ్యమైనంతవరకు మీచేత చేయిద్దామని ప్రయత్నిస్తున్నాను. నేనుపోతే నీతర్వాత మరొకడువస్తాడు అపని చేయించటంకోసం.

సం : మీరు మా మంచిలే నెత్తుంటాని మాకు తెలుసునయ్యెవారూ! అందుకే మీరంటే మాఅందరికీ ఇంతభిమానం.

రఘు : తన కేవలైతనుంచి మంచిమాట అన్నది వినిపిస్తున్నదో కనిపిస్తున్నదో మనస్సు. అందుకే అస్పృహవ్వుడు నామాటవివక నాకెదురుతిరిగినా మీరు, నేనేమీ అనుకోను: అన్వేషింపడను.

సం : ఏవో యిలాటి సిన్నసిన్నవి తప్పిస్తే మీమాటకెరుకెవడు తర్జునవయ్య వారూ? మాకింటే పూరిపీటల పురితతో దినాలు ఒడ్డెక్కక ఇలా దేవంకాని దేశానికి గంజినిట్టికోసమని రాసుసాచ్చినాది, తమకేటి తప్పు చేసిని మాయెంటుడొచ్చారు దేశాశ్రయలో పూజారివని పదలు కొని ఇంకెమారాబారం! మాకోసమని తమరింత బాధపడుతుంటే ఎదురు తిరిగే బుద్ధిలేని నవలెవడు, కడవగ్గవారూ? రామనాడుగారు బిడ్డల్లా నూనుతునేవోగు మమ్మును, ఆరితరువాత ఆరంతటోల్లు రగునాడుగారు తలచు!

రఘు : అసలు నాకా అర్చకపుత్రి ఇప్టమే ఉండేవిగాదు మొదట్లో గంగన్నా కాని నాన్నగారు చెప్పారు, ప్రజలకు నేవచెయ్యాలంటే అపనిలోనే

ఉండి ప్రయత్నించమని అందుకే తొమ్మిదేళ్లు ఆగుళ్లో ఆపనిచేశాను. గుడికొచ్చేవాళ్లలో వైద్యకర్తలవార్లకంటే ఓందిమెట్లుమీది మీలాట వాళ్లకే నాలాటివాళ్ళ అవసరం ఎక్కువనిపించింది నాకు. అందుకే నేనందుమించు ఒక్కవన్నడిగా మీరందరూ ఊరొడలి బయటై పస్తూంటే నేనూ వచ్చేశాను మీతోపాటు. నమ్మకంలేకపోయినా ఇక్కడ మాడేశ్వరీపాటు మీచేత ప్రతాపాలుచేయించాను, క్రిమికమంగా మిమ్మను మరుద్దామని. చిరకావ్యప్రతాపాలు చేయించడమూ అవసరమే అనిపించింది. నాకు తెలిసినవి, నేను తెలుసుకున్నవి పరిమితమే. పని కొచ్చేలా ఉపయోగించబడుకొన్నాను. ఈ పనిలో ఓడిపోవట మన్నది లేదు చూడు, గంగన్నా!

గంగ: మీతోడిపోటమేటి, కదయ్యవారూ?

రఘు: అవునుగాని మళ్ళీ ఊరెళ్ళి కావలసిన సరంజామాకొని తయారుచేస్తానన్న మాట, పలా, పడవా నువ్వు?

గంగ: మరిజేసికొన్నాల్లు యింత బాదపడ్డవయ్యవారూ? ఎల్లెంతరువాత యీ సామెట్టి ఒకనెల్లో పడవా, పలా తయారునెయ్యనూ? ఆసివగ సివునూ 'ఈనిడర నేనుకూకొని తెచ్చేసుకుంటూ అలలమీద తేలే ఎళ్ళిపోతూ అందిరమూ కలిసి "హైలేన, హైలేన" అని పాడుతూంటే సారగమే కదయ్య వారూ?

రఘు: స్వర్గమే, కాని ఎన్నాళ్ళపాటూ స్వర్గసుఖం నిలబడుతుంది గంగన్నా?

గంగ: (తెల్లబోయి) అజేటయ్యవారూ?

రఘు: అవును, దాన్ని గురించిన ఆలోచన ఎందుకు వైకిరానియ్యవు నువ్వు? పడవ ఎన్నాళ్ళు నిలబడుతుంది గంగన్నా? పలెన్నాగ్లోస్తుంది?

గంగ: (అనిష్టంగా) అజేటయ్యవారూ? జాగరతగా పోడుకుంటే...

రఘు: నాలుగేళ్లు మహాఅవులే అయిజేళ్లు ఈ వలా, పడవా, చివికిపోయి పొయ్యిలోకిమటుకే పనికొచ్చే స్థితికొచ్చేసినప్పుడు మూక వలా పడవా తయారుచేసుకోడానికి కాపలసిన డబ్బు కూడబెట్టినవాళ్ళు, ఎంతమందుంటారు మీలో? నూటికోపదిమంది తేలడంకష్టం. అందులో నువ్వు తప్పకుండా ఉంటావని నిబ్బరంగా చెప్పగలవా గంగన్నా:

గంగ: (అలోచించి) గీతమీదాదారపడుండాదిబాబూ అం.

రఘు: ఎన్నాళ్లీగీతని నమ్ముతారుమీరు? పున్నమెల్లిన ఆపంచమినాడు ప్రతీ వాడినోటా అయిదారేళ్ళలో తిరిగొచ్చి వలా, పడవా తయారు చేసు కుంటామన్న మాటే! కాని ఈవార?

గంగ: సెప్పినానుకదయ్యవారూ, వోడిగీత బావుంటే ఆడు మిగుల్బు పన్నాడు నాలుగుడబ్బులు.....

రఘు: ఇంచుమించు అయిదుపందలమందిలో అయిదుగురి గీతన్నా బాగులే దన్నమాట! చూడు గంగన్నా మాటవరుసకి నీకు పందమంది కొడు కులున్నారనుకో, నీదగ్గరఉన్న డబ్బు అందరికీ ఇస్తావా, లేకపోతే ఏనలుగురైదుగురికో ఇచ్చి తక్కినవాళ్లను ఉత్తచేతుల్లో పొమ్మంటావా?

గంగ: పైసో, పరకో పదిమందికీ ఇస్తాను కదయ్యవోరూ!

రఘు: డబ్బులేనప్పుడు ?

గంగ: లేకపోతే వోరికిలేదు.

రఘు: అంతేకాని బంతిలోపల పక్షపాతంమటుప చూపించవు. నీకున్న విద్య పందమందిని కూర్చోబెట్టి బోధపరుస్తావు, ఎవడు బాగుపడగలిగితే వాడే బాగుపడతాడు అంతేకదా?

గంగ: అంతేనడయ్యవారూ!

రఘు: భూమితల్లను, దేవుడను, ప్రకృతి అను, అది తనపిల్లలందరికీ చేసేపని అదే - సుఖమన్నది మూటలుకట్టి లేచెక్కడా. ప్రకృతివల్ల మన కొచ్చింది బుద్ధి, ఆలోచించే శక్తి. అందరికీ ఉండది. ఎవడువయో గించుకోగలిగితే వాడే బాగుపడతాడు. అంతేగాని దేవుడనేవాడే పక్షో ఎక్కడో కూర్చోని మననొనటరాసిన గీతలవల్ల నడవటం లేదు బ్రదుకుట. ఈ అందరికీ ఆలోచించే శక్తిఉంది. కాని చదువన్నది తేకపోవడంవల్ల అది ఎలా ఉపయోగించుకోవాలో తెలియక, అన్యాయాన్ని దించి నిలబడ్డంచేతకాక, స్వార్థపరులైనవాళ్ల చేతుల్లో కీలు బొమ్మలై వాళ్లసుఖానికి పాటుపడుతున్నారు. పొద్దుననుంచి పొద్దు నుంకేవరకు నాలుగేళ్లు కష్టపడ్డ పీఠ్యు మిగిల్చిందేమిటి. నీ సంగతొది-
లెయ్యెనరిగ్గా తిండికూడా తినకుండా పడవా వలా అనుకుంటూ వాటి కోసం డబ్బు కూడబెట్టావు; తక్కినవాళ్ళో? ఉత్తప్రాణం నిలబెట్టు కోడానికిమటుకే నరిగ్గా చాలదు వాళ్ళ కష్టానికొచ్చిన ప్రతిఫలం! గీతలేక కావది, చేతకాక!! అసలు మీ వృత్తిలోనూ ఇంతే! పెట్టుబడి పెట్టి పడవా వలా తయారుచేసుకుని అయిదేళ్ళు కష్టపడి చివరకు ఆవలా పడవా పనికిరాని స్థితికొచ్చేనరికి మళ్ళీ కొత్త వి తయారుచేసుకోడానికి తగిన సత్తాకూడా లేకుండా పోతున్నారు! ఇంతమంది గీత బాగులేక కాదు ఇది, అసలు మీవృత్తి నడిచే పద్ధతిలోనే ఎక్కడో తప్పుం దాలి కదూ?

గంగ: కదయ్యవారూ?

రఘు: సాతపద్ధతులు పట్టుకుని వేలాడ్డంవల్ల అవుతున్నదిలా. కాని కొత్త పద్ధతులు మీఅంతట మీరు నేర్చుకునేస్థితిలో లేరు. అది మైవాళ్ల బాధ్యత. వాళ్ల బాధ్యతని వాళ్ళు గుర్తరిగేలా చేసే శక్తిమటుకు మీలోఉంది. ఆశక్తి నువయోగించుకో గలిగిననాడు అందరూ సుఖ పడలేరు అంతేగాని గీత, కర్మ, అనుకుంటూ మార్పున్నవాళ్ళు లాభం లేదు.

(కుడిచైపునుండి జిగ్గి పడుతుంది. గంగన్న అక్కడ ఉండడం చూసి కూనిరాగం తీసుకుంటూ ఎడమచైపుకు వెళ్ళుతూ ఉంటుంది.)

గంగ: ఈ పక్కనుంచి నడొద్దని చెప్పినానా నీకు? ఎన్నితూర్లు అయినా అదే సెప్పమన్నావ్?

జిగ్గి: రేపటి కాజినుంచీ రానే తాతా! (కూనిరాగం తీసుకుంటూ బోసడికి వెళ్ళిపోతుంది.)

గంగ: ఏం తలతిరుగుడే నీకు!

రఘు: ఇలాటివాళ్ళని చూసి అనవ్వింతుకోకు గంగన్నా! మన బ్రతుకుల్లా ఉన్న బుద్ధిలో పుడుతున్న పూలివి. ఆ బుద్ధిని లాగిపారెయ్యడానికి ప్రయత్నించాలి గాని ఈ పూలిని అనవ్వింతుకుని లాభంలేదు.

గంగ: అయ్యవాచకందరిమీదనీ జాలే!

రఘు: చూడు గంగన్నా, ఇలాటివాళ్ళు మరికొంతమంది తయారవడం మంచి దింటావా, కాక అటువంటి పరిస్థితుల్లోకి ఎవళ్ళన్నా జారిపోతున్నప్పుడు, మన శాయశక్తులా ప్రయత్నించి వాళ్ళనాపి మంచిదారితూ పెట్టడం సబబుంటావా?

గంగ: ఇటుమంటోల్లంత తగ్గితే అంతమంచిదండి, కదయ్యవారూ?

రఘు: మామూలుగా అయితే ఎవ్వళ్ళో వెళ్ళిచేసుకుని సవ్యంగా బ్రదుకు గడుపుకోవలసిన ఆడదొకతే, ఎవడో ఒక బాధ్యత తెలియని మొగవాడిపల్లో పడి, కాలిజారిండునుకో, వాడుగాని మోసంచేసి దాన్నొదిలి వెళ్ళిపోయాడనుకో, తన్నుగాని తనమీదాధారపడి ఉన్న వాళ్ళనిగాని పోషించుకోడానికి అది జిగ్గిలా తయారైందంటే తప్పే పరిదంటావు గంగన్నా, మోసంచేసి వెళ్ళిపోయిన మగవాడిదా, దాందా?

గంగ: ఆసతిలేని మొగోడిదే, కదయ్యనారూ?

రఘు: ఈ అన్యాయం జరిగేముందు మనకి అది అవదానికడకాశమున్నప్పుడు ఆపడం ధర్మమంటావా?

గంగ: (హఠాత్తుగా ఏదోస్ఫురంచి అగ్ని) వోరిగురించి మాట్లాడుతుండా రయ్యవారు?

రఘు: ఎవరి గురించన్నారే! నేనే అయితో ఆ అన్యాయం చేసేసింది.

గంగ: రఘరా! మీరాక్కనాహూ అటుమంటి పని సెయ్యరు! (లేచినిలుబడి) సీవుచిటుమంటి పని సెసినాడేబయ్యవారూ?

రఘు: హూహ్, గంగన్నా!

గంగ: వెంట య్యండయ్యవారు, ఆడే గనకయితే తొక్కబొలిసేస్తాను.

రఘు: కోరికోపం పనికిరాదు, తొందరపడకూడదు కాలు జారడమన్నది అందరికీ ఉంది, శివన్న నీకొడుగు.

గంగ: (కోసంగా) ఆడేనన్నమాట!

రఘు: (లేచి భుజంమీద చెయ్యేసి) అవును, శివన్నే! కానీ తొందరపడి ఎండెయ్యగలవు నువ్వు? వాణ్ణి తంతావు, మరీ కోపమాపుకోలేకపోతే వాణ్ణి చంపేస్తావు! దానివల్ల లాభమేమన్నా ఉందా, నష్టమెంతంటు: కో ఆలోచించుకో! రజనీ దిక్కులేనిపిల్ల.....

గంగ: విన్న లేనోల్లకోసమని మమ్మును గంగలో దిగమన్నా రేటయ్యవారూ? ఆడికొకతూరి సెప్పినాను యీల్లేదని, కడుపునెడ...

రఘు: గంగన్నా, చూడు, జరిగిందేదో జరిగిపోయింది, ఇప్పుడు తొందరపడి ఏదో చేసేసినందువల్ల జరిగింది నాన్నలేవు ... (చూరంగా శివన్నా, రజనీ రావడం గమనిస్తాడు) ఎవరో వస్తున్నారు...

గంగ: వోరది? (వెనుకకు తిరిగిచూస్తాడు)

రఘు: ఎవరో! పద, అలా చెరువుగట్టుమీదికి వెళ్లి మాట్లాడేవాం (చెరువుగట్టువైపును నడుస్తారు. ఇంతలో రజనీ, శివన్నా కుడివైపు నుండి వస్తారు. వెనుక నడుస్తున్న రఘునాథులవైపుచూసి ఎవరో అని బోతాడు శివన్న. రఘునాథు గంగన్న చూడకుండా చేతితో వారించి వెళ్ళిపోతాడు. వాళ్ళిద్దరూ చెరువుగట్టెక్కి కనుయాపుమేర దాటి వెళ్ళేంతవరకూ శివన్న, రజనీ ఏమూ మాట్లాడరు.)

శివ: మరేటి సెయ్యమన్నావురజనీ... ఒకేళ పంతులుగారు పెప్పితే యిను కంటాడేటో మీయయ్య.

రజ: * లాభో నాహి, శివో, లాభో నాహి...

శివ: యెర్రీ బాగోతం మీయయ్యది ఆడురానంటాడు మనెంటు. ఆడొడిలి రమ్మంటే నువ్వురానంటావు! నాకేటో పరిపాలుపోదు.

రజ: ఈడ నువ్వు ఉండలేవు... ఎల్లనువ్వు...

శివ: మీ అయ్యనొదిలి నువ్వెలారాజేవో మాఅయ్యనొదిలి నేనూ ఉండ లేను ఈకాడ. ఎక్కువ తక్కువల సంగతికి అయ్యనొప్పిస్తాడు పంతులుగారు, నిన్ను మాయెంట తీసుకుపోదామననుకుంటే వెదొక్కల్ల రొచ్చింది. నువ్వులేకుండా యెల్లిడానికి మనసొప్పదు, ఏటిసెయ్యడం? (మోకాళ్ళమీద తలెట్టుకుని కూర్చుంటాడు క్రింది. రజనీ అతని ప్రక్కనే తానూ కూర్చుంటుంది.)

రజ: ** తుమె జాన్, శివో, మోపాయకిచ్చి చింతాకొగోనా, జావ్ తుమె భాగోబానోలో ఒచ్చొంతి అమొపారి దుఖి గొకేబా మానొంకు దేఖిబాకు; చింతా కాహింకి శివో?

* లాభంలేదు, శివో! లాభంలేదు.

** నువ్వెళ్ళు శివో! నాకోసమేమీ చింతపడకు- దేవుడున్నాడుగదా, మాలాటి పేదసాదల్ని, అనాధల్ని చూసుకోడానికి- నువ్వెందుకు బెంగపెట్టుకుంటావు?

జి: (జాళిగా) నన్నెళ్ళొద్దని కార్లకడ్డుబద్ధావంటే తన్నుకోని మళ్ళీ
ఈయందును! ఎప్పు ఎప్పు అని నువ్వే అంటూంటే ఏదెళ్ళడం!

(జిగ్గి పస్తుంది ఎడమనైపునుంచి)

జిగ్గి: ఎక్కమోక్ష సిగ్నా! ఈడే ఉండిపో! ఈకాట్టికొందిని ఎంత నల్లగా
ఉంటాది!

చెరువునిండ ఎర్రపూలు —

చెట్టుకింద చల్లదనము —

తీపిపళ్ళు తోటలోన —

తేనెముద్ద పక్కనుంచి?

సార్థమంటే ఇదే ఇదే!

ఎళ్ళబోకు శివా! శివా!

(శివన్న మాట్లాడకుండా ఆమెనైపు చూస్తాడు.) ఎందుకలా నూస్తు
న్నావో? సీరడగనులే మరింకనిన్ను! అయ్యగోరు పూ... పడ్డారుకదా!

జి: ♦ బానా...జిగ్గి!

జిగ్గి: లేదు జనని, మీకబురింటూ ఈడే కూచుంటే ఎలా? మళ్ళీ వొస్తా
నులే! వొస్తాను శివన్నా! (కుడివక్రకువెల్లి ఆగి) అయ్యమొహం
సూసి పిల్లలా అయిపోమోకు యాయాల్లికిమటుకు!

పిరికి పిరికెగ బతికి నరక బాధలు పడకు!

చురుకుగా ఎదిరించి సార్థాన్ని గెలుచుకో!

కాలాని కెరుగీదు చెలికాడా!

హాలూహలం రాదు చెలికాడా! (నెల్లిపోతుంది)

రజ: ♦♦ కొణా కొమచ్చ జిగ్గి?

♦ కుమార్తె జిగ్గి.

♦♦ ఎమంటున్నాది జిగ్గి?

శివ: ఏలేకేదు - నిన్నొదిలి యెళ్ళొద్దంటున్నాది.

(జిన్నె వెళ్ళినవైపు కృతజ్ఞత నిండినకళ్లతో చూస్తుంది రజనీ. ఇంకెలా ఎవరో అనైపునుంచి రాగమంచాసి తేచినిలబడుతుంది.)

శివ: ఎవరది? చచ్చెత్తిచూస్తాడు.

రజ: ♦ బాప్పా.

(గనంజయో వస్తాడు. జబ్బూచేగిపోయిఉంటుంది.)

గన: ♦♦ (చేతితోఉన్న కొమ్మతో రజనీ మీ గాళ్ళమీదికొట్టాడు. రజనీ వెను వులు కిగట్టి నిలబడుంది.) మొత్తేగడికిరి బావాకు చేష్ట కొరుచ్చో! చలో ఘోరం... మరిబాకాయీ తోతై! (మల్లా కొట్టబోతున్నాను కిన్ను లేచి ఉడ్డువెత్తాడు.)

రజ: ♦♦♦ నైచాప్ప - చలోజీవా...

గన: ♦♦♦♦ తుమెకే? (శివన్నను ప్రక్కకు తోసి రజనీచెయ్యి పట్టుకొని ఉడ్డో చలోతూ...(బద్దరూ వెళ్ళిపోతారు)

శివ: రజనీ! అని చెయిజాపి నిలబడ్డాడు.)

(తెరవాగ్గి మళ్ళీతేస్తుంది రాత్రి) తొమ్మిదిగంటల సమయం చస్తామీద లాంచరు వెలుగుతూ ఉంటుంది. ఆచస్తామీద పడుక్కొని ఉంటాడు. రెండు మీద తెలివితేడండా శివన్న ఒక చెయ్యిక్రిందికి వ్రేలాడుతూ ఉంటుంది. భుజంమీద చొక్కాకి కెత్తుటి మదక ఉంటుంది. నోట్లోంచి తెల్లని నురుగులు జార్తూ ఉంటాయి. ఈ గుడిసెముందు సామాన్ల మాటూ, ఒకశెట్టి విప్పేసిన మంచంపట్టిల కోళ్ళ కట్టొకటి కావడిలో ఉంటాయి. వాటిమందు నేలమీద గంగన్న కూర్చొని ఉంటాడు. కథునాథు అటూఇటూ పచ్చాల్లు చేస్తూఉంటాడు.)

♦ అయ్య

♦♦ నన్నొదిలేసి ఎళ్ళిపోదానికి చూస్తున్నావు గదూ? వదింటేకీ, ఎంకే స్తాను నిన్ను

♦♦ లేచియ్యా, పదాబోదాం.

♦♦♦ నువ్వెవరో? పడునువ్వు.

రఘు: భవంజయో దగ్ధిరకెళ్ళి తిరిగివచ్చేటప్పటికి ఇంతకుని జనుగుతుందనుకోలేదు నేను!

గంగ: అతిక గ్నానమెచ్చింతరువాత ఎన్నడూ కొట్టినోళ్ళి గావయ్యనారూ! అటుమందుమీదూల నాయెంటరామోక ఈదేహంకిపోతానని సిద్ధపంటే పట్టలేకపోయినా నాగ్గరం (నెత్తిమోడుకొని) నా శరదారాన్ని నెట్టరులుకాకట్టు కొట్టేసినాను, పాపాతుముణ్ణి - కావీబిబద్ధతోటి - కడియ్యవారూ!

రఘు: కొచ్చే కొట్టావుగాని తనసంగతి తా నాలోచించుకోనియ్యకుండా తెలివెందుకు పోగొట్టేశావు వీడికిలా?

గంగ: బాబో అదు కూలుబడిపోతే నాకేమీ తోచినాదికాదు - ఎత్తుకెల్ల వూరా నారాపట్టేపినాను, నొప్పి తెలీపండా పోతాదని పొద్దు పేరికి తగ్గిపోతాది.

రఘు: అయితే తీసుకుపోదల్పుకున్నావన్నమాట శివన్నని?

గంగ: అదేటయ్యవోరు? తదరు రాకేటి మాతో మనూరికి?

రఘు: నేనా? లేదు గంగన్నా, నాకేడిరన్నా ఒకటే! ఈ ఊళ్ళోనూ ఉన్నారూ నా అవసరమున్నవాళ్ళి (చప్టాదగ్గర శివన్నదగ్గర ఆగి) రజనీ సంగతి ఆలోచించేస్థితిలో లేవు నువ్వు! దానిగర్భంలో పెరుగుతూన్న శిశువు సంగతంతకంటే అక్కర్లేదు నీకిప్పుడు దరిదురా!

గంగ: (ఆమాటలు వినివినడంతోనే హఠాత్తుగాలేచి నిలబడి) ఏటంటున్నా రయ్యవారు?

రఘు: (గంగన్న దగ్గరకువచ్చి ఎదుటనిలబడి) నీకొడుకుసంగతి నీకుకావాల, కాని శివన్న కొడుకుసంగతి శివన్నకక్కల్లెపండా చేనేస్తున్నావు నువ్వు!

గంగ: ఇదివరకేల నెప్పినార గాదయ్యవోరీ సంగతినామ?

రఘు: నాకూ ఇప్పుడే తెలిసింది, ధనంజయో చెప్పాడు.

గంగ: (అలోచించి) ఏమైనాసరే. శివుణ్ణిమలుకీడనే ఒదిలేసి యెల్లలేను నేను! (వెనక్కుతిరిగి చెప్పైతీసి డబ్బుల వాండితీసి) ఇదిగో అయ్య నారూ, శివుణ్ణి నాలుగేళ్లలోనూ కూడబెట్టాది, అడికొడుకుకోసముప యోగించండి దీన్ని.

రఘు: (అందుకొని) నిజంగా డబ్బేగాని అయితే రజసి స్త్రీత్వాన్ని అవ మానం చెయ్యడమన్నమాట ఇది తీసుకోవడం. కాదుగనుక తీసు పుంటానులే!

గంగ: (తెల్లబోయి) అడేటయ్యవారు?

రఘు: ఏమీలేదు - (అహుండీ, చప్టాకువేసి పగలగొద్దాడు ఇనుపముక్కలూ రాళ్ళూ చెదురుతాయి.)

గంగ: ఆఁ - ఆఁ! (వంగబోతాడు)

రఘు: డబ్బులుకావు గంగన్నా అవి - ఇనుపముక్కలూ, గవ్వలూ, రాళ్ళూ...(క్రిందికి వంగి ఏదో వైకితీసి) ఇదిగో ఒక్క రూపాయి మటుకు ఉంచి పీట్లో!

గంగ: అయ్యవారూ!

రఘు: తనతండ్రికి, కొడుక్కి శివన్నచేసిన మోసానికి చిహ్నంగా జ్ఞాపక ముంచుకోడానికిది నీమనవడిమెళ్ళో కట్టానులే!

(తెరలోనుండి 'గంగన్నా - జైలేరు' అని కేకలు వినిపిస్తాయి.)

అదిగో పిలుస్తున్నారు నిన్ను! వెళ్ళు గంగన్నా!

గంగ: (ఎడమవైపు లోపలికిచూసి, మళ్ళీ శివన్నవైపు, పూజారివైపుచూసి, క్రిందికివంగి కావడి భుజానికెత్తుకుని, చప్టా దగ్గరకువెళ్ళి లాంతరు కావిడికి కట్టుకొని) అయ్యవారూ, శివుణ్ణి నాబుజంమీద పడుకోక్క బెట్టండి. (రఘునాథు వచ్చి శివన్నను ఎత్తి అందివ్వగా భుజంమీద

పడుకోబ్రెట్టుకుని మధ్యకొస్తాడు లోపలినుండి “గంగన్నా... యేలవుతున్నాది, రా” అని కేక) వొస్తున్నా; దండాలయ్యవారు! (ఎడమ వైపుకు రెండడుగులు వేస్తాడు. ఇంతలో రజనీ వస్తుంది కుడివైపు నుండి.)

రఘు: నీ శిబో వెళ్లిపోతున్నాడు రజనీ!

(గంగన్న వెనుకకు తిరిగి రజనీని చూసి, అగి మళ్ళీ వెనక్కివస్తాడు. రజనీవైపు పరీక్షగా చూసి, చిన్న చిరునవ్వునవ్వి.)

గంగ: నీకోసమేనన్నమాట నన్నెదిరించినాడియాల నాసివుడు, కూచో రజనీ..... ఇంతబరువు మొయ్యలేక పోతుండాను. కూచో!

(రజనీ తెల్లబోయి చూస్తుంది) కూచో..... (రజనీ కూర్చుంటుంది క్రింద.) రండయ్యవారూ, ఈ కావిడిదొప్పండి. (రఘునాథు వచ్చి కావిడి దొప్పగా శివన్నని రజనీ ఒళ్ళో పడుకోబ్రెట్టి) ఈయేలనుండి ఈడి పూచీ నీదే, నీనీవో యాడింక! (కళ్ళలో నీటిచుక్కలు ప్రేళ్ళతో మీటుకుని, పెట్టె తీసి డబ్బులమూటతీసి) ఇదిగోటయ్యవారూ! అనుమానించమోకండి -- తాత య్యచ్చినాడని చెప్పండి.

రఘు: అంతా యిచ్చేస్తున్నావా గంగన్నా?

గంగ: లేదయ్యవారూ ... దారిబత్తేని కని యేరుగా ఉంచినానులెండి! తీసుకోండి.

రఘు: (జాలిగా అందుకుని) నువ్వు ఉండిపో యిక్కడే గంగన్నా!

గంగ: (రఘునాథువైపు చూసి నవ్వి) సేనా? సేపలాటోణ్ణి సేనున్నా... కదయ్యవారూ! ఈ నాలుగేల్లే ముల్లమీరున్నట్టుండినానీకాడ! (లోపలినుండి “గంగన్న - గంగన్నా అని కేకలు.) యెల్తాను, దండాలండయ్యవారు!

(గంగన్న వంగి శివన్నని మూర్ఖుని, రజనీతలపైచేయిపెట్టి మనసులో దీవించి కావిడి బుజానికెత్తుకొని మాట్లాడకుండా ఎడంవైపుకు వెళ్ళిపోతాడు జిగ్గి వస్తుంది కుడివైపునుండి.)

జిగ్గి: ఉత్తర చతురలో ఆందరితోపాటు ఎళ్ళిపోతున్నావా తాతా!

తెగని బంధాలు

రచన

‘గౌరి’

పాలగుమ్మి సుమతి

పాత్రలు.

సత్యం: వయస్సు 25 సంవత్సరాలు.

సూర్యం: సత్యం మేనమామ కొడుకు.
వయస్సు 16 సంవత్సరాలు.

కరణం: వయస్సు 50 సంవత్సరాలు.

మాలక్ష్మి: వయస్సు 35 సంవత్సరాలు.
చిన్నప్పటినుండి సత్యం తాత
గారి ఇంట్లో పెరిగిన మనిషి.

రంగమ్మ: సత్యం మేనత్త. వయస్సు
దాదాపు 40 సంవత్సరాలు.

తెగని బంధాలు

మొదటి రంగం

కరణంగారి కచేరిసావిడి. కరణం బల్లపగ్గర కూర్చుని వ్రాసుకుంటూ ఉంటాడు. అడుగుల చప్పుడికి తలెత్తి, జారిన కళ్ళజోడు సవరంచుకుని గుమ్మంకేసి చూస్తాడు.

ప్రవేశం సత్యం(చేతిలో సూట్ కేస్ తో)

కర: ఎవరది?

సత్య: (నమస్కారం చేస్తూ) జ్ఞాపకంలేదాండి (అంటూ కూర్చుంటాడు)

కర: (ప్రీతిగా చూసి) ఓరి నువ్వుటోయ్! ఎవరో అనుకున్నాను. బాగా మారిపోయావు నుమి. అమ్మా, చెల్లాయి అంతా కులాసాయేకాదూ! ఎన్నేళ్లయిందీ! అంతా తలో చిక్కుకి చెల్లాచెదురు అయిపోయారు. ఈ మధ్య మీసంగతులే తెలియటంలేదు. మీమామయ్య ఉన్నాడన్న మాటేగాని, ఓమాటా మంతా? వెనక ఉన్న ఉద్యోగంలోనే ఉంటున్నావా?

సత్య: ఆ అందులోనే ఉంటున్నానండి.

కర: బాగుంది. సుఖంగా నెలతరిగేప్పటికి నాలుగురాళ్ళు చేతిలో పడతాయి.

సత్య: ఏంబాగులెండి? పట్నవాసంలో జీవితం. ఈ పదిహేనవ తారీకు దాటినప్పటినుంచి తిరిగి ఘస్టు ఎప్పుడొస్తుందా అని కనిపెట్టుకు కూచోడం.

కర: సరేగాని, చెల్లాయికి సంబంధాలు ఏమైనా చూస్తున్నావా?

సత్య: ఆ సంబంధం సిద్ధంగానే ఉందండి. అసలయిందే లేదు. ఇక్కడున్న పొలం ఏదో వదలగొట్టేసి ఈ మామయ్యనాలో అయిందనిపించేదాం అని అనుకుంటున్నాను.

కర: (ఏదో ఆలోచిస్తూ) ఏమిటి భూమి అమ్ముదామనా? ఇంకెవరి దగ్గరా అనకు. అవసరంకొద్దీ అమ్ముకుంటున్నామంటే వచ్చి ధరరాదు. నేను వాకబు చేస్తారే.

సత్య: ఏదో పెద్దలు శ్రమ ఇస్తున్నాను. మామయ్యమీద ఆశ ఏమీలేదుగా

కర: మామయ్య సంగతి విన్నావుగా! ఆ మాలక్ష్మిని...

సత్య: ఆ తెలిసింది. మామయ్య ఇల్లా అవుతాడు అనుకోలేదు ఏదో బయట ఏమి ఏదీసినా ఎవరికీ ఆటే అనిపించలేదు.

కర: (అందుకుని) ఇంట్లో పనిమనిషి నే పెట్టుకుని ఆ మహా ఇల్లాల్ని పుట్టిం టికి తోలేశాడు. ఎటువంటి బుద్ధులుపుట్టాయో చూశావా? అది కాస్తా వాణ్ణి వేలిచుట్టూ తిప్పుకుంటోంది. ఇంకొంచెం రోజుల్లో చిప్ప చేతికిస్తుంది.

సత్య: ఈ కుటుంబానికి చెడ్డరోజులు వచ్చాయి.

కర: మీతాత ఉండేప్పుడు ఎల్లా ఉండేది! గాడినిండా థాన్యం, ఇంటి నిండా సిరీ, సంపదా కలకల్లాడుతూ ఉండేది. ఊళ్లోకి పెద్దవాళ్లు ఎవరొచ్చినా మకాం మీతాత ఇంట్లోనే. పైగా ఎంతమందిని దగ్గర తీసి ఆదరించాడు! మీ అమ్మమ్మ! మహా ఇల్లాలు. ఆ మాలక్ష్మిని తల్లి తండ్రీ చచ్చిపోతే చిన్నప్పటినుంచీ ఆవిడేగా కన్నకూతురలా నెంచింది. అది తక్కువజాతిదిఅయినా ఎప్పుడైనా ఆ తేడా చూపిం చిందా! ఇంతచేసినా అది ఎల్లా తయారయిందో చూశావా?

సత్య: ఏమండీ ఏదో గాలికబురులాగ విన్నానుగాని, మామయ్య వ్యవహారాలు ఎల్లా ఉన్నాయండీ?

కర: ఏనుండినాయనా మీమామయ్యే నుం ఆస్తి అమ్మి తగలేశాడు. ఇంకే మన్నా మిగిలించి అదివేసుకుంది. ఇంక ఇల్లు ఒకటి మిగిలించేమోమని.

సత్య: ఇంకా సూర్యానికి దక్కేది ఆ ఇల్లు ఒకటే ఏమో!

కర: పాపం కుర్రాడు చదువు సంస్కరేపండా వాళ్ళవృత్తోలే ఉంటున్నాడు.

సత్య: ఏమిటో నాకేమీ బాగోలేదు. మామయ్య ఇల్లాంటివాడు అవ్వం, అత్తయ్య ఇల్లువదిలి పుట్టింటికెళ్ళడం, దీనికంటే ఆ మాలత్తే కారణం. తిన్నయింటికే వాసాలు లెక్కపెట్టింది. పండులాంటి సంసారం చెట్టూ పుట్టూ పట్టింది.

కర: ఎంతకైనా తగును అది. మీతాత ఎవణ్ణోతెచ్చి పెళ్ళిచేస్తే, పొయ్యే కాలం, వాణ్ణి కాస్తా వదిలేసింది.

సత్య: (లేచి సూట్ కేస్ పట్టుకుని) ఇంక వస్తానండి. నేచెప్పినది కొంచెం వాకబు చెయ్యండి.

కర: (లేస్తూ) అజేమిటోయ్ వెదతానంటావ్. భోజనం అది చేసి వెడుదు గాన్లే మామయ్య దగ్గరికి.

సత్య: మా తండ్రిపోయాక చిన్నప్పటినుంచీ నేపెరిగిన ఇల్లు అది. అయింటిని చూడాలని ఉందండీ, భోజనం మాటకేమిలెండి మధ్యాహ్నం వస్తా తీరుబడిగా మాట్లాడుకుందాం.

(సత్యం మెల్లిగా వెడుతూంటే తెర)

రెండవ రంగం

(శాత్రుగారి ఇంట్లో మా లక్ష్మి ఉండేగది.)

(చీక సంసారంలా కనిపిస్తూ ఉంటుంది. కానీ శుభ్రంగా ఉంటుంది. ఓమాల కుండతో నీళ్ళు, దానిమీద గ్లాసు, ఇంకోపక్క నులకమంచంమీద జంబుఖానా పరచిఉంటుంది. ఓపక్కని దండెంమీద చీర వేసి ఉంటుంది. తెరవెత్తగానే స్టేజి ఖాళీగాఉంటుంది.)

(ప్రవేశం సత్యం ఎడమవైపునుండి)

సత్య: ఎవరూలేరా ఏమిటి కొంపలో కీధితువులకి తాళాలువేసిఉన్నాయి.
(దీనుక్కుంటూ) ఇక్కడా ఎవరూలేరుచూఉంది.

(ప్రవేశం మా లక్ష్మి చామంచాయ ముఖాన్ని, పెద్దబొట్టు, ఒంటినిండా నగలు. మనిషి సంసారిలా ఉంటుంది. మాట్లాడేప్పుడు గొంతులో పెద్దమనిషి తరహా వినిపిస్తూంటుంది.)

మాల: మనిషి బాగా మారావుకాని, సత్యంబాబూ నీ చిరాకుమాత్రం మారనే లేదయ్యా.

సత్య: మనుషులు మరక ఏంచేస్తారలే, మహామహావాళ్ళే మారిపోతున్నారు.
(కొంచెం అగి) నీసంగతి చెప్పుదా? మామీద ఎంతప్రేమ నటించే దానివి? ఇప్పుడు ఎల్లాఉన్నావో చూసుకో!

మాల: (నవ్వు ఆపుకుంటూ) చెప్పుడుగాణ్లే తరువాత, ముందర అవ్వుగారు, చెల్లెమ్మ ఎల్లా ఉన్నారో చెప్పు.

సత్య: నీకెందుమలే వాళ్ళ బాగుటగులు. ఎల్లాగో ఓలాగ ఉంటారు.

మాల: ఏమి ఎగిరిపడుతున్నావ్ సత్యంబాబూ. ఆ మేనమామసోలిక ఊరికే పోతుందా ఏమిటి!

సత్య: మేనమామ పోలికలు నాకేమీ రానక్కరలేదు. ఆపోలికలేవో మామయ్య ఒక్కడే ఉంచుపంపేమంచిది.

మాల: అది సరేకాని పొద్దున్నే ఏమన్నా తినివచ్చావా? కాల్చిన మొక్కజొన్న పొత్తులున్నాయి. తిందుగాని (మడివేపునుండి లోపలికి నెట్టండి. సత్యం ఒకనారి తలుచుచుండి నులకమంచమీద ఒక మూలగా కూర్చుంటాడు. మాలమ్మీ ఒక ఆకులో కాల్చిన పొత్తులూ, గ్లాసులో పాలుతెచ్చి దగ్గరపెడుతుంది.)

సత్య: నాకేమీ అక్కరలేదు. నాకు ఆకలిగాలేదు. వచ్చేటప్పుడు కరణం గారి ఇంట్లో పలహారం చేశానులే.

మాల: కరణం గారింట్లో పొద్దున్నే పలహారాలు ఎప్పటికీ చేస్తున్నారు? అలవాటు తప్పించి వద్దెన్నంతిని వచ్చావేంటి వారింట్లో. (నవ్వుతుంది)

సత్య: ఇదిగో! నాతో వేళ్ళాకోళ్ళాలాడకు మరి. చిరాకెత్తుతుంది. నీతో ఇచ్చుకాలు ఆడేందుకు రాలేదునేను. వ్యవహారాలమీద వచ్చాను. మామయ్యగారే?

మాల: మీమామయ్య పొలంలోకి వెళ్లారు చీకటితోకే.

సత్య: ఇంకా మామయ్యకి పొలంకూడా ఉందా? (చూసడంపుగా) పనికేనా? లేకపోలే అక్కడింకెవరైనా ఉందా నీలాగ?

మాల: మంచి కబురే నేర్పావు సత్యంబాబూ. ఎవరు నేర్పారోకాని. చిన్న వ్వుడు చాలా అమాయకుడిలాగ ఉండేవాడివి. అబ్బో (ఆగి) నీకు ఒక్కకోపం ఎక్కువగా ఉంది. పొద్దుటినించి యేమీ కడుపులో పడ్డట్టులేదు. (బ్రతిమాలినట్టు) తరువాత కోపం చూపెడుదువుగాని. నామాటవిని ఆపాలేనా తాగే శైయ్య.

సత్య: నేను నీదగ్గర విందులు మడవడానికి రాలేదు అని చెప్పానుగా మామయ్యతో పనుంది ఎప్పుడొస్తాడు?

మాల: నాతో చెప్పదూ ఆపనేమిటో మామయ్యతో చెప్పక్కరలేదు.

సత్య: సరే నీతోటే చెప్తాను. నాభూమి అమ్మేస్తున్నాను. నువ్వుకొనుక్కొంటావా?

మాల: ఓసీ అదా? నాకు అమ్మడం ఎందుకయ్యా? ఊరికే ఇచ్చేయ్యక.

సత్య: (కోపంగా) ఊరికే అందరివీ వేసుకోడం అలవాటయింది. (పట్టుకొరుకుతాడు.)

మాల: (నవ్వుతూ) సరేగాని అసలువిషయం చెప్పావు గారు?

సత్య: చెప్పానుగా. నాభూమి అమ్మివేద్దామని వచ్చాను. దాని తాలూకు కాగితాలు మామయ్యదగ్గరున్నాయి. తీసుకోవాలి.

మాల: (స్వీకృతితో) ఏమిటి! భూమి అమ్ముతావా? నీకేమన్నా. మతిగాని పోయిందా? ఈ అమ్ముకోడాలు ఎక్కణ్ణించివచ్చాయయ్యా మీకు?

సత్య: నాయిష్ట మొచ్చినట్టు చేసుకుంటా నీకెందుకు?

మాల: మంచి ప్రయోజనమిదే. పెద్దలు సంపాదించినదానిమీదే నీఅధికారం?

సత్య: పెద్దలమీద నీకుచాలా గౌరవంకాదా? అందుకే వాళ్ల పరువంతా ఇలా బుగ్గిపాలుచేశావు.

మాల: అయితే ఆపోయిన పరువు ఈభూమి అమ్మి కొందామని చూస్తున్నావేమిటి?

సత్య: (కొంచెంత్థగ్గి) నీతో అసలు చెప్పక్కర్లేదుగాని. మా చెల్లాయి పెళ్ళికి సంబంధం స్థిరపడిఉంది. చెయ్యడానికి డబ్బుకావాలి. లేకపోతే సంబంధం దాటిపోతుంది.

మాల: పెళ్ళికోసం ఉన్న భూమంతా అమ్ముకోడం ఎందుకు?

సత్య: మరి కట్నం పోయ్యద్దా?

మాల: మీరంతా సదువుకున్నోళ్లు కాదయ్యా ఇంకా కట్నాలెందుకు?

సత్య: చదువు ఎక్కువయినకొద్దే కట్నం పెరుగుతోంది.

మాల: అయితే నువ్వుకూడా తీసుకుంటావా?

సత్య: నేతీసుకునే మాటయితే, అది పుచ్చుకునే చేద్దను పెళ్లి చెల్లాయీ.
పొలం అమ్ముకోడం ఎందుకు?

మాల: పొలాలూ, ఇల్లూ పగులకుని పట్నాలుపట్టి పోడమే బాగులేదు.
ఇప్పుడుఉన్న ఆ ఆధారంకూడా లేకుండాచేసుకుంటే ఎల్లాగయ్యా?

సత్య: ఈ నీతులన్నీ తెలిసేలాగుంది. అన్నీ అమ్మిపాలేయించేశావు
మామయ్యచే? మాకుటుంబమీద ఇంత గౌరవముండేనా ఇంత
వరకూ తీసుకొచ్చావు? అత్తయ్యనికూడా ఇంట్లో ఉండనివ్వకుండా
వెళ్ళకొట్టావు.

మాల: ఆగాగు. మరీ! మీమామ పొలాలమ్మకుంటే ఆతప్పు నాడేంటయ్యా?
నేంచేలేదేముంది. ఒక్కగానొక్కకొడుకుని గారం చేశానికి అలా
గయ్యాడు ఆయనె.

సత్య: తాతయ్యమీద కూడా విరుచుకుపడుతున్నావా నీగొప్ప మండిపోయి
నట్లు. అయినా నీ మొహంలో ఏంచూశాడో మామయ్యమరీ!

మాల: (నవ్వుతూ) అదీమాట! నాకోలోటయ్యా. మీఅత్తయ్య బాగుం
టుందా? నేబాగుంటానా చెప్పు? మీఅత్తకి తలకాయ తిన్నగా
దువ్వుకోడమేనా చాతవునా?

సత్య: మా అత్తయ్యకున్న అందంచాలులే.

మాల: చాల్లేదనేనయ్యా నేనంటాంట. చాల్తే ఇంట్లో నే ఉంచుకున్న
మీమామయ్యని.

సత్య: అది, మా అత్తయ్యలో ఏముంది? పాతకాలపు సంసారి.

మాల: సంసార్లుంట. సంసార్లు!! మీ అమ్మమ్మ సంసారే. ఆవిడ పాతకాలపు
మనిషి ఆవిడలాగే నడవగలిగిందా సంసారం మీఅత్త! ఆవిడ కాలి
గోరుకేనా పోల్తుందయ్యా?

*సత్య: అమ్మమ్మమీద అంత ప్రేమండేలాగుంది ఆవిడ నగలన్నీ పెట్టుకుని
కులుకుతున్నావు?.

మాల: (కులుకుతూ) అసలు ఈ నగలు నాకేబాగుంటాయయ్యా. ఏంటయ్యా ఈ ఇంట్లో కూతురిలాగ పెరిగి కోడలి అధికారం సాగిస్తున్నాను.

సత్య: నువ్వు సిగ్గు బిడియం అవే ఒదిలేశావుస్సా. అసలు నీతో ఇంతసేపు ఎందుకు మాట్లాడుతున్నానో నాకే తెలియదు.

మాల: సత్యంబాబూ! నువ్వెందుకయ్యా ఎగిరిపడతావు. అయినా కాని మన మెందుకయ్యా పోట్లాడుకోడం? కాని ఆభూమి బేరంపెట్టే మాత్రం నేనెవ్వణ్ణీ కొనుక్కొనివ్వను.

సత్య: అదికూడా నువ్వే వేసుకుందామనా?

మాల: అలారా దోపకి. నీభూమి నాపేర కాలురాసెయ్యి. నీడబ్బునంగతి నేచూస్తాను.

సత్య: (మండిపోతూ) కాలుకాదు నీమీద కవిత్వం రాస్తాను.
(ప్ర)వేశం హడావిడిగా కరణం. మాలక్ష్మి లోపలికి తప్పుకుంటుంది)

కర: మీమామయ్య వస్తూ వస్తూ హఠాత్తుగా గుండె అగి పడిపోయాడు. త్వరగా పదనాయనా! (మాలక్ష్మి కంగారుగా వస్తుంది.)

మాల: నువ్వక్కడికెళ్ళు బాబూ. నేనెళ్ళి వైద్యుణ్ణి తీసుకొస్తాను.
(నిష్క్రమణ)

మూడవ రంగం

(తాతయ్య ఇల్లు, పుస్తకాల అలమారు, కొన్ని పుస్తకాలు కింద ఉంటాయి. న్యూం పుస్తకాలు సమీక్షా ఉంటాడు. అత్త వస్తులు చేస్తుంటుంది. సత్యం దిగులుగా కూర్చుని ఉంటాడు.)

సత్య: పాపం హతాత్తుగా పోయాడు మామయ్య. అన్నీ పూర్తి అయిం బాకా చూశ్చకూడానే ఉంది.

అత్త: (అసహ్యంతో) ఛీ. దానిమాట నాదగ్గరెత్తకు, దానిమూలన్నీ కొంప అంతా నాకేసం అయింది

సత్య: ఏమో అత్తా మన బంగారం మంచివాలిగాని, ఇంకొకళ్లని అనుమని ఏంలాభం?

అత్త: ఇదే ఏ మందో చూకో పెట్టింది. లేకపోతే రాయిలాంటి మనిషి, అంత హతాత్తుగా ఎందుకుపోతారు!

సత్య: ఆబేసి అదేంకాదు అత్తా. డాక్టరు పరీక్షచేశాడు కామా? గుండె హతాత్తుగా ఆగిపోయింది.

(న్యూం ఒక లావు పుస్తకం పుచ్చుకుని సత్యం దగ్గరికి వస్తాడు.)

న్యూం: ఇదేమి పుస్తకం బావా?

సత్య: (చదివి) ఇది సుమారసంధవం, కాళిదాసుది. తాతయ్య ఎంత బాగా చదివి చెప్పేవాడు! హిమవత్ వర్ణన, శివపార్వతీ సంవాదం, అన్నీ కళ్ళకు కట్టినట్టు వ్యాఖ్యానించి చెప్పేవాడు. చదవడం పూర్తి అయిన తర్వాత పుస్తకాన్ని అప్యాయంగా చూస్తూ “ఒరేయి మీరంతా పెద్దయ్యాక ఇవన్నీ చదివి మీష్టిల్లరికి చెప్పాలిరా” అనేవాడు. ఒరే సూర్యం సువ్యూ కాళిదాసు పేరు ఎప్పుడన్నా విన్నావురా?

అత్త: ఆ కుర్ర నాగమ్మ, వాడికేం తెలుస్తాయి? ఆ వీడినాన్న చదివారుగా ఇవన్నీ. స్వయంగా దగ్గర కూచో పెట్టుకుని మీతాతయ్య చదివించే వాడుట కమా! ఏం ముందుకొచ్చాకేమిటి? ఎందుకొచ్చిన చదువులు!

సత్య: అది చదువులో వోషం కాదు అత్తా. చదువు వినియోగించుకోనే వివేకం ఎవరిస్తే వస్తుంది?

నూర్య: (ఇంకో లావు పుస్తకం పట్టుకొచ్చి) బావా ఈ పుస్తకం ఏమిటో చూడు. లావుగా ఉంది. మంచి ఖరీదు ఉండమా?

సత్య: ఇది ఒక జర్నల్ వేదాంతిరాసిన గ్రంథం. ఎక్కడినుంచో తెప్పించా నని చెప్పేవాడు. ఇప్పుడీ పుస్తకం ఎక్కడా దొరకదు.

నూర్య: (సంతోషంగా) చూశావా నేను సరియైనవే ఏరుతున్నాను.

సత్య: (ఆశ్చర్యంగా) ఎందుకురా చదువుదామనే?

నూర్య: అబ్బే అమ్మితే బాగా డబ్బు వస్తుందని. డబ్బు వచ్చేవి ఏవో ఆమ్మేసి, మిగిలిన ఈచెత్త తాటాకు పుస్తకాలు చలిమంట వేస్తాను.

సత్య: గొప్ప పనిచేస్తావ్. చలిమంటకాదు, నాలికగీనుకో వాటితో. అప్పుడేనా కాస్త 'సరస్వతి' కటాక్షిస్తుందేమో.

అత్త: చదువుకోవలసిన కర్కం వాడికి పడుతుందనుకోలేదు. నేను ఈయిగ ట్లాకి వచ్చేప్పటికి ఎంత ఆస్తి ఉండేది! ఉన్నకొడుకు ఒకడికీ చదువు లేకపోతే కొంపమునిగిపోతుందని, రాజమండ్రిలోను, విశాఖపట్నం లోను పెద్ద కాపురాలుపెట్టి బోలెడు తగలేశాడు ముసలాయన. ఈ రోజున ఈ కుర్రకుంక చదువుకుని సంపాదించవలసిన కర్క వీర్పడింది.

సత్య: ఏం అత్తా, చదువుకుని సంపాదిస్తే గౌరవలోపమా ఏమిటి? పెద్దలు సంపాదించి యిచ్చిన ఆస్తిని కరిగించుకు తినడమే గౌరవమా?

అత్త: ఆ ఉన్నాయిగా ఆస్తులు కరిగించుకోడానికి, ఎలాగయితే మిగిలింది ఈ పాతకొంప ఒకటి. ఇంటినిండా చెత్త పుస్తకాలు, స్థలం ఆక్రమించుకుంటూ పెరి మంచాలూ, బండకూర్చీలూ...

సత్య: ఆ కుర్చీలోనే ఎప్పుడూ తాతయ్య కూచునేవాడు. అది అమ్మమ్మకి పుట్టింటివారిచ్చిన పందిరి మంచం, ఇవన్నీ ఆరోజుల్ని జ్ఞప్తికి తెస్తున్నాయి. సుప్రసన్నుతంగా మాలక్ష్మి వీటిని వాటిస్థానాల్లోంచి కదపకుండా అల్లాగే జాగ్రత్తగా అట్టే పెట్టింది. అది ఎలాంటిదైనా ఈ గదులు, ఈ సామానులు ఏమీ వాడినట్టూ కనబడదు.

అత్త: జాగ్రత్త అంతా పడేసుకుందామని, ఎందుకొచ్చిన సామాన్లు ఈ మంచాలు, కుంచాలు అయినకాటికి అమ్మిపాకేస్తాను.

(ప్రవేశం మాలక్ష్మి, పంటిమీద నగలుండవు, చేతిలో మూట)

సూర్య: (తోందరగా) మాలక్ష్మి మన దొడ్లో మంజులు ఉన్నాయా?

మాల: ఉన్నాయి బాబూ, పాలేరు కొట్టిస్తాడు. ఎళ్లు.

(సూర్యం పుస్తకాలు క్రింద పారేసి వెళ్తాడు. మా లక్ష్మి నెమ్మదిగా నేలమీద పుస్తకాలని ఏరి జాగ్రత్తగా అలమరులో పెడుతూ)

మాల: అమ్మతానంటున్నారేమిటి రంగమ్మగారూ?

అత్త: నాయిష్టమొచ్చినది, అడగడానికి నువ్వెవరు? ఆసలు నువ్వూ అలమరు దగ్గరికి ఎందుకు వెళ్లావు? అందులో విలవైన పుస్తకాలు ఉన్నాయి.

మాల: ఆ విలవైన పుస్తకాలు నేలమీదపడి దొర్లుతున్నాయి, అందుకని జాగ్రత్త పెడుతున్నా.

అత్త: ఆ జాగ్రత్త పెట్టుకోడం మాకు తెలుసులే.

మాల: అవును అన్నీ తెలుసుననుకుంటాం మనం, ఊరికి ఇంటి గౌరవం నిలబెట్టుకోవడమైనా తెలియదు. ఈ అమ్మకోడం అలవాటు ఈనాటిదా రంగమ్మగారూ. ఆపూట చిరితండికోసం, తెలియకుండా ఇంట్లో బియ్యం, పప్పులూ -- ఒకటేమిటి చేతికి ఏదిఅందితే అదే వెళ్లిపోతుండేది దొడ్డిదోవని. ఇంటి ఇల్లాలు ఇల్లా చేస్తుంటే ఏసంసారం ముందు కొస్తుంది? ఇప్పుడు ఈ కుర్చీలు, మంచాలు, పుస్తకాలు ఇవి కనిసిస్తున్నాయి అమ్మకోడానికి.

అత్త: (సుఖం ఎగ్రబడిపోతుంది. కోపంతో గొంతు వణుకుతుంది) చూశావురా సత్యం. ఎట్లా జేబుతోందో.

(సత్యం ఏదో అనబోతాడు. అత్త తిరిగి అందుకుంటుంది) ముందర బయటికి పో!

మాల: (శాంతంగా) రంగమ్మ గారూ! పెద్దయింట్లో చిన్నప్పటినుంచీ పెరగబట్టే మిస్టర్ని అలుసుగా మాట్లాడలేను. కాని మీరు అన్న ముక్కునేనూ అనగలను.

అత్త: (ఉవేళంతో) ఏమిటి నన్నే బయటికి పొమ్మంటావా? ఈయిల్లునీదా?

మాల: ఆవును నాడే.

(అత్త, సత్యం జైల్ హౌస్ కారు)

సత్య: (మెట్టిగా) ఈ ఇల్లు నీది ఎట్లాఅయింది మాలమ్మీ?

మాల: నాకు ఎవరూ ఇచ్చలేదు. నేను కొనుక్కున్నాను. మీమామ దీన్ని తనఖాపెట్టి తీర్చలేకపోతే నేను కొనుక్కున్నాను.

సత్య: నీకు డబ్బు ఎక్కడిది?

మాల: తాతగారు నాపెళ్ళినాడు పసుపు కుంకంగా రెండేకరాలు రాసి ఇచ్చేరు. అది అమ్మేశాను. కావల్సే కాగితాలు చూపిస్తాను.

అత్త: (ఏడుస్తూ) అయితే నేపోతాను ఈ యింట్లోంచి, ఈ కొంపా లేకుండాచేసి చచ్చాడు.

మాల: మీరు వెళ్ళక్కరలేదు రంగమ్మ గారూ. ఈ యింట్లో నాబోటి దిక్కులేనివాళ్ళకే ఎండరితో ఆశ్రయం దొరికింది. నన్ను మీతాతగారు పెంచిపెద్దచేసి స్వంత కూతురిలా పెల్లిచేశాడు. పెల్లిఅయ్యాక కూడా నేను ఈ ఇల్లు వదిలేకపోయాను. దొడ్లో పాకలో వాడు నేనూ ఉండేవాళ్ళం. ఈ యింటితో ఒకబంధం ఏర్పడిపోయింది. కెద్రవాళ్ళుపోయాక, మామ ఇష్టమొచ్చినట్టు తిరిగి ఆస్తి పాడుచేయడం మొదలెట్టాడు. ఒక ఎకరం తర్వాత ఒక ఎకరం కరిగిపోతూవచ్చింది.

సిరి, సంపదలతో కలకల్లాడుతూ ఉండే ఈ యిల్లు నాకళ్ళముందే నాశనం అయిపోతుండేమో అని భయంపట్టుచుంది. రాత్రిళ్ళు నిద్ర పట్టేదికాదు. ఇంతలోకే మీమామ ఎవరైనో తీసుకొచ్చి పక్క పీఠిలో పెట్టాడు. ఇంక మనస్సు ఉండబట్టలేక వాయాను. పోలిగాణ్ణి ఒదిలేశాను. మీమామయ్య వట్టి ఆరోజునంచి ఇల్లకదలేదు. అసలు మొదటినుంచీ నామీద కన్నుంది మీమామయ్యకే. నలుగురు నాలుగు విధాల అనుకున్నారు. నన్ను ఆదరించి, పెంచి పెద్దవాన్ని చేసిన ఈ కుటుంబం నాశనం అయిపోకుండా అప్పట్లో నాకు ఇంకోమార్గం కనిపించలేదు. అప్పటికే చాలా భూములు తనఖాలో ఉన్నాయి. ఎల్లాగో 20 ఎకరాలభూమి, ఈ ఇల్లు నాపేరే కొనకలిగాను. మామయ్య పోగానే ఇంక నేచేయవలసింది ఏముందిచెప్పా. నిన్ననే సూర్యంపేర, ఈ ఇల్లు, భూమి, రానేసి రిజిస్ట్రీ చేయించేశాను. సూర్యం పెద్దవాడయేవరకు భూమి కవుళ్ళు నీపేరే వ్రాయించాను సత్యం బాబూ, ఈలోగా అతని చదువు సంధ్య చూడు. ఆమాయ కుడు పాపం.

సత్య: ఇక్కడ నా వ్యవహారం అవగానే సూర్యాన్నికూడా తీసికెళ్లి పోతాను. మాలక్ష్మీ నిన్ను ఏమిటేమిటో అన్నాను...

మాల: (వారిస్తూ) ఉండవయ్యా. వ్యవహారం అంటున్నావు, నీ భూమి అమ్మకు. మీ అమ్మమ్మగారి నగలు, మీ అమ్మకోసం బాచిపెట్టాను. వాటి ఆవసరం ఇప్పుడొచ్చింది. అవి తీసుకుని చెల్లెమ్మ పెళ్ళిచేసెయ్యి. పొలంబోలికి పోకు. నగలమూట ఇదిగో, భూముల తాలూకు కాగితాలివిగో. (మూట విప్పి ఇస్తుంది)

సత్య: (కొంచెం బాధగా) మరి నీగతేమిటి మాలక్ష్మీ!

మాల: (జాలిగా) సత్యం బాబూ ఇక్కడ నాకింకేముంది. పోలిగాడు నేను వొదిలేశాక వట్టుంపోయి కూలివని చేసుకుంటున్నాడు. వచ్చేయ్యమని

46 తెగని బంధాలు

కబుల్ల పంపుతున్నాడు. నేను అక్కడికేపోతా. పాపం మంచోడు ఆడు. దయఉంచు నత్యం బాబూ. బ్రతికి బాగుంటే ఎప్పుడో కలుసుకుందాం (బరువుగా అడుగులు వేసుకుంటూ వెళ్లిపోతుంది).

అత్త: ఎంతకైనా తగును ఇది. ఎంత నాటకమాడిందీ. అనలు ఇంకా ఎంత మిగుల్చుకుందో?

(నత్యం అత్తకేసి అసహ్యంగా చూస్తుంటాడు. మెల్లిగా తెర జారుతుంది.)

స మా ప్తం.

వంశ దేవత

రచన

రాపర్ల దివ్య ప్రభాకర్.

పాత్రలు.

సారథి:

డాక్టర్ బహదీర్‌నాథ్: సారథి స్నేహితుడు,
ఇంటి డాక్టరు.

డాక్టర్ లోకనాథం: సారథి, బడిలిల
స్నేహితుడు, సారథి భార్య విష
యంతో బహదీర్‌కి సలహాలిస్తుంటాడు.

బుజ్జీ: సారథి కొడుకు.

బామ్మ: పనిపూత్రాడు.

మామగారు: సారథి మామగారు.
కాలేజి స్టూడెంటు.

శేషమ్మ: సారథి తల్లి.

తెరలో స్త్రీ కంఠం: సారథి భార్య, ఆమె
జబ్బుమనిషి.

వంశ దేవత

(వైదిక పుణ్యక్షేత్రములలో ఒక క్షేత్రము, ఒక కుప్ప; ఎడమచేతివల్ల వెనుకభాగంలో ఒక చిన్న క్షేత్రము, గుండుగా తిరిగి కుప్ప; ఆ క్షేత్రముమీద రెండు చదునలు వున్నాయి, కిలం సిరాబుడి వగయ్య వాలుంటాయి. ముందు క్షేత్రముమీద మందులనంజీ, సిగరెట్టు టీనూనా ప్లాస్టు, రెండు గాజుగామబూ వుంటాయి. గదింతా సిగరెట్టు పేకులూ, చిన్న చిన్న కాగితంముక్కలూ పడుంటాయి.

గుళ్ళను చిన్న సర్కిల్లోకి సంపించలేక అబద్ధవృత్తో అపస్త పడుతూ నేలమీద కూర్చున్నాడు బుద్ధి.

పార్థసారథి సిగరెట్టు త్రాగుతూ వైదిక వెనుకప్రక్కగా పచ్చాడు చేస్తూంటాడు. అతనిముఖంలో ఆందోళన ముఖ్యపాత్ర వహించింది. విషాదంగా వుంటాడు. చూసి గడ్డం, పెరిగిన జాబ్బూ.)

డాక్టర్ బహునాథ్: (హాపలి గదివైపు తలుపుతీసుకుని వస్తాడు. చూసినగడ్డం ముఖం కొద్దిగా పారినోయి, కళ్ళెక్కిగా వుంటాయి.)

సార: (అతను తలుపు తియ్యగానే ఆగి అతని ముఖంలోకి ప్రశ్నార్థకంగా చూస్తాడు.)

బడరీ: (సారథి ముఖంలోకి ఒక సారిచూసి, తలవంచుకుని రెండడుగులు ముందుకేస్తాడు.)

సార: (తీసివున్న గదితలుపువంక చూసి, భీతిగా) ముందా తలుపెయ్ బడరీ!

బడరీ: ఈ?...ఈ...ఆగవక కిటికీ ఎత్తుగాఉంది. వెలతురూ, గాతీ ఇలా వెళ్ళాలి.

సార: కానీ ఇలా రావటానికి నీలేదు.

బడరీ: ఆ వనిషికి ఈగాలి సుఖంగా వుంటుంది.

సార: నాకు చాలాబాధగా వుంటుంది బడరీ!

బచరీ: హు! (చీ!—అని తనలోపల అనుకున్నట్టుగా పైకే అంటాడు.)
సారథీ! (మెల్లిగా) మనసలో ఏమాలన్నా చూడాలనుంటే వెంటనే
వెళ్లు. తెలిసిందా? చీ!!

సార: ఊ?

బచరీ: (ఓబిలుమీద పుస్తకాలు చూస్తూంటాడు.)

బచరీ: పల్లెదాపున మంచి పంట చేసుందీ
పల్లెలో అందాల పాపలున్నారే.
మా ఇంటిలో పాపమారాజువిడ.
అదీ! అదీ, పడిందీ ... ఒకటిపడిందీ! ... పడ్డావా,
ముండ పడ్డావా! పమా...పమా...

సార: (కూన్యంగా చూస్తూంటాడు)

బచరీ: అడుగుపట్టలేదే? ఈ పూట కండిషన్ నాకే అనుమానంగావుంది
నా వుద్దేశం...ఇవ్యాళ...

సార: బచరీ!

బచరీ: సరేనీ! ఇంక ఈ నిమిషం బతికుండగా మళ్ళీరాదు. క్విక్!

సార:

బచరీ: నామాట వినుసారథీ!

సార:

బచరీ: (మళ్ళీ పుస్తకం చూస్తూంటాడు.)

సార: (మెల్లిగా అడుగులు తడబడుతూ తలుపుదగ్గరికి నడతాడు. తలుపు
వెయ్యాలనో, లోపలికి తొంగిచూడాలనో అతనికే తెలీదు. సమీ
పిస్తున్న కొద్దీ అడుగులు బరువుగా పడుతుంటాయి. తలుపు దగ్గరగా
వెళ్ళాడు. చూశాడు అంతే!) బచరీ! (అనికే పెట్టి అడుగులు నెనక్కి
వేస్తున్నాడు. అయానపడుతున్నాడు)

బసవ: ఏమిటి? ఏమిటని సారధీ?

బుజ్జ: నాన్నా! నాన్నా!

— (ఇంతలో తీసున్న వాకిలిగుండా నల్లచీర చెరగుబూ, పుమిటా కనుపిస్తాయి. శబ్దం...“ఏవంశీ! ఏవండీ! ఎక్కడా?...” అని మూలుగు.)

సార: (మళ్ళీ కేక) బదిరీ! (పడిపోబోతాడు.)

బసవ: (పట్టుకుని ఆపుతాడు. గుమ్మవంక చూస్తూ, సారధిని వదిలేసి, గుమ్మం దగ్గరకు పరుగుతీసి ఆ వ్యక్తిని లోపలకు తీసుకెళ్ళి తలుపుస్తాడు.)

సార: (ఒణికిపోతున్నాడు)

బుజ్జ: (ఆర్థంకాక, అయోమయంగా తండ్రికొళ్లని చుట్టేసి వేళ్ళాడుతుంటాడు.) నాన్నా! నాన్నా!!

తెరలో ప్రీ: ఊండండి! ఊండండి! ... నన్ను...వెళ్లనిండి...నన్ను ఆశ కండి...వారిని...వారిని...చూడాలి...(మూలుగు.)

బుజ్జ: నాన్నా! అమ్మ! ... అమ్మ! అమ్మ! (తలుపు దగ్గరికే పరుగుత్రబోతాడు.)

సార: (పట్టుకుని) వెళ్ళకు ... వెళ్లకు బుజ్జీ! అమ్మే...మరే...మరే!... (మాటలు దొరకని అవస్థ.)

బుజ్జ: నాన్నా! అమ్మ...ఊ ఊ...నన్నొదులు...అమ్మదగ్గరికెడతా ... వొదులూ...అబ్బ ఒదులూ...(ఒక్క గుంజగుంజ తలుపుదగ్గరికి పరుగుత్తుతాడు.)

బసవ: (తలుపు తీసుకునివస్తూ) అరెరెరె! అపెళ్లకూడదు. ఊ! ... (బుజ్జని ఇవతలకు లాక్కొస్తాడు.)

బుజ్జ: ఎందుకెళ్లకూడదు? నన్నొదులు...మా అమ్మంది లోపల ... అమ్మా! (ఏడుస్తాడు)

సార: బుజ్జీ! ఇటుచూడు. అమ్మే...అమ్మ...

బసవ: అబ్బే అలా ఏడవకూడదు... చూడోక్కను చదివే అబ్బాయింటే ఎలా ఉండాలి!... టిప్ టాప్ గా...

బాయి: (వచ్చాడు)

బసవ: ఆరెలే! కమాన్ కమాన్! చూశావా? అడ్డుగో... వచ్చాడు. కోటూ, హ్యేటూ, బొమ్మలూ తెచ్చాడు. అడ్డుగో హ్యేటూ... హుమ్మా! భలే! భలేగా వుండే టాప్! భలేవి తెచ్చావోయ్! మా బుజ్జ కోసమేనా?

బాయి: అవునండీ! ... “మా బుజ్జీగారికి మంచిపండ్లీ” అన్నాను. మంచివే, పీరించాడు. చూడండి తుతుతూబూరా...

బుజ్జ: అమ్మో! అమ్మో!

బాయి: ఇవ్వండివ్వండి... వాడికి వన్నీ ఇచ్చేయ్యండి... అన్నీనూ.

బసవ: ఓ... అన్నీనూ... ఈ బ్యాగ్ బ్యాగునూ...

బాయి: చూడండబ్బాయి గారూ! తుతుతూబూరా (చిరునవ్వు)

బసవ: ఆదేవిటోయ్! ఎంగిల్చేశావో? అబ్బే!

బాయి: మీరూచకంహోయ్! ఆవి మా బుజ్జీవి... ఇవ్వండి అన్నీ.

బసవ: ఇవిగో... ఇవిగో... మా బుజ్జీకివిగో... (చింజేస్తాడు)

బుజ్జ: (ఇందరు ఇంతగోలచేస్తున్నా తన గోలమాత్రం మానడు. ‘అమ్మో! అని పాటే.)

(ఎంత పట్టుకున్నా తలుపువేపు గుంజుకుంటాడు)

బసవ: అబ్బాయి! నాక్కోపమొస్తుంది...

బుజ్జ: నీక్కోప మెందుకున్నది? మా అమ్మదగ్గరికెదతానంటేనూ! ... వాళ్ల గోపాలుచూడూ... బరినించీ రాగానే వాళ్ల ముద్దగిరికెదతాడు. నేను కూడా మా అమ్మ దగ్గరికి... ఊహ... అమ్మో.

సాళ: బుజ్జీ!

బద: బాయ్! నువ్వెళ్లి చాకోలెట్లూ, పిప్పర్ మెంట్లూ...

బుజ్జీ: అమ్మా! అమ్మా!

బాయ్: (వెళ్లిపోయాడు)

సార: అల్లరి మాస్తావాలేదా?

బుజ్జీ: నన్నమ్మదగ్గరికి పంపిస్తేనే...అమ్మా!...

బద: ఓ! తప్పకుండా...రేపూ...తెలిసేందా? ... ఏం ?

బుజ్జీ: ఎవళ్ళన్నా అమ్మదగ్గరికి రేవెడతారా యేం ? ఎప్పుడుపడితే అప్పుడే వెడతారు గానీ...నన్ను పోనీ...అమ్మా!

తెరలో: (మూలుగు)

బద: (గబాగబా లోపలికెళ్లబోతాడు)

బుజ్జీ: (ముందే పరుగెత్తుతాడు)

బద: (కసురుతూ) ఊ...

సార: (వాణ్ణిపట్టుకుని) ఒరేయ్! బెబ్బలుపడతాయ్.

బుజ్జీ: (కాళ్లతో బదరీని తంతాడు)

బద: (వెళ్లిపోతాడు)

బుజ్జీ: అమ్మా చూడవే ఈ డెయ్యాలూ...అమ్మా! (గింజుకుంటూంటాడు.)

సార: (రెండు లెంపకాయలేసి) చెపుతూంటే నీక్కాదూ ? వెళ్ళవా! ఇందాకట్టుంచీ...

(ఆటవస్తువుల్లో ఉన్న ఒకతాడుతీసి వాణ్ణి 'టేబిల్' లోకేసి కట్టేస్తాడు. బుజ్జీ ఎదుస్తాడు. కొంతసేపయినతర్వాత నిద్రపోతాడు.)

ని శృ బ్ల ౦.

బద: (వస్తాడు మెల్లిగా) ఈపని నువ్వేపుట్టేశంతో చేస్తున్నావో నాకైతే తెలీదుకానీ...ఇది గోంతుపినికి చంపటంలాంటిది, తెలుసా?

సార: నా భావాన్ని నువ్వర్థంచేసుకోలేదు బదరీ!

బడ: ము భావంలో భావంకూడావుంటుందా?

సార: సుప్రసాదాన్ని నా అంత మాధుర్యంగా గడిపివుంటే ఇలా మాట్లాడవ్.

బడ: గడచిన దాన్ని తలుచుకుని గొప్పవ్యాధిమయంకూడావెందుకూ?

సార: వది? రాబోయేదాన్ని గురించి గాలిమేడలు కట్టమంటావా?

బడ: ప్రస్తుతక్షణం ఎలాంటిదో ఆలోచించు.

సార: బడరీ! సుప్రసాదాన్ని నాలెత్తాన్ని కనిపెట్టడంలో ఇంత అసమర్థత చూపిస్తున్నావే?

బడ: మిగిలిన స్నేహితులం కావటం అందుక్కరణమేమో!

సార: బడరీ!

బడ: (స్నేహితుని చెయ్యి పట్టుకుని, మార్దవంగా) సారథీ! ఇంతకంటే ఇంకేమీ చెప్పలేను. వద. (నీళ్ళు నమలుతాడు. చెప్పాలనుకున్నది చెప్పలేకపోతాడు. కళ్ళలో నీళ్లు తిరుగుతాయి.) సారథీ! ఇంకోగంట తర్వాత ఆ ప్రాణం ఉండచ్చు, ఉండకపోవచ్చు, ఈ ఒక్కసారీ... చూడు సారథీ!...ఒక్కసారిరా...

సార: (బడరీ కళ్ళలో నీళ్లుచూసి ఖిన్నుడై, మెల్లిగా) బడరీ! ఏనింటి? అనవసరంగా బాధపడకు...బడరీ! రాలేను...నేను రాలేను బడరీ!...

బడ: రావాలి...తప్పదు...రా సారథీ!

సార: రాలేను...ఒక్క నిమిషం కూడా ఆగడిలో ఉండలేను ఆగడిలోపై రాలేను...కనీసం...ఆగడిలో ఏ వస్తువునీ కూడా చూడలేను...చూడు బడరీ! ఈ కళ్ళు వారంగోజుల క్రిందటివరకూ అందాన్నే చూశాయ్ లోకమంతా అంతే ననుకున్నాయ్...ఇవాళ...ఇలా...భయంకరంగా...(భీతితో) బడరీ!...చూశ్చేను. చూశ్చేను బడరీ!

బడ: ఏం ? ఈ రోగాన్ని, భయంకరంగా ఉండే ఆ ముఖాన్ని చూసి సన్యసింపవలసి వస్తుందేమోనని భయమా?

సార: (స్నేహితుని సూదిపోటు మలబకు చలించడు.) కాదు ఒదరీ!

ఒద: (ఒత్తిపలుకుతూ) అంటువ్యాధి నేనా?

సార: (మాట్లాడడు)

ఒద: (ఇంకా ఒత్తిపలుకుతూ) ఇంజన్ నిస్తా.

సార:

ఒద: ఇంకా కావలసిన సాగనాలన్నీ ప్రయోగిస్తా...పద...

సార: అయినా రాలేను ఒదరీ!

ఒద: చూశ్లేకా?...కళ్ళుమూసుకో...

సార: ఒదరీ???

ఒదరీ: అవును కళ్ళుమూసుకో...రెండుమాటలు వినిపించు...ముఖం చూపించు
...చాలు...అంతే...ఆమెను బ్రతికించే పూచీనాది.

సార: (ముఖంలో అయిప్తం ప్రస్ఫుటంగా కనిపిస్తుంది).

ఒదరీ: ఛీ! ఛీ! ఇంత నీచంగానా ప్రవర్తించటం...నేనూ నీవంటి మనిషిని
కానూ? అంత భయంకరంగావుంటే నేనెలాచూస్తున్నా? ఆ వ్యాధి
నన్నంటుకోలేదే?

సార: ఒదరీ!...నువ్వు డాక్టరువి...నీ గుండె రాతితో సమానం...నీ కళ్లు
ఎంత భీకరదృశ్యాన్ని చూడగలవ్.

ఒదరీ: చదువునున్న వాళ్లలో ఇంత మూఢులుంటారనుకోలేదు..

సార: డాక్టరు...చచ్చిన మనుషుల్ని కోస్తారు...బతికున్న మనుషుల్ని కూడా
పొట్టలూ, మొదళ్లూ చీలుస్తారు లోపల ఏముందో చూట్టానికి. అటు
పంటివాళ్ల గుండెలు గుండెలెలా అవుతాయి రాళ్లుకాక!

ఒదరీ: (ఆశ్చర్యనాశ్చర్యంతో) కావాలని వెళ్లిచేసుకుని ఏదేళ్లు హాయిగా కాప
రంచేసి, అందాన్ని కావలసినంతా అనుభవించి...ఇప్పుడు పిప్పిగదా
అని పాచెయ్యడం...

సార: (మెల్లిగా) లోకం ఈ మాటంటే ఇంత నొచ్చుకునే వాళ్ళోకాదు.

బద్దరి: నేనే అంటే ఆశ్చర్యంగా వుందా ?

సార: అభిమానంగా కూడా వుంది.

బద్దరి: అయితే నే నన్నమాటలన్నీ వృధాగా పోవోదు...

సార: పోలేదు...లోపల ఓముల కుప్పగాపడి మూలుగుతున్నై.

బద్దరి: సమయంకోసమా?

సార: మూలుగుతున్నది సమయంరాదని తెలిసే !

బద్దరి: ఈ తత్త్వం కలవాళ్లు లోకంలో చాలామందున్నారని తెలుసు...
కానీ...నువ్వు ఆజాతి వాడవని...

సార: ఆజాతివాళ్లకి పెదడు పనిచెయ్యదనా నీ ఉద్దేశం?

బద్దరి: చెయ్యకపోనూవచ్చు. రాళ్లకి హృదయం, పెదహా, నీతి ఎలా ఉంటాయి ?

సార: నా ఆవేదన గ్రహించలేని న్నే హితుడు...

బద్దరి: ఉన్నా ఒకటే, లేకపోయినా ఒకటే సంతాప్ ?

సార: (మాట్లాడడు)

బద్దరి: కానీ...నే నున్నది నీ కోసంకాదు...నీ కోసంవుండే సమయం దాటిపోయింది...తండ్రివుండీ రాలేదు. తల్లిలేదు. అత్తగారు ఒచ్చినా కొడుకునే సమర్థించొచ్చు! ఇంక సరే భర్తనీ, భరించేవాడివి.. నీ సిద్ధి కనువిస్తూనేవుంది...నేనూపోతే ఆ అనాధకు దిక్కెవరు?

సార: తండ్రి దర్శిస్తుడు.

బద్దరి: అయితే?

సార: కారు ఛార్జీకి డబ్బు లేదేమో !

బద్దరి: ముప్పైతుతాడు.

సార: అంతే చివరికి...

బద్దరి: అయినా వస్తాడు.

సార: ముప్పైతిండి తిండికిచాలదూ?

బదరీ: పరిస్థితి తిండిని జ్ఞప్తికి తెచ్చేదికాదు.

సార: దరిద్రుడికి తిండి తరవాతే అన్ననూ.

బదరీ: నీ వెళ్లయి ఏడేళ్ళుకదూ?

సార: ఈ...ఎందుకూ?

బదరీ: అయితే ఓ విషయం సత్యమైయున్నావోచ్చు!

సార: ఏ వింటుంది?

బదరీ: అప్పటి తాలూకు కట్టుంగానీ, అలక పాన్పుమీదికొరికగానీ జాక్ ఉన్నాడా ఆయన?

సార: ఛీ ఛీ!

బదరీ: మరి? బీదవాడని బంధువుని దూషించడం అవిచేకం!

సార: బదరీ!

బదరీ: కూతురిలావుందంటే కుమిలిపోదూ...రెక్కలు కట్టుకుని వాలమా?... తిండికి లేనివాడు గదా అని కూతురిమీద అపేక్ష లేదంటావా?... అసలు ఉత్తరం రాశావా అని.

సార: ఆ మాత్రం నమ్మకంకూడాలేదా నా మీద?

బదరీ: వింటున్నమాటలు ఆ నమ్మకాన్ని కాస్తా రూపుమాపాయి.

సార:రాశాను...అవ్వారే...(తల ప్రక్కకి తిప్పుకుంటాడు).

బదరీ: అయితే తప్పకుండా వస్తాడు.

సార: వస్తే ఆనందం ఎవరికి?

బదరీ: రావాలనుకునే వాళ్ళకి...

సార: అమ్మకూడా ఇంతవరకు రాలేదు.

బదరీ: తీరయాత్రలకు వెళ్ళినవాళ్లు రావటం మాటలా?

సార: తప్పకుండా ఒస్తుంది.

బడ: ఆవును... (స్వంగంగా) ఆవులను ఆమెలో చూడాలనుండటం సహజమేగా!.....ఛీ! స్వార్థం!

సార: బదిరీ!

బడ: మీ అమ్మవిచూడాలని పికెంత ఆత్మరగావుందో అలాగే ఆమెకూ వాళ్లనాన్ననిచూడాలని ఉండదా?

సార: కలవరించటం లేదుగా!

బడ: (ఆమె జ్ఞాపకం రాగానే మళ్లీ తన ఫోరజిలో పడతాడు) ఆ కలవరించేది నీ కోసం!... కానీ... నువ్వో రాతి విగ్రహంగా మారావని ఆమెకు తెలీదు... తలుపు చప్పుడుకాగానే ఆత్మరగా చూస్తుంది. నీ కోసం... కానీ... తీరా... ఆకాభంగమాతుంది. నేను కనిపిస్తాను. ఆశగా నా ముఖంలోకి చూస్తుంది. ఛీ ఛీ! ఆమెవృష్టిలో నేను కలుషితుణ్ణి... నీ కోసం... అబద్ధం ఆడడం తప్పటంలేదు. “వస్తాడు... ఇంకారాలేదు... మీ నాన్నగారిని తీసుకురావటానికి వెళ్లాడు...” అంటూ, ఆమె కళ్లలో నీర్లు తిరుగుతాయి.

సార: బదిరీ!... ఏం చెయ్యను... ఆశక్తుణ్ణి!... నా ఆందోళన అర్థంచేసుకో... చెప్పలేను...

వి శ్వ ట్టం.

.....ఆ!... ఈ వ్యాధి ఒస్తే కళ్లు కూడా..... పోయేందుకు... అవకాశం ఉందంటారు గదూ?

బడ: ఏం?... గుడ్డిదైతే నీ పాత్రనికూడా నన్నీ వహించి మోసం చెయ్యమంటావా?

సార: బదిరీ!

బడ: ఆరేగా నీ ఉద్దేశం?

సార: (తల వంచుకుంటాడు)

పంశ దేవత (పా)

పా: సారథీ! అవమానానికూడా హద్దుండాలి!...ఈ నాశంకాజుల్నించి ఎన్ని సార్లు సీచంగా మాట్లాడావో ఆలోచించు...నీ ఆశయ సుదీర్ఘమే సీ మాటలు లెక్కచెయ్యలేదు...ప్రేమ పవిత్రమైందని చెప్పే మళ్ళీనా ఈ మాట్లాడేది?

సారథి: బదిరీ!

తెరలో: (మూలుగు)

బదిరీ : (గబగబా వెడతాడు)

సారథి: అవును...గుడ్డిదైతే...గుడ్డిదైతే...గుడ్డిదై బతికేతే!

బతికేతే... (గొంతునుంటాడు)

(తెరలో కారు హారన్. బ్రేక్ వేసిన శబ్దం)

డాక్టర్ లోకనాథం: (వచ్చాడు) హెల్లో సారథీ! (నలగని మూటలు తొలగించి వ్యక్తి నిండుకుండలాంటివాడు చేతిలో బ్యాగ్)

సారథి: రా!...కూర్చో...!

లోక: ఎలావుంది?

సారథి: ప్యానికంకటంగావుంది!

లోక: (తిరిగేకుర్చీలో కూర్చుంటూ...) ఎవరికి?

సారథి: ఇద్దరికీ...

లోక: అదేమిటి వాణ్ణిలా కట్టేశావ్?

సారథి: హింసించానా?

లోక: కాదూ?

సారథి: కాదేమోనని.

లోక: (వేరీ బేడ్) విప్పేయ్ విప్పేయ్ !

సారథి: విప్పేస్తేవాడూ దక్కడేమోనని...

లోక: నెంటిమెంటల్...ఆ! ఎలావుందామెకు?

సారథి: చెప్పాను గా!

లోక: అర్థం కాలా!

సారథి: కాదులే! మీరంతా పవిత్రులు ... నాబోటి సామాన్యమైనవై
భోజి అర్థం కాదు.

లోక: స్కాండలస్ !

సారథి: అదేంలేదు...నన్ను ఎవ్వరూ అర్థం చేసుకోలేదేమో అని ఆదుర్దా...

బదరీ : (వస్తూ) హలో లోకనాథం! పలవరింతలూ ఎక్కువయ్యాయి.

లోక : (ఏవో నోటుబుక్కు తీరగేస్తూ) కమింగ్, కమింగ్...

సారథి: బదరీ! ఏంకలవరిస్తోంది?

బదరీ : చెప్పి ఏంప్రయోజనం?

సారథి: ఆమాత్రం తెలుసుకునేందుకై నా...

బదరీ : ఆధికారిం వుంటావా ?

సార : కాదు. బాధపడేందుకు.

బదరీ : ఎందుకూ? గుళ్ళో దేవుడిదగ్గర వాగినట్టే ... చలనంతేని పాప
ణాలు...లోకం! క్రిక్ !

లోక : యస్, యస్... (చూస్తూన్నాడు.)

సార : బదిరీ !

బదరీ : (వినిపించుకోడు. లోకనాథం తేబిబిదగ్గర నిలబడతాడు)

సార : (దీనంగా చూస్తూంటాడు.)

బోయ్: (ఒచ్చాడు.)

బదరీ : కమాన్ ! అక్కడపెట్టు...(బుజ్జీవంకచూసి) నిద్రపోయాడు...

లోక : బోయ్, కాఫీ.

సార : (తేబిబిమీద ప్లాస్కు బోయ్కిస్తాడు) తోరగారా!

బోయ్: చాక్ లెట్టు, పిప్పర్ మెంట్లు బల్లమిడపెట్టి, ప్లాస్క్ తీసుకుని వెళ్లిపోతాడు.)

సార: (బదిరీ యుఖంలోకి దీనంగా చూస్తాడు.)

బదిరీ: (జూలేసి మెల్లిగా) సారథీ!

సార: (ప్రాధేయంగా) చెప్ప బదిరీ! ఎలావుంది?

బదిరీ: సారథీ! చెప్పి ఏం ప్రయోజనం? చెప్పిన వెంటనే 'వెళ్లూ' అనడం నాకు తప్పదు. నీకది పడదు... ఎందుకు నన్ను బాధపెడతావ్?

సార:

బదిరీ: మళ్ళీ మళ్ళీ చెప్పు ... ఆమె కలవరించేది నీశేరే! పించి పోతోంది ... నీకోసం ... పిలిచి పిలిచి గొంతు ఎండిపోతుంది ... మంచి శ్మశ్మ గుటకెయ్యదు... విలక్షణ తన్నుకుంటుంది ... ఏపంజీ! ఒక్కసారి ... కనిపించండి ... ఇదే నా ఆఖరుమనవి అంటుంది. గుడ్లు తేలేస్తుంది. మూలుగుతుంది ... అబ్బా! సారథీ! చెప్పి ఏం ప్రయోజనం? ... ఆ యాతన చెపితే అర్థమయ్యేదికాదు.

సార: (కంటనీటితో) బదిరీ!

లోక: డామిట్! ఏవీటూ సెంటుమెంట్?... అనవసరం... నోయూజ్!... ఆ! ఈ బాటలు తెప్పించు బదిరీ! నాకర్జుంటు కేసాకటుంది ... మళ్ళీ ఓ గంటాగివస్తా ... గుడివినింగ్! (వెళ్ళిపోతాడు)

సార: బదిరీ!...

1వ తెరలో: (మూలుగు)

2వ తెరలో: (కారుస్తార్లయి వెళ్ళిపోయిన శబ్దం.)

బదిరీ: (లోపలికెడుతూ) ఆలోచించి...(వెళ్లాడు).

సార: శశీ!... శశీ!... ఎంతద్రోహం ... ద్రోహం... శశీ...

మామగారు (సాధిత) : చచ్చాడు కర్ణ! కంఠాశేవు. చాలా వేదస్థితిని నూచించే వీరించిన దుస్తులు. దేవుళ్ళాడుతున్నట్టు, చేతులు బాపుతున్న, కత్తితో బారిమానుకుంటూ చచ్చాడు! అమ్మాయ్!... అమ్మాయ్!... ఎవరుబాబు!... అమ్మాయ్!...

కాశేషి స్తూదెంబు : (గుడ్డితయల్ని) చెయ్యిదట్టుకుని తీసుకొచ్చాడు! ఏవండీ మీరేనా పాదనాధిగారు? మామగారుఅనైనా జాలీ, గౌరవం లేవండీ? పాపం కర్మమేనివాడు... కర్మమంచొస్తున్నాడని తెలిసే కూడా కాస్తలా నెస్తాండో దుర్గరకభ్యంతకపోయారు? మంచి పెద్ద మనిషి తగ్గవచ్చేనండీ!... వెద (పపంచం!... ఆం! ... అది చచ్చియే ... కూర్చోండి తాతగారు! ... (వెళ్ళబోతూ) పెద్దమనుషులెటువంటి వనిచేసినా చెల్లుతుందిలెంకి.....

సార : సారీ బిడర్!

స్తూ : ఇంకా సారీ ఎందుకులెంకి ... అయిపోయిందిగా ... బమ్మదిగి ఎటువెళ్ళాలో తెలిక కారుకిందపడేవారే! కొంచెంలో తప్పింది...

సార : థాంక్స్ చాలా థాంక్స్.

మా : నోమెన్స్! (వెళ్ళిపోతాడు.)

మామ : నాబిడ్డే? బాబూ...నా బిడ్డే? అమ్మో! అమ్మో! ఎక్కడమ్మా! నీకంతవస్తోచ్చింది తల్లీ! (వస్తూ వస్తూ కుర్చీమీద పడతాడు. కుర్చీ తిరగబడుతుంది.)

సార : (దగ్గిరికు వెళ్ళబోతూంటాడు)

బదలీ : (గబగబావస్తూ) ఏమిటది? ఎవరూ?

మామ : బాబూ! ఎవరో మీరు ... చూడండి ... ఈ ఇంటాయన సారధి లేమా? ... అయనమామగారు ... కటికి దరిద్రుడని, నిర్భాగ్యుడని విన్నారు కాదూ?

బిర్రీ : అవునూ...

మామ : అవునా ? ... ఇప్పుడు చూడండి ... నేనే ఆనిర్భాగ్యుణ్ణి ... చూడండి ... చూడండి ... గొణుగుతుంటాడు.)

బిర్రీ : ఆ! మీరేనా ... (సారథి వంక తిరిగి) కళ్ళులేనివాడని కనుపించడంలా ... పడుతూంటే చూస్తూ నిల్చుంటావే? ఆమాత్రం జ్ఞానం లేదా? ... ఇంక పశువుకీ నీకూ తేడా ఎక్కడ? (ముసలాయన్ని లేవదీశాడు)

మామ : బాబూ! ఎవరో కూకలేస్తున్నారు? చూడండి ... ముందు నా బిడ్డదగ్గరికి నన్ను తీసుకెళ్ళండి. నాతల్లి దగ్గరికి నన్ను తీసుకెళ్ళండి... బాబూ తీసుకెళ్ళండి... తల్లీ! ఎక్కడమ్మా! (కడుపు తరుక్కుపోతున్న బాధ. మాటలూ, మనిషీ బలహీనులైపోతున్నాడు).

తెరలో : (మూలుగు)

బిర్రీ : చూడండి ... అలా ఖంగారు పడకూడదు. ముందు ఈ కుర్చీలో కూర్చోండి ... (కూర్చోపెడతాడు) మీఅమ్మాయికొచ్చిన అవస్థేమీ లేదు... కూర్చోండి.

మామ : నేనూ కూర్చోటానికేముందండి! ... నాతల్లికి చల్లగావుంటే అట్లాగ కూర్చుంటా ఆపవడం హాయిగా కూర్చుంటా ... నాకు తల్లిదగ్గరికి కళ్ళాలచుంది ... తీసుకెళ్ళండి. బాబూ!

బిర్రీ : అబ్బా! అలా హడావిడి చెయ్యకండి ... (లేచిపోయిన సిద్ధంగా పెట్టివున్న ఇంజక్షన్ శీరంజి తెచ్చి) ఉండండి ... కడలకండి... ఒక్కసారి ... ఆ! ఆ! అయిపోయింది (శీరంజి లేచిపోయిన పెట్టేస్తాడు.)

మామ : నాకెందుకండీ? నాకెందుకవన్నీ... కంపిగింజలాంటి ముసలిమందా కొడుకుని ... నాకెందుకు? నా తల్లిని రక్షించండి బాబూ! ... దాని సంగతి చూడండి!

బదరీ : (ఆయన్ను తేసి తీసుకెడుతూ) ఆ! అలా మెల్లగా వుండి... అవ
కిండి ప్లీజ్ గా ... అమ్మాయి ఖం గారు పడుతుంది... తెలిసిందా?...
ఆ! అలా...

(ఇద్దరూ లోపలికెళ్లిపోతారు)

తెరలో మామ : తల్లీ... నా తల్లీ...

ఆమె : నాన్న... నా...న్న... (ఆయాసం)

మామ : (ఏడుపు) మా అమ్మే... నీ కెంత ఆనందాన్నిచ్చిందే ..

బదరీ : ఆలా ఏడుకూడదు ... చూడండి ... అబ్బ ... నామాటవినా...
ఈ...

మామ : (ఏడుపు మానలేదు.)

బదరీ : ప్లీజ్ దు ... పడండి ...

ఆమె : (మూలుగు.)

బదరీ : మీ రిలా ఏడుస్తారని తెలుస్తే అసలు లోపలకు తీసుకొచ్చేవాళ్లే
కాదు ... అసలే సీరియస్ కేస్ ... ఈ ... పండి బయటికి ...
ఈ...

మామ : బాబూ ! ఉండండి ... నా తల్లిదగ్గరుండండి... (ఏడుస్తున్నే)

బదరీ : (ఏడుస్తున్న ముసలాయన్ను రెక్కపట్టుకుని తీసుకొచ్చి తలపెట్టాడు)
అబ్బా! అధికంగా క్రేముండటంకూడా పనిమాడమే !

సార : పోనీ కొంచెం నేపు ఉండనివ్వకపోయావా?

మామ : డాక్టరు గారు ! నన్నన్యాయం చేస్తున్నారు. నన్ను దానిదగ్గరే
పడుండనియ్యండి... బాబూ ! (ఏడుస్తు తలుపుద్గితే మూలబయటాడు).

బదరీ : ఆబేబ్బ! మీరలా క్రిందకూర్చోకూడదు. లేవండి...

మామ : నాతల్లి బాబూ నాతల్లి...

బదరీ : నామాట వినండి తాతగారూ !... మీరులేవండి.

మామ: నాకెందుకయ్యా కుక్కీలు? నాకొద్దు... నాకొద్దు. నాబిడ్డదగ్గర నన్ను
దిగబెట్టండి ... ఊ! త్వరగా... డాక్టరు గారూ!

బిడక్కి: అదే స్మరణా? చెపుతుంటేనూ...

మామ: నాతల్లీ...

బిడక్కి: ఆబ్బ! (తలపట్టుకుని) మీ అమ్మాయికొచ్చిన ప్రమాదమేమిటేదో.
మేంలేమూ?

మామ: మీరేం చెయ్యగలరు? ... మందులు పొయ్యగలరు గానీ ... నా
నాబాధ తీసేయగలరా?

బిడక్కి: మిమ్మల్ని కాదనలేదు తాతగారూ! కానీ మీ ఆందోళన కాస్త
ఉపశమింపజేసుకోండి.

మామ: ఎలా బాబూ ఎలా? నాచేతుల్లో నాబిడ్డకి ఉపచారం చేసుకో
నివ్వండి... నన్ను పంపించండి... నన్ను పచారం చెయ్యనీండి...

సార: పోనీ... బిడక్కి! ... వెళ్లనివ్వరాదూ?

బిడక్కి: సారథీ! అంతేగాని నువ్వుమాత్రం రానంటావ్?

సార: మళ్లీ మొదటికొస్తున్నావ్ బిడక్కి!

బిడక్కి: అవును మొదటికే వస్తున్నాను. కానీ ... రాకతప్పుదు ... పచ్చిశీ
రాలి ... లేకపోతే ... లేకపోతే ... లాక్కెడతా ...

సార: (ముఖంలో ఓర్పు నశించినట్లు మార్పువస్తుంది.) అసాధ్యం ... ఆయ
న్నలా బాధించి... నన్నిలా బాధించి... (నోరుజారి) ఎందుకిలా పగ
తీర్చుకుంటావ్?

బిడక్కి: పగ !!! పగ! నాకేవాపగ? ... ఇదికాదు పగంటే ... నను
యాయమీలంగా వ్యక్తులు మారిపోయి, దగ్గరున్న వాళ్ళను హింసిం
స్తారే ... అదినగ! ఇతరులనుభవిస్తుంటే నవ్వి, తనదాకావస్తే తెల్ల

ముఖంవేసి, ఏంచెయ్యాలో తెలిక పసుపుల్లా ప్రవర్తిస్తారే ... అది పగ ! ... దరిక్రమని ఆత్మరంధ్రపుని నీచంగా చూస్తారే ... అది పగ ! వీరైంతకాలం సుఖాన్ననుభవించి, దుఃఖం రాగానే ముఖం చాటుస్తారే ... అదీ పగ !

శార : (బిగ్గరగా) బదిరీ !

మామ : బాబూ ! నాకోసం మీరలా యిడవకండి దాస్త్తారుగానూ ! నా కూతుర్ని చూడనీండి ... బాబూ చూడనీండి ...

బదిరీ : అవును మీరేచూసేసి ! మీరు చూస్తారుమా ! వేటిగో ! వేటిగో మీరుచూసేది ! మీమతి పోయిందల్లేవుంది ... సాధ్ ! తండ్రినండే అయి యకపు గుండే చూడు ... చూడు ... చూస్తేవు ... ఎలా చూస్తావ్ ? వేటితో ? నువ్వు కళ్ళున్న అంధుడివి. కన్నులేని అంధుడు “కూతుర్ని చూడనివ్వండి” అంటాడు. ఎంత ఆశ ! ... ఎంత ఆత్మత ! నువ్వో ! ... చీ ! ... ఈ ప్రపంచం యావత్తూ అంధకార మయమైపోయి ఆ గుడ్డి తండ్రికి కల్లివ్వరాదూ దయామయుడైన దేవుడెవరైనా వుంటే ... !

మామ : ఏవండీ ! చూడండీ ! ... ఎవరూ అది ? ... దాక్తరుగారేకదూ ? అలా ఆహ్లాదిదగ్గిరెవరూ లేకుండా ... అందరూ ఇక్కడే ... (ఏడుస్తూ) ఎంత దిక్కుమాలిన దానివైనావే తల్లీ ! ...

తెరలో : (మూలుగు)

బదిరీ : (వెదుతూండగా)

బోయ్ : (వస్తూ) సార్ ! కాఫీ ఇదిగోండి.

బదిరీ : అక్కడపెట్టు... (వెళ్ళబోతూ మళ్లీవచ్చి) ఏదీ, ఇలాలే ! (ప్లాస్కు తీసుకుని వెళ్లాడు. కానీ వెంటనే మళ్లీవచ్చి, చీటీ ఇస్తూ) ఈ మందు తీసుకురా ... అర్జంట్ ... (వెళ్లాడు లోపలకు)

బోయ్ : (వెళ్తాడు)

మామ: డాక్టరు గారూ! నన్ను రానీండి బాబూ! ... ఎక్కడ బాబూ? ఇదుగో ప్లావినండి....

సారథి: డాక్టర్ లేకొక్కడ. ఏవిటో చెప్పండి.

మామ: ఉన్నావా నాయనా సారథీ! ఇక్కడే వున్నావా!... అమ్మాయిని నువ్వసలు చూడలేదా బాబూ?

సార:

మామ: అబ్బాయ్!... ఇదిగో ... ఎంత ఇదిగా ఉండే సుసారం!... ఎలా అయింది... చూడు నాయనా సారథీ... దాని పక్కరుంజేందుకు నన్ను పంపించరాదూ!... ఉపచారం చేస్తా బాబూ!... నువ్వేనా డాక్టరు గారికి చెప్పు నాయనా! నా ప్రియం ధారపోస్తేనా అమ్మాయిని బ్రతికిస్తా... నాకీ ప్రపంచంలో ఇంకెవరున్నారు బాబూ!... దాన్ని బ్రతికించి నీ చేతుల్లో పెట్టిపోతా...

సార:

మామ: నాయనా!... కుట్టాడేదీ కుట్టాడు?... బుజ్జిగాడు? ...

బుజ్జి: (నిద్రలోనే మెల్లిగా 'అమ్మ! అంటాడు.)

మామ: నాయనా! ఇక్కడే వున్నావా?

సార: ఉన్నానున్నాను.

మామ: చూడూ అమ్మాయేదో అంటున్నది ... విన్నావా? హఠాత్తుగా నన్ను తగలెయ్యా! నేనెందుకు నాకనం కాకపోతిని ... అమ్మా! అమ్మా! ఏవిటమ్మా!

సార: (ఇక ఓర్పుకోలేనట్టు ...) బదిరీ! బదిరీ! (మెల్లిగా)

బదిరీ: (తలుపుతీసి తల వైటికి పెట్టి) ఏమిటి?

సార: ఈయన్ని లోపలికి తీసుకెళ్లు.

బదిరీ : (ఇవతలకొచ్చి తలుపేసి) ఎందుకూ ?

సార : ముందు తీసుకెళ్ళు చెప్తా.

బదిరీ : వీళ్లేదు.

సార : వీళ్లేదా ?

బదిరీ : అవును.

సార : అదే ?

బదిరీ : అదంతే !

సూమ : అదేవిటండీ...బాబూ నన్నెందుకిలా ఏడిపిస్తారు పోనీండి...

బదిరీ : మీరిలా అనవచరంగా ఖంగాడపడుతూ, గోల చేస్తూంటే పంపించడం మెలా ?

సూమ : నాయనా ! నా ఆవేదన నీకేం తెలుస్తుంది ?... అమ్మా ! దుఃఖంగా అమ్మాయ్ !

బదిరీ : అదిగో ... ఏవంజోయ్ ... మీ తిదేచెప్పటం, మీరిలా ఏడుస్తే ఏంలాభంలేదు...

సార : బదిరీ ! ఏవిటి నీ ఉద్దేశం ?

బదిరీ : అదే ?

సార : నేను రాలేనని మొత్తుకుంటే, నాబాధ గ్రహించకుండా 'ఠారా' అని చంపేస్తున్నావ్ ! ఆయన లోపలి కళ్ళాలని గోలచేస్తూంటే పంపించవే ?

బదిరీ : అది అంతే ! ... వస్తే నువ్వరా...

సార :

బదిరీ : రావ్ ! ... నువ్వెందుకొస్తావ్ ? ... ఆ ప్రాణం ఎప్పుడు ఎగురుతుండా అనీ మళ్ళీ హాయిగా ఏ డబ్బున్న మామగారినో సంపాదించచ్చనీ చూస్తున్నావ్ ?

మామ : బాబూ !

సాగ : బదిరీ ! ... బదిరీ ! ఏమన్నావ్ బదిరీ ! ... మళ్ళీ పెళ్లా ? ...

ఏ వన్నావ్ ?... (గోడనున్న భార్య ఫోటోవంక చూస్తూ, మెల్లిగా దగ్గరికెక్కుతున్నాడు) బదిరీ ! నీకు నా ఆవేదన కొంచెంకూడా అర్థం కాలేదన్నమాట ! ... బదిరీ ! ... నాశశి ... నాశశిని పోగొట్టుకుని ఇంకా ఈ ప్రపంచంలో... మళ్ళీ... మళ్ళీ ... పెళ్ళా ? ? (దుఃఖం పొంగి పోతోంది...) బదక్త ! ... ఏవన్నావ్ !... (గబగబా కేబిల్ దగ్గరి కొచ్చి, బుజ్జీని కట్టుబడిసి కావాలించుకుని బుజ్జీ ... నా బుజ్జీ ! (ఏతుస్తున్నాడు)

బదిరీ : (చూసూంటే తన కళ్ళల్లో కూడా నీళ్లు తిరగటంవల్ల గిరుస తిరిగి లోపలికెళ్లి పోయాడు.)

మామ : (ఏడుస్తున్నాడు...) ఆమ్మాయ్ !

బుజ్జీ : (మెలుకుమవొచ్చి) అమ్మా ! అమ్మా ! (కళ్ళ నులుపుకుంటూంటాడు).

మామ : నాన్నా బుజ్జీలూ !

బుజ్జీ : తాతయ్యొచ్చాడు... తాతయ్యా !... అమ్మదగ్గరికెడదాం పదా !

సార : వెడదాం బుజ్జీ వెడదాం ! ... అమ్మదగ్గరికే... వెడదాం

బుజ్జీ : పదనాన్నా ! పదవూ (తండ్రి బుగ్గలు చిప్చిప్తులలో రాస్తూ) మానాన్నా మంచి నాన్నా...

సార : బుజ్జీ (గట్టిగా కావాలించుకుంటాడు.)

శేషమ్మగారు (సారధి తల్లి) : ఒచ్చింది. స్పోటకం మచ్చలతో, అపహ్యాంశా వున్న ముఖం. వయసు మల్లిన విధవ. నశేషి ! అబ్బీ !

సార : అమ్మా ! (ఎదురుగా వెళ్లి కావాలించుకుంటాడు.)

బుజ్జీ : మామ్మా ! మామ్మా ! తాతయ్యొచ్చాడు...

సార : అమ్మా ! (ఏడుస్తూ) నా ఇల్లు కూలిపోతోందే ... అమ్మా ! శశి అన్యాయం చేస్తోందే

శేష : ఎలావుండేటిటి? ఏమిటూ! ... ఉండు ... ఉరుకో నాయనా...

ఉరుకో... (బుజ్జని ఎత్తుకుంటుంది.)

శార : అమ్మా!

శేష : ఏదీ ... నన్ను చూడండి ...

చరి : (వచ్చి) ఉండండుండండి. కొంచెం ఉండండి. (ఇంజన్ నో సీరెంజ్ తెచ్చి) చూడండి ... ఇదీ ... (దగ్గరికి వస్తూంటాడు.)

శేష : ఎందుకూ? ఎందుకండీ ఈ సూని పోట్లు?

చరి : ఈ వ్యాధి అంటువ్యాధి! ... ఈ ఇంజన్ నూ ...

శేష : అక్కలేదు ... ఇది అమ్మవారు. మందులేమీ వెయ్యకూడదు. తెల్ల సిండా? ... కనుపించటంలా ... నా ముఖాన్ని చూడండి ... సరే ముందు మీర తప్పకోండి ఈ మందులు మాకేం అక్కలేదు... ఈ సూని పోట్లూ ఆపి చచ్చాకే రోగాలకి అంతూ పంతూ లేకుండా పోయింది.

మామ : శేషమ్మగారూ! ... నాతల్లే ... నాతల్లే ... చూడమ్మా నాబిడ్డని చూపించు...

శేష : వచ్చారా బాబూ! పదండి ... పదండి ... అందరూ పదండి ... అమ్మయ్యా గదిలోనే వుండిగా! పదండి ... (కొడుకుని) రా రా నాయనా! రా! నేను ఈ అమ్మవారి వ్యాధుల్లో మునిగి తోలును. రండి!

చరి : ఆగండి! ఎందుకలా అందరూ వెడతారు? వీల్లేదు.

శేష : ఏం?

చరి : వీల్లేదు. వేషంటు ఖంగారు పడుతుంది. ఆసలే ...

శేష : ఏం ఖంగారు పడదు. మేం లేమా! (వెడుతుంటుంది)

చరి : (గుమ్మాని కడ్డంగా నిలబడి) ఏమైనా సరే వీల్లేదు.

శేష : ఏమండోయ్ ! మీ వైద్యం అక్కర్లేదని చెప్పటా ?

బదరీ : చెప్పినా సరే !

శేష : వెళ్లనివయ్యా పిచ్చి తండ్రి

బదరీ : నామాట విసాలి... నేనా అమ్మాయికి వైద్యం చేస్తున్నాను వారం రోజులు... మీరిప్పుడొచ్చి ఇలా నాపనికి అటంకం కల్గించటం మంచివనికాదు... కావలిస్తే మీ రొక్కరూ వెళ్ళండి. అన్నా ఇంజక్షన్ చేయించుకుంటేనే...

శేష : ఏమిటి అధికారం ? మేంవెడతాం ... మీరెవరు అన్నం చెప్పటానికి ?... మా పిల్లకి మాయిష్టంవచ్చిన వైద్యం చేయించుకుంటాం... అదంతా మీకెందుకండీ ?

తెగలో : (మూలుగు)

శేష : రారా నాయనా...రావే? అలా నిలబడిపోయావేరా రా !

బదరీ : అతనొస్తే ఇక కావలసిందేముంది ?

శేష : ఎందుకు రాదు ?

బదరీ : భయం !...

శేష : భయం ? ... ఎందుకు ?

బదరీ : అంతేలేండి !

శేష : ఓరి పిచ్చి అబ్బిగా !... రారా నాయనా !

మామ : పద నాయనా మే మెంతమంది మీ కంటబడితే మాత్రం ఏముంది ? అసలునాడివి నువ్వే లేండే ! రా నాయనా !

శేష : రారా !

సార : అమ్మా ! మీరెళ్లండి...నేను రాలేను...

బుజ్జీ : పద మామ్మా మనం వెడదాం...నాన్న రాదులే, ఎప్పుడూ అంతే !

బదరీ : ఏమైనాసరే అందరూ ఒక్కసారిగా వెళ్ళటానికి వీల్లేదు.

శేష : ఎందుకంటే అలా మందులు, మందులని ప్రాణనంకటంచేస్తారు. ఈ అమ్మనూ వారు మా ఇలవేల్పు...మా ఇంటినీ, వంశాన్నీ అంటపెట్టుకుని, పారంపర్యంగా వస్తోంది ... చూడండి ... నేను అమ్మనానని యింకా గురి అయ్యాను... అప్పుడు వీళ్ళనాన్న నా మంచం పదిలి పెట్టేవారే కారు ... వీడు పనినెధవ! ... వాడికిదేం తేలును?... మా ఇలవేల్పు చల్లని తల్లి...మా అత్త గారూ అంతే! మా మామ గారు నేవచేసి బతికించుకోలా? మా ఇంటి కోడళ్లకి ఇది “కానవాయిటీ”, వాడికి తెలిక గానీ... కుట్టనన్నానీ ... ఇలవేల్పుంటే మాటలా?... దానికి శాంత ... అదీ ... చాలా వుందిగా!

బదరీ : అయితే ఏమంటారు? ... నేను వైద్యంచేసే రోగికి ఏ ప్రమాద మొచ్చినా నా ప్రాక్టీస్ కి చెబ్బ!

శేష : అందుకని అమ్మనారికి మందులేస్తావుటయ్యా?

బదరీ : నామాట వినండి ... (ప్రాణేయపడుతూ) వెళ్లకండి.

శేష : అలా పట్టుపట్టకండి ... వెళ్ళకపోతే ఎలా?

తెరలో : (మూలుగు)

శేష : నరే, ఇక ఒక్క నిమిషం కూడా ఆగేదిలేదు ... రండి బాబూ !
(ముసలాయన్ని చెయ్యిపట్టుకుని తీసుకెళ్లిపోతుంది. తెరలో ఏడుపు, ఆవీ ప్రారంభమౌతాయి.)

బదరీ : (చిరాకుగా పచ్చాల్లు చేస్తూంటాడు)

సార : (దీర్ఘాలోచనో, విచారమో తెలీకుండా పైకిచూస్తూ కూర్చున్నాడు)

తెరలో శేషమ్మ : అమ్మయ్! ఇటుచూడూ! ఇడుగో నీబిడ్డ...)

ఇరుగో మీనాన్న... చూడమ్మా సాపం ... నీకోసం దేవుళ్ళాడు కుంటూ ఎలా వచ్చాడో?

తెరలో ఆమె : బు ... జీ ... (మూలుగు)

శేష : ఎందుకమ్మా ! ఇంకేం కావాలి నీవ ? ... అబ్బే అలా అద్దెరగి పడకు... చూడమ్మా ... ఈ అమ్మవారు మన ఇలవేల్పు ... నీకప్పుడూ చెప్తుంటాడేదాన్ని కాదూ దీన్ని గురించి!... నేనున్నాగా ... ఇప్పుడే కాచునననన్నీ నిర్బాటు చేస్తా ... కూర్చోండి ... మీ రలా కూర్చోండి బాబు గారూ ! ... నేనిప్పుడేవస్తా. (బుజ్జీసెత్తుకుని వచ్చింది.) ఆబ్బిగా ! ... చూడూ వెంకటేశుమ్మగారికి కబురు కంపాపూ?

సార : (లేదనట్టు తలూపుతాడు.)

శేష : లేనూ ? ... అడేవింట్లా ... ఊళ్ళో పెద్దదుంటే... ఆ మెక్కాస్త్ర నోటికబురైనా పంపకుండానూ ... నకేలే నే వెళ్ళొస్తా... ఇదుగో ఆబ్బిగా ... ఎందుకూ భయం ? ... వెళ్లు దానివగ్గరికి. చక్కగా చూట్లాడుతోంది ... వెళ్లు నాయన. లేకపోతే దిగులుపడుతుంది ... (నెడుతూ) చూడండి దాక్తరు గారూ ! ... మీరేమీ మందులూ అవీ జేయకండి ... ఆబ్బిగా ! ఈయన్నీక వెళ్లమని చెప్పు (వెళ్ళిపోతుంది)

బదిరీ : హా ! (ఉరుముతాడు చేసేదిలేక)

సార : (పైకి చూస్తూంటాడు)

బదిరీ : (గబగబా అబూ ఇబూ తిరిగి తలుపుదగ్గరికి వెళ్లబోతుంటాడు.)

బోయ్ : (వచ్చాడు) సర్ ! మందు బాటిలిదుగో ... మరండి ... అమ్మగా రండి ... నూతిదగ్గరండి ... నీళ్లు పట్టుకొస్తున్నారండి ... అప్పుడండి ... బిందెజారి ...

బదిరీ : (టోపలికల్లాడు)

బోయ్ : (తెల్లముఖం వేశాడు)

1వ తెరలో బదిరీ : రంజీ, మీరుండటానికి వీల్లేదు.

2వ తెరలో : (కారు హారనూ, బేసి వేసినట్లు)

1వ తెరలో మామ : బాబూ డాక్టరు గారూ ! నన్నుండనీండి...

బడరీ : వీళ్లేదు.

(లోపలగది తెలుపుతీసుకుని, మామ గారిని తీసుకుని బడరీ, వీధివైపు తెలుపు తీసుకుని లోకనాథం వస్తాడు.)

మామ : నన్ను పోనీండి... కేషన్లు తక్కి, ఎక్కడికెళ్లావమ్మా ?

లోక : ఎవరూ ? (తనకుర్చీలో కూర్చున్నాడు.)

సార : బడరీ ! ఏమిటిదంతా... పోనీరాదూ ?

బోయ్ : సార్ ! అమ్మ గారు... అమ్మ గారి కాలిమీదండి... నీళ్లబిండె పడి, వేలు చుతికిందండి... మిమ్మల్ని వెంటనే రమ్మన్నారండి.

బడరీ : ఒక వేలేనా చితికింది ? (అవేదనగా) ఇక్కడ ప్రాణాలు చితికిపోతున్నాయి ! మానవత్వాలు చితికిపోతున్నాయి ! కష్టస్థితిలు చితికిపోతున్నాయి !... ప్రేమా, నీతి, త్యాగం, బాంధవ్యం—అన్నీ చితికి పోతున్నాయి !!! కళ్ళు తెరిపిలుపడని చీకట్లో, అందం నశించిన అంధకారంలో కుడితిలో ఈగల్లాగా కొట్టుమిట్టాడుతుంటే—ఒక్క వేలేనా చితికింది ?... ఒక్క వేలేనా చితికింది వెళ్ళు... వెళ్లి ఇప్పుడు రావటానికి వీలేదని చెప్పు... వెళ్ళు.

లోక : వెరీ బ్యాడ్ !

బోయ్ : (వెళ్లబోతుంటాడు.)

లోక : బోయ్ ! కాఫీ !

సార : బడరీ ! ఒకసారి ఇంటికి వెళ్లిరాదా ?

బడరీ : (సారధికి సమాధానం చెప్పకుండా, లోకనాథంతో) కాఫీవుంది

లోకం ! (లోపలికెళ్లాడు.)

బోయ్ : (వెళ్లిపోయాడు తెల్లముఖంవేసి)

మామ: అంతా అయోమయం ... ఎవరు మాట్లాడుతున్నారో, ఎవరితో
మాట్లాడుతున్నారో... ఏమిటో అంతా అయోమయం! ... ఎందుకూ
ఈ జెడపబతకు! ... ఛీ ఛీ! (తల చేతుల్లో బిట్టుపని దుఃఖాన్ని
మింగుతుంటాడు.)

సార: (లోకం కేబిలు డిగ్గరికెళ్ళి మెట్లీగా) లోకం! చూడూ! ... నాకేక
శాంతి లేదా?

లోక: ఆ?

సార: ఈ వాతావరణం చాలా బాగా వుండి లోకం!

లోక: ఊ...

సార: చూడూ... (అనుమానంగా మామ గారిచంక చూస్తాడు)

లోక: ఏమిటి సారథి ఏమిటి?

తెరలో: (మూలుగు.)

లోక: తాతగారూ! అమ్మయిదగ్గరికెళ్ళండి.

మామ: మా బాబే, మా బాబే ... (సుక్కుతూ, ఏడుస్తూ, తడుముకుని,
తలుపుతీసుకుని లోపలికెళ్ళాడు).

తెరలో బదరీ: మళ్ళీ ఎందుకొచ్చారు? మొదలైన పశ్చాత్తా, మూలుగు,
ముసలాయన ఏడుస్తూ మొదలైనవి జరుగుతుంటాయి. చివరకు ముస-
లాయన ఏడుపు కాస్త తగ్గిస్తాడు.)

సార: నేనీలా బతకలేను లోకం... ఈ ఆవేదనతో గుండె బద్దలవుతోంది.

లోక: డోంట్ వరీ ... మేమంతా నీతోనమేకచూ యో అవస్థంతా పడు-
తుంటా...

సార: క్షాదు లోకం...

లోక: చూడు ... పాపం బదరీ ఎంత యాతన పడుతున్నాడో!

సార: అదికాదు లోకం ... నాకిందువల్ల శాంతి లేదు.

లొక : నీఉద్దేశం ?

సార : ఇక నా పంచ పాఠశాల బుట్టిమీదే! లొకం! శశిని ప్రేమించలేను.

లొక : అంటే ?

సార : అంటే ఏం చెప్పను లొకం! భీకరంగా వుండే ఆముఖాన్ని చూడలేను ... చూడలేను శశిని ప్రేమించలేను ... లొకం ... నువ్వు డాక్టర్ వి ... చూడూ ... నాకూ, నాశశికి ... ఇద్దరికీ ఈ బాధ లేకుండా ... ఎవరో ఒకరిని యీ పరిపంచంలోంచి పంపించేయ్యి ... శాశ్వతంగా... మళ్ళీ యిద్దరం కలుసుకోకుండా చెయ్యి ... అలా చెయ్యి లొకం... అలా... (చేతుల్తో ముఖాన్ని కప్పుకుని ఏడుస్తాడు).

లొక : సారీ! అర్థమైంది... శాశూ అర్థమైంది.

సార : ఇదిగో ... చూడూ ... మన స్నేహానికి ... ఈ మాత్రం విశ్వాసం చూపించు... మిత్రానంతరీ రుచిలేను లొకం!... మరి మరి... మరేమీ లేదు (మళ్ళీ ఏడుస్తాడు.)

లొక : ఇంక...

బదరీ : (మామగారితో వస్తాడు, కాఫీ ప్లాస్టు లొక నాథం, టేబిలుమీద పెడతాడు.)

మామ : (తలుపు ప్రక్కనే కూర్చుంటాడు.)

బదరీ : (గ్లాసులో కాఫీ పోస్తూ) సారీ !

సార : ఆ ?

బదరీ : మీ అమ్మగారిని కాస్త సమాధానపరచలేవా ?

సార : ఏమని ?

బదరీ : అదే! ... ఆ ఆచారాల్లో నా టీగ్రీట్ మెంటుకి ఏమీ ఇబ్బంది రాకుండా...

సార : వాటిపట్ల ఇబ్బందేమీలేదుగా బదరీ !

బదరీ : (కాఫీగ్లాసు ఒకటి లోకనాథానికొచ్చి, మరోటి తాను తీసుకున్నాడు)

ఏమి ? ... ఆవిడవల్ల చాలా ఇబ్బందిగానే వుంది...

సార : (ప్లాస్టుమాతలో కాఫీపోసుకుని త్రాగుతున్నాడు)

లోక : టెట్ ఇట్ బి ! ఒదిగి ! ... నీకేం ? నీ ట్రేట్ మెంటు కంటిన్యూ చెయ్యి ... ఆవిడొచ్చినప్పుడు ... తప్పకో అంతే !

సార : అవును బదరీ ! ఆవిడ కాస్త తొందర మనిషి... నువ్వేమీ ఫీలవకు. తెర : (మూలగు.)

మామ : బాబూ ! నే వెళ్లనా ? ... అమ్మయి మూలుగుతోంది, (లేవబోతాడు.)

బదరీ : అకామం ! ఆగండి... నేవెడతా. (కాఫీ గుబురు తాగుతూంటాడు)

లోక : నో, నో ! కాఫీతాగు ... నేనున్నాగా ! (బ్యాగ్ తీసుకుని లోపలి కెళ్ళాడు.)

బదరీ : సారథి ! ఇదే ఆఖరుసారి ... ఆసలు వ్యాధి ఎటువంటిదైనా, మనో వ్యాధివుంటే ... నీ మందులువేసే, ఏమీ ప్రయోజనం ఉండదు ... మందులు శరీరాన్ని బాగుచేస్తాయి గానీ ... మనస్సుని కట్టుదిట్టం లోకి తీసుకురాలేవు. వైద్యశాస్త్రం ఇంకా అంతమట్టుకు వెళ్ళలేదు. ఆమె కళ్ళకెదురుగా నువ్వు కూర్చోకపోతే... ఆమె నీకు దక్కదు. ఇది మాత్రంఖాయం !... ఇక నువ్వురాకపోతే ... ఆనంగతైనా, ఆమెకు చెప్పేస్తాను.

సార : దానివల్ల ప్రయోజనం ఏమిటి ?

బదరీ : ఆఖరు డిజాస్ట్రోసెనా నిజం తెలుసుకుంటుంది. ప్రపంచంలో ఎంతటి విశ్వాసఘాతములూంటారో తెలుసుకుని నిజాన్ని గ్రహిస్తుంది ... అంతే ! (ప్రయోజనం. (కాఫీగ్లాసు బల్లమీద పెట్టాడు)

సార : ఇదివరకు నువ్వు శశిని చూశావు కదూ ?

బదరీ : ఆ !

సార : ఎలా వుంటుంది ?

బదరీ : నీ భార్యలా వుంటుంది ?

సార : అదికాదు.

బదరీ : ఊ ?

సార : మరిషి ?

బదరీ : అందంగా ...

సార : అవునా ?

బదరీ : అవును.

సార : నేనెలా ప్రేమించాను ?

బదరీ : మామూలుగా.

సార : అంటే ?

బదరీ : ఆ విషయం ఇప్పుడెందుకు ?

సార : మ ... ఇప్పుడెలా వుంది ?

బదరీ : చెప్పనా ?

సార : చెప్పు.

బదరీ : మీ అమ్మ గారిలా వుంది.

* సార : పోలికెందుకు ?

బదరీ : కావాలి, మీ అమ్మంటే నీకు ప్రేమ, భక్తి వున్నాయా ?

సార : ఉన్నాయి.

బదరీ : ఎందుకని ?

సార : అమ్మ కాబట్టి.

బదరీ : నీ భార్యంటే నీకు ప్రేమేనా ?

సార : ఆ !

బదరీ : ఎందుచేత ?

సార : భార్య కాబట్టి ! అందంగా వుంటుంది కాబట్టి ...

బదరీ : మీ ఆమ్మ నీజీవితాంతంవరకూ వుంటుందా ?

సార : ఏమో !

బదరీ : నీభార్య ?

సార : ఏమో !

బదరీ : కాదు. ఉంటుంది. ఎందుకంటే చురుప్సులోచిన్నది కాబట్టి ...

సార : అయితే ?

బదరీ : అయితే మీ ఆమ్మ మరూచికం పడింపకదూ ?

సార : ఊ...

బదరీ : అయినా ఆమెఅంటే నీప్రేమా, శక్తి ఏమీ తగ్గలేదుగా ?

సార : లేదు.

బదరీ : అలాగే నీ భార్య ...

సార : కాదు.

బదరీ : ఎందుక్కాదు ?

సార : మా ఆమ్మ అందంతో నాకు పనిలేదు.

బదరీ : సరే ... అందంతో పనిలేదు ... హృదయం కావాలి. అవునా ?

సార : అవును.

బదరీ : అలాగే నీభార్య... ఆమెఅందంతో పనిలేదు. ఆమె హృదయం, దాని పవిత్రతాకావాలి...

సారధి : కాదు ... అందంకావాలి.

బదరీ : ఇంకా ...

సార : ఇంకేమిటి ?

బదరీ : మరి ప్రేమించానన్నావ్ ?

సార : ఆవును.

బదరీ : నువ్వు మూడుజీవి... ప్రేమ అంటే ఏమిటో నీకు తెలీదు ... ప్రేమించేది, ప్రేమించాల్సింది శరీరాన్ని కాదు ... హృదయాన్ని !

లోక : (మెల్లగా వస్తున్నాడు.)

బదరీ : లోకం ! ప్రేమించాల్సింది హృదయాన్నా ? శరీరాన్నా ?

లోక : సాధారణంగా ... శరీరాన్నే !

మామ : కాదుబాబూ ! హృదయాన్ని ! శరీరం అశాశ్వతం ... హృదయం అనంతం ... అనాద్యం...నానికి చావు పుట్టుకలులేవు.

బదరీ : కాదు కాదు !... పేరిమకి పుట్టుకుంది ... కానీ చావులేదు. ఇది నాసిద్ధాంతం.

మామ : కాదు బాబూ ! ... అనితప్ప ! ... పుట్టుక ఎప్పుడైతే వుందో చావు అప్పుడే వుండి తీరుతుంది ... చూడండి ... మీరూ ఒక నాటికి నాసిద్ధి అంటే మరణితనానికి రావల్సిందే ! నేనింకెంతకాలం భూమ్మీద వుంటాను ? ... ఎప్పుడో పోక తప్పదు ... మరణం పుట్టం — పోతాం ... చెట్లూ, జంతువులూ, పక్షులూ, క్రిములూ, ప్రతి ప్రాణి పుడుతోంది. చస్తోంది. ప్రపంచంలో పుట్టినది ఏదీ చావకుండా వుండదు ... అంటే ప్రేమకీ పుట్టుక లేదన్నమాటే బాబూ ! అంచేత చావు లేదు. అది అతీతమైనది శక్తి.

తెర : (పెద్దమూలుగుతో, చిన్న కేకలు) ఏనండీ ! ... ఏనండీ !!!

బదరీ : గబగబా వెడతాడు.)

లోక : (సారథి దగ్గరగావచ్చి, అతని వెన్నుమీద చరిచి వస్తా ! ... (తలవంచుకుని వెళ్ళాడు)

సార : (ఆవేదన ఎక్కువౌతుంది ... బాధగా తల చేతుల్లో పెట్టుకుని, మోచేతులు లేచిలు మీద ఆస్పి కూర్చుంటాడు. చెమటలు కారి పోతుంటాయి.

మామ : అమ్మాయ్ ...

తేరలో ఆమె : (ఆయాసంగా...) ఒక్కసారి...వారిని...

బదరీ : పిలుస్తా... (వస్తూ) సారథీ! ఒక్కసారి రారా బ్రదర్! ... ఇక దైవానుగ్రహం ఉంటే...

మామ : ఏమాన్నారూ! బాబూ ఏమాన్నారూ ... దైవానుగ్రహమా ? ...

— తప్పకుండా వుంటుందినాయనా! నాతల్లి ఎవరికి ఏంవోహం చేసిందని దైవానుగ్రహం ఉండదు ? ... ఉంటుంది...

బదరీ : రా సారథీ!

సార :

మామ : వెళ్లు నాయనా!

బదరీ : సారథీ! (బిగ్గరగా) సారథీ!

తేరలో : (నావుకేక) ఏవండీ ... ఏ ... పం ... డీ!! ?

బదరీ, మామ : లోపలికి పరుగెత్తుతారు.)

సార : (పరుగెత్తినట్టు పచార్లు చేస్తూంటాడు.)

తేరలో మామ : (గొల్లమంటాడు.)

సార : (బిగ్గరగా) శశీ! (కేకేసి భోయన ఏడుస్తాడు.)

కొన్ని నిమిషాలపాటు నిశ్శబ్దం)

బదరీ : (తలవొంచుకొని, మెల్లిగా అడుగులో అడుగు వేసుకుంటూ వచ్చాడు.)

సార : బదరీ (అరుస్తూ, ఏడుస్తూ బదరీని కావాలినుకుంటాడు)

బదరీ : (మెల్లిగా విడిపించుకొని కన్నీటితో) ఆఖరికి... నువ్వే గెలిచావ్!... గెలిచావ్ సారథీ గెలిచావ్! గెలిచి నువ్వేం సాధిస్తావ్ ? ... సాధించు ... మహా పురుషుడివయ్యావా ? ... విరాగివయ్యావా ? ప్రపంచానికి ఆదర్శప్రాకృతివయ్యావా ? ఏం నేర్చుకోవాలి నిన్ను చూచి యీ ప్రపంచం ?... వైపై అందాలకు మోహపడేవాళ్లున్నా ఇంత రాతిగుండెతో వుండలేదు ఎవరూనూ.

సార : (కుక్కలో కూర్చుని టేబులుమీద పడి ఏడుస్తున్నాడు.)

బదరీ : ఇంత కటికి గుండెవాడివి, ఇంత విశ్వాస రహితుడివి నాన్న హితుడివి అయినందుకు ... నేను ప్రాయశ్చిత్తం ఏంచేసుకోవాలో తెలీడండేదు పెళ్లి చేసుకున్న తరువాతే ప్రేమించటం నేర్చుకునే భార్యలే తమ భర్తల్ని దేవుళ్ళుగా పూజించి, ఆఖరు క్షణంలా ఆరాట పడతారు ... ప్రేమించి ఏ త్యాగానికైనా సరే సిద్ధపడదామనుకున్న ఈమె ... ఈపవిత్రురాలు ఇలా దుర్మరణం పాలుకావటం ... ప్రపంచంలా జరిగే ఘోరాల్లా ఒకటి ... ముఖ్యమైంది.

అనురాగం, త్యాగం, దయా, జాలీ, వాత్సల్యం, ఆఖరుకి కుక్క చూపించే విశ్వాసాన్ని కూడా చూపలేని నీపంటి వాళ్ళుండ బట్టే— భారత స్త్రీకి పుస్తెలూ, పిల్లలూ, పంటిల్లూ, మురుగూ, చాకీరీ, శార్దూలూ, వ్రతాలూ, భర్త దైవం, తన్నే కాల్చి నాకటం... ఇలాంటి దుస్థితి పట్టింది ...

శేష : (ఋజ్వీ సేతువుని వస్తూ, లొపల్లుంచి విసిపించే ఏడుపువిని యింకా త్వరగా నెడుతూ) ఏం జరిగిందిరా నాయనా ఏం జరిగిందీ ? (లొపలు ఏడుపులు)

అదే : ఈ విషయంలో ఎంతదేహంలేదు ... నువ్వే ఆ అమాయకురాలి ప్రాణంతోసింది ... అంటేమికారంగా వుంటుందనీ, మళ్ళీ ప్రతుకతుందనీ నీ వెంటబడుతుందనీ ... భయపడి, పారిపోయి — పంపికళ్ళని వెతికి నట్టు ... నువ్వే ఆమె ప్రాణంతోశావ్ ... నువ్వు హంతకుడివి. ఆమె చావు కోరావు... శాసనం ఏమాత్రం నాకేలా వున్నా నిన్ను సియినా ఊరి తీయించి ... ఊరూరా తిప్పి... భారతస్త్రీలకి కళ్ళు గారలు తొలగించేవాణ్ణి...వాళ్ళ కన్నీళ్ళు తుడిచేవాడిని. పురుషులకు ఆదర్శంగా చూపించేవాణ్ణి !... (నెడుతూ) మానవుల తిప్పల్ని ఏచా రించేందుకు దేవుడే ఎవరైనా వుంటే — అక్కడ జరిగిన ఈఘోరా సకి పూర్తిగా నువ్వే కారకుడివని సాక్ష్యం చెబుతా. (గొణుగుతూ నెడుతూ) పృథ్వి...పువ్వులు వాడి రాలిపోతే దిగుల్లేదు...కానీ... ఇలా మంచి మంచి పువ్వులు కోసి కాళ్ళకించేసి రాచేస్తే...వ్యభి... (తూలుతూ నడుస్తున్నవాడల్లా అనూకం కళ్ళా కంపపడిపో యాడు.) (?)

★ తెర త్వరగా ★

గ్రీ లు బొ వ్వు లు

క చ న

సురమౌళి, చిన వెంకటరెడ్డి.

పాత్రలు.

౧. లింగయ్య.	గ్రామ పంచాయితీ మొదలరు. నారాన్య పురుంద్రుడు.
౨. మంగమ్మ.	లింగయ్య భార్య.
౩. రామరావు.	ఆవురతి చెట్ట. పంచాయితీ అధ్యక్షుడు.
౪. కాటమయ్య.	లింగయ్య బంధువు. యువకుడు.
౫. రంగయ్య.	ఆవురతి పుత్రోపాధ్యక్షుడు.
౬. పంతులు.	ప్రతిక చెట్ట మేధావి. ఖాస్తి బడి పంతులు.
౭. కాశిం.	పంచాయితీ మొదలరు.
౮. చంద్రయ్య.	"
౯. కనకయ్య.	"

వీరు కాక ఒక బుజ్జక ఫి న్నం.

స్థలం: తెలంగాణాలోని ఒక చిన్న గ్రామం.

కాలం: స్వతంత్రం వచ్చిందరువాత గ్రామపంచాయితీలు స్థాపించబడ్డాయి.

కొన్ని సూచనలు.

ప్రతి రంగంమూడు బుజ్జకథ, ఉంటుంది కాబట్టి రంగాలంకరణ త్వర త్వరగా జరిగితే ప్రేక్షకులకు ఆలస్యం డొతున్నట్లు చేయాల్సిన అవసరం, వ్యాప్తికలిగే అవకాశంలేదు. ప్రతి రంగం బుజ్జకథ అయిపోగానే తెరలేవాలి. బుజ్జకథ చిత్రం తెరముందుండాలి. తెరపైస్తుంటే చిత్రం తలోనైపుమంచి నిష్క్రమించాలి. కాటమయ్యకు చేతిలో కట్టె పట్టుకుంటే ఆలవాటు.

లింగయ్య, మంగమ్మ, కాటమయ్య పాత్రధారులూ, ప్రామరుకూ తెలంగాణా గ్రామాల్లో మాట్లాడుకునే పల్లభాష వచ్చి ఉండటం అవసరం.

కీలు బొమ్మలు

మొదటి రంగం

బుజ్జ కథ

చిన్న శుద్ధితో వినుడి పట్టణమున కుత్తః భాగమునా	తందాన తాన
కాపురాల గట్ట నెడి నామమున గలనొక గ్రామంబూ	”
అతి కలముల వారికి గ్రామము అటపట్టు సుండి	”
కాయ కప్పముల జేసి బ్రతికెడు కప్ప జీవులకునూ	”
కండల్లు పిండి చెమటల నోడే కాపుబిడ్డలకునూ	”
కప్ప జీవులకు కాపుబిడ్డలకు కాపురమా వూరూ	”

వ. ఈలాటి గ్రామములో పెత్తనదార్లుడైన రామారావు పంతులు ఎలాటి వాడయ్యా అంటే.

ఇంటి మందర రెండు శునకముల దంటగుంచెనండీ	తందాన తాన
బిక్ గానికి బిక్ మెన్నడు పెట్టి యెరుగడండీ	”
ఎంగిలిచేత కాకినిసిరి కొట్టెన్న డెరుగడండీ	”
వీసానికి మాసం గుంజుటలూ వీరి విద్దెయండీ	”
వెండ్రుక బట్టుక కొండ వలీలగ ఎక్కెటి వాడండీ	”
ఆపలిస్తే పేగులు లెక్కిండు అతి యుక్తికాలి సుండి	”
చల్లటి మాటల గుట్టల జీల్చి కొల్లగొట్టునండీ	”
తన్నెదిరించిన వారినణచుటలూ తనను తానె పాటి	”

వ. ఈ లాటి మహాశయం, ఆ గ్రామ పంచాయితీ మెంబర్లను లోబరచుకొని, దాని కధ్యక్షుడైనాడు. కాని మెంబర్లలో ఒకడైన లింగయ్య మాత్రం రామరావుగారి పలకాడ పడేవాడు గాడు. ఆ లింగయ్య ఎలాంటి వాడయ్యా అంటే.

ధర్మమంటే పెయి బట్టనుగూడ దాన మిచ్చునండి తండాన తాన.

కప్పజీవుల మీద ఎప్పుడోక కన్ను వుంచునండీ ,,

తనది తప్పుగామంటే దైవముతో తగువులాడునండీ ,,

ధైర్యవంతుడు, దయామయుండు, ధర్మమార్తి నుండీ ,,

వ. ఈ లింగయ్య పంచాయితీ మెంబరుగా ఎన్నుకోబడగానే—

తలకు మించినా భారము ఇప్పుడు తనపై నున్నదని తండాన తాన

తన మనసులా ఉత్సాహపడుచు తానేవో తలచుచును ,,

బిర బిర బిర బిర లింగయ్యింటికి సరసునొచ్చెనండీ ,,

(వెనుక తెర లేస్తుండగా బుట్టకథ దశం నిష్క్రమించాలి. లింగయ్య ప్రజేశిస్తూ కట్టె పక్కకు పెట్టి పూడావుడిగా)

లింగ : ఏమేయ్, పిలుస్తాంటే నెవులు ఇనపడతలేవా ఏంది ?

మంగమ్మ : (లోపల్నుంచే) వొస్తున్నోస్తున్న.

లింగ : ఇంకా వొస్తున్న కాన్నే వున్నాది ?

మంగ : (ప్రశ్నించే) ఏదయ్యా ఏమో ముంచుకపోయినట్టే పిలుస్తుండవూ ?

లింగ : ముంచుకపోతుంటే నీ పస్తావా ఏంటే ? సరేగని దబ్బున నా జెయ్యి.

మంగ : అంటేంది ?

లింగ : సాయంపై ఎరుకలేదానె ? ఉధువుడుకు నీల్లల్ల ఇంతాకేసి, కసాయం దీసి, పాలబొట్టు గలిపేదానికేమో బమ్మిజ్జోతుగ జేస్తుండవూ ?

మంగ : ఏం బమ్మిళ్ళోగని ఆడేందో ఆకంటివి ఏమాకది ?

లింగ : ఏమాకుంటడే, సాయాకు దాంట్లేనేదే అదాయె.

మంగ : అదేద దొరుకుది ?

లింగ : ఏద దొరుకుదంటే మైనలు బాకేస్తే ఏదబడితె ఆన్నే హొన్ను.

మంగ : దుకనాల మీదనా ?

లింగ : దుకనాల మీద గాకపోతె అడిమిల దొరుకుదా ఎట్ట ?

మంగ : ఏదదొరుకుద్దో ఏందో, నేనెన్నడు కెయ్యనెతిని అదినా కెయ్యెచ్చాదయా ?

లింగ : కెయ్యెచ్చింది నేస్తేంబానె, కెయ్యరాండే కెయ్యాలె ? దాంట్లేనే వుంది తమాన.

మంగ : ఏం తమాసో ఏందో, ఇదింత ఎట్ల గలుస్తది నాకు ?

లింగ : కలిపి ముంగల బెడుతాలె, కలుపుకోవాలె గని ?

మంగ : మరిది ఎమ్మందంట ?

లింగ : ఇది మందెందుకైదే ?

మంగ : మరిదెందుకు దాగుతారు ?

లింగ : పానం హాయిగుండాల్సని.

మంగ : ఇద్దాగితె పానం హాయిగుంటాదయా ?

లింగ : హాయిగుంటాదయా ? హాయిగుండందే నదుముకున్నోరింత పక్కల మీంచి లేవంగనే, నెగలు పొగలెత్తంటే ఉడుకుడుపది ఉడుకుంటే దాగుతారు ?

మంగ : ఓసోసె అల్లకం పానమ్మినికొచ్చే అంత నెగలు పొగలెత్తది దానెటందుకు ? ఊకె న్లారి బెట్టుకోని నమ్మలంగ దాగేదానికి ?

లింగ : న్లారితె దాని రునే తేలిపోదంట.

మంగ : దీనికిదోగమందాది ? మల్లింకిదేం గునమిస్తదంట ?

లింగ : అంజీ ఆటోసన బుడ్డదంటు. ఆకలిగూడుండదంటు. ఇంకేం గునమున్నుకో
ఏం కత్తో అదంతా ఠాక్సర్ల కెరుకనుకో.

మంగ : అబ్బనా, ఇద్దాగితే ఆకలిగూడుండదా ఎట్టా? ఇదీ బాగనే ఉండ
దయో.....

లింగ : మరి నేను పరిగాళికాని కంటున్నానే? ఆకలుండదంటే ఉండదంట

మంగ : మల్లెది దాగెటోరంత బువ్వగిన దినరా ఏంది?

లింగ : అన్నా బువ్వల బుట్టిన పానమాయె గది లేకుంటే ఎట్టెట్టనే.....

మంగ : ఆకలి గాచంటివి గద? ఉండకనే అన్ననా?

లింగ : ఉండకెందుకన్నగని, ఆకలంటే అనలు గాడ్చున్నాను, జర అసరన్నగని

మంగ : బాగన్నవుగని, లేనిపోని ఇలువరుస బెట్టకు. ఒకటై అంత ఆకలనిపిస్తే
ఇంత బువ్వ దాగు ఏంబాయె

లింగ : నేను దాగెబందుకానె ఇది?

మంగ : మల్లారికి?

లింగ : గట్టనే పోరన్న పెద్దమడుసులు గిన వస్తరేమోనని, తీరాల్లాచ్చినాంక
సువ్వు సెయ్యరాక తనుకులాడ్డవేమోనని ఇప్పుడే తరిఫీదు గమ్మం
టుంటిని.

మంగ : మనింటికెందుకొస్తరు పెద్దమడ్సులు?. సువ్వున్నదే వొక్కనివైతివి.
కౌనమ్మా నలుగురన్నదమ్ములున్నరు. పాల్లు బంచుకుటున్నరు. తెగుత
లేడవొస్తరా?

లింగ : ఇగ పాల్లుబంచుకుంటేనే రావాలెగని, ఉండకనే రావొద్దంటవా?

మంగ : ఉండకనే వొచ్చెటందుకు మనింటికి అల్లకేం పనిగిన ఉండదా ఏంది?

లింగ : నీకవరు జెప్తుతరే, ఒకటై ఉండకనే వస్తరనుకో. చుట్టపొల్లాతుగ.

మంగ : మరి ఒచ్చినోల్లను ఎన్నడన్న ఉండక దోలినమా?

లింగ : నేను గదే అంటుంది.

మంగ : ఇన్ని కోడలరందోచ్చే ఏ సుబ్బపాయినెను, ఊక దోడ్లేదు. ఇం
వోచ్చే సుబ్బపాయినను ఊక దోలం. వోవొచ్చినా, ఏ కోన్నెంత
కట్టుచొట్టు వాక్కుంటు బోయినా ?

లింగ : మల్లది అందిరు దాగుతాకె ?

మంగ : అం, కట్టునాగని సుబ్బపాయినె వోవొస్తరమ్మ మనింటికి ?

లింగ : ఒకాల వొస్తే ?

మంగ : వొస్తే మటుకు ఇది దాగకోల్లొరున్నరు ఇయ్యాలేపు మనకాడ.

లింగ : మనంజూడ బోయినామె ?

మంగ : మనం నూదంగ దాగటోల్లే తక్కువ. మనం జూడకుంట దాగటోల్లే
ఎక్కువ ఇయ్యాలేపు.

లింగ : యహ ఊకోవే, ఏరన్న ఇనగాలె

మంగ : ఇంటేంది ఇన్నియ్యరాదు ? లేని మాటన్ననా ? గుమ్మడికాయల
దొంగవరంటే బుజాలెగిలేసినట్టు.

లింగ : ఏమో పోనియ్యే మనకెందుకా మాట ? సరెగని ఇన్నావిది ?

మంగ : ఏదది ?

లింగ : ఓకోసె ఇంక నీకరుకలేదా ఎట్టాటిది ? ఊరంత తుక్కుడికి పోతుంటే
నేమొ ?

మంగ : ఎందుకు ఏమయిందయో ?

లింగ : ఆయిందేంది నేను ముంచిపల్ల పట్టేదె ?

మంగ : ముంచిపలేంది ?

లింగ : అదంత నీకేడ మనునున ఒడ్డది గని, దాంట్లు పడనైతే ఒడ్డ.

మంగ : (ఆశ్చర్యంగా) పడ్డపూ ఎందుకు పడ్డవు ?

లింగ : నా కెల్ల నేనుబడ్డాను ఆల్లంత బడేసిరి.

మంగ : అల్లశేమిచ్చే నిన్ను బడేసెందుకు ? ఆల్లు పడేస్తే పడెందుకు నీకు కన్న లేవా ?

లింగ : ఇదెట్లాటి కత్తన్నా, నేనొక్కనే పడ్డానె, రాంరావు పంతులు, గుడిగుంట చెంద్రయా, వుకేనుసాబు పెద్దకొడుకు కాశీం, కనకయ్య అల్లంత ఎళ్లేదే ?

మంగ : ఎదుపురుపుతో ఇదెక్కడన్నాలమయో, అల్లంపై మారాజులు. అల్లకు పడబుద్ధమందేమి పడ్డది. ఆల్లు బడ్డదిగాక నిన్నెందుకు బడేసి కయ్యో ? ఇదెక్కడి గాత్రాగం నేయిడా ? మూలనున్నోల్లను మంగ పేస్తున్న వు కేవుడా, వేము పహపం ఎరుగనోల్లం బేయిడా ?

లింగ : యూ ఊకోనె. ఎరిదానోలె ఏమిస్తుండవు. ఏమిచ్చేనే నీమి ? పడినందుకు.

మంగ : (ఏడుస్తూ) నేనెందుకేడుస్త దేయిడా, ఆన్నెం పున్నెం ఎరుగనోల్లం దేయిడా (ఏడుపు ఆపి) ఏన్నెన్ని దెబ్బలుగిన తగుల్లెమగద ? (దగ్గరి కొచ్చి చూస్తూనే)

లింగ : ఎక్కడెరిదివీ, నాకెందుకు దగల్లయే దెబ్బలు...

మంగ : (తగు స్తాయిలో శోకిస్తూ) పడ్డంక దెబ్బలు దగుల్లకుంటుంటా యయ్యో.

లింగ : నేనేడ పడ్డనే ?

మంగ : నువ్వేడ పడ్డవి నేనెందుకు నూనొచ్చిన దేవుడా,

లింగ : కిందబడ్డనకున్నానే ?

మంగ : మరేడ బడ్డవు ?

లింగ : ఓశోశి మంచిపల్లబడ్డనని ఓకాడంగ జెవుతనే వుంటిని.

మంగ : అదంటేందో చెప్పవైతివిగద ?

లింగ : ఇగదంత యాడజెప్పుకుంట గూనుందును, అదో గాఢు సంగం లే.

దాంపెనే నా కేరెక్కొచ్చిను.)

మంగ : ఓరినన్న దిట్టబోతివా, వోరివోనన్న పంచాయితీ గిన పెట్టుకుంటినా,
నీ పేరెందు కెక్కించబోయింరు దాంట్ట ?

లింగ : ఇం నీకేమని చెప్పుదు నే, నన్ను మన ఆడకట్టుకు పెద్దమడిసిని జేసింరిం
టుంటెనేమొ.

మంగ : నిన్నెందుకు జేసింరు, ఎక్కటి నంది మన కలపెద్ద పెద్దయ్య ఉండ నీ
ఉంకంగ.

లింగ : అయినే నన్ను ఎట్టువోని జన అచ్చురాలు గిన నేరుస్తుండవు, ఉండెనా
అంటె ఉంటిని.

మంగ : మరి ఆ అచ్చురాలో ఏంవో, గడెందుకు నేర్చబోతివి లేందిపోంది.

లింగ : ఇన్యాలేవు నాలుగచ్చురాలు పొట్టలబడితే దేనికైనా ముంచి
గాడె ?

మంగ : గది బెట్టుకుంటెనే గినొచ్చిపడె. మున్సిఫ్ఫుకున్నోరంత పెద్దమడుసులు
గారా ఎట్ట ?

లింగ : కాలని వోరన్నరు ? ఆడకట్టుకో పెద్దమడిసిని పతిలే వోట్లేసి ఏరు
కున్నరు.

మంగ : వోరేరు కొమ్మంటె ఏరుకున్నరు ?

లింగ : వోరేరుకొమ్మంటె ఏరుకుంటారె ? ఆట్లకే ఏరుకో బద్దయిందట ఏడు
కున్నరు. సర్కారోరుగూడ నై అన్నరు.

మంగ : మల్లీల్లంత ఏం జెయ్యాలె ?

లింగ : ఏముండది, ఉల్లె సడకులేపిచ్చుడు, బావులు దిపిచ్చుడు పంచాయ
తులు గిన జెప్పుడు. ఇంకా.....

(ఇంతలో బాపన రంగయ్య గారు హారేరామ అంటూ ప్రవేశించాలి)

లింగ : దండం పెడతనుండీ, దండం పెడ్త, (భార్యను చూచి) చూస్తుండవేంజే
ఎరిదాన ఓ పీట ఒట్కురాకా, (పంతులుతో) రారి, రారి, (భార్యను
జూసి) ఇంక జూస్తుండదెందికో, (మంగమ్మ లోపలికి వెళుతుంది)
నీ కాల్సొప్ప రాక రాక ఒచ్చినే మయింటికి పెద్దలు.

రంగ : ఏదో అలా పనిమీద వెళుతూ, మనవాడు పంచాయితీ మెంబరు
నాడు కదా, పలకరించి పోదామని వచ్చా.

మంగ : (పీటదెచ్చి వేసి) కూసోరిట్ట, (రంగయ్య కూర్చుంటాడు భార్య వస్తూ
లిద్దరూ దండం పెడతారు).

రంగ : దీర్ఘాయుస్సాన్ భవ, పుత్ర పౌత్రాభి వృద్ధిరస్తు. (దండం పెట్టి
మంగమ్మ వెళ్ళి పోతుంది)

లింగ : ఆం ఇగజెప్పురి రాక రాక సనాల్లకొస్తిరి ?

రంగ : మొన్న మీ బురికి పెల్లికొచ్చారుగదూ ?

లింగ : ఆం గప్పుడే వస్తిరి ? ఇంకెప్పుడొస్తిరి ?

రంగ : పని పడ్డప్పుడల్లా వస్తూనే వుంటాగా, అన్నట్టు నీతో ఓ చిన్న పని
బడ్డదోయి.

లింగ : నాతో నానుండి ?

రంగ : జూను నీతోనే, కాకపోతే, ఇంకెవరిలోని ?

లింగ : చెప్పురి నానుంచయ్యేది మీకు గాదంటనా? ఎన్నడన్న గాదంటినా?

రంగ : అందుకేగా నీ దగ్గరకొచ్చిం. నీవిప్పుడు పంచాయితీ మెంబరువు
గదూ ?

లింగ : ఆల్లంత గలిసి కైకెక్కిచ్చిను లేరి

రంగ : ఎక్కిస్తేనేం నీకెప్పుడు బృహస్పతి పదకొండిట్ట ఉన్నదన్నమాట.

లింగ : ఉంటే మంచిదంటరా ?

రంగ : ఓ దివ్యంగా, అన్నట్టు మన యింటి ప్రహరీగోడ ఉన్నది చూశావు?

లింగ : ఓలోసి గజ్జాల్లేదానుండి గట్లమాట్లాడుతూ ?

రంగ : ఆ గోడ కొద్దిగా బజారుకున్నదని, దాని వలన బండ్ల రాకపోకలకూ కష్టమాతుందని మీ పంచాయితీ అధ్యక్షుడు రాంరావు దాన్ని కూల గొట్టాలని, అన్నాడట. అనుకునేందుకు చాలా కారణాలున్నాయితే అదంతా ఇప్పుడేందుకు? ప్రస్తుతం ఎట్లాగయినా దాన్ని ఆపేబట్టు నీవు చూడాలి.

లింగ : అమ్మా ఆరు ఊరికి పెద్దమడుసులు. అరిలోటి చెప్పలేస్తానుండి. ఒకట నేను చెప్పినా ఇంకా ఆయన.

రంగ : నువ్వు పంచాయితీ మెంబరువేగా ?

లింగ : మెంబర్నేగని జర ఆరు తెద్ది మడుసులుగారు ?

రంగ : నీవు చూత్రం తక్కువా? నీవైతే చెప్పిమాడు.

లింగ : (ననుగుతూ) చెప్పుడుదేదిగని ఆరన్నట్టు, ఆ గోడ జన ఇరకటంగనే ఉండది. ఆడ ఎన్ని బండ్లు బోల్త బడ్డయి చెప్పరి మీకే.

రంగ : ఔను నా ప్రహరీగోడ తగిలి బండ్లు బోల్త బడ్డమాట నిజమే. అయితే ఆ రామరావు గారింటిముందున్న అరుగుదాకి ఎన్ని బండ్లు, ఎన్ని సార్లు బోల్త పడ్డేదు ? అది మాత్రం ఇరుగ్గా లేదంటావా ?

లింగ : (ననుగుతూ నెత్తి గోక్కుంటూ) ఉండది గని.....

రంగ : గనీ గిని లేవోయి మొట్టమొదట ఆయన అరుగు దీసివేయమను. నా పరిహారీగోడా నేను దీసేస్తా తెలిసిందా ?

లింగ : అన్నే లేరి. ఆరి అరుగుబోంది మీగోడ బోసిస్తానుండి నాడెబ్బుగాల దాంట్లె నా మాట సాగాలెగని.

రంగ : ఎందుకు సాగదు? వాళ్ళందరికి ఎంత అధికారముందో నీకూ అంతే అధికారముంది. తెలిసిందా?

లింగ : రామరావు పంతులుకున్నంత అధికారం నాకున్నదంటరా ?

రంగ : ఓ దివ్యంగా.

లింగ : గట్టు దెప్పురి. ఇట్లయితే సరే పారి.

రంగ : శేపు మీటింగున్నది. దాంట్లో ఇవన్నీ చర్చకు రావచ్చు. అప్పుడు కొద్దిగా నా వైపు.....

లింగ : ఇంక డెరుకలేదానుండి, శేపు మీటింగే గనుక ఉంటే అడిగేదేంవో అడిగేత్తేర్ల ననుకోరి.

రంగ : శేపంటే శేపే కాకపోవచ్చు ఎప్పుడంటే అప్పుడే.

లింగ : ఎప్పుడున్నా అడుగుతే శేరి నాకేమన్న బయమా ?

రంగ : సరే అయితే నేను వెళ్ళొస్తా.

లింగ : అయ్యో అయ్యో గింత సావ దాగిపోరి. పెద్దమడుసులు ఊక పోతేట్టు ? ఏమే.

రంగ : అంత ప్రేమంటే చాల్లే...తాగినట్టే...వస్తామరి.

లింగ : స్లలేరి చంపం బెడ్డ. (రంగయ్య పెళ్లిపోతాడు.) (కాటమయ్య వస్తాడు)

కాట : ఏం మావాఁ బాపనాయెనతోనేమో సనా మాట్లాడుతుండవు ?

లింగ : మాట్లాడుతున్నవంటే ఏంమాటారి ? ఇయ్యారేపు ముంచిపల్ల పెద్ద మడినివైతి. ఓరన్న పనిబడ్డోల్లాపై మాట్లాడకుంటే ఎట్లగుదురది.

కాట : మాట్లాడొద్దని వోరన్నరుగని మావాఁ నాకు జర పనివడ్డదె.

లింగ : చెవరాదుర నాతోని కాని పనుండాది ? మిస్సాలు దిప్పినోరు నా తానికి రావాలె ఏమనుకుంటుండవో గని ?

కాట : నా కెరుకలేదానె మావా. సరెగని మాయింటి చక్క గొడ బెట్టతో వాల్చుని అను కుంటుండనే.

లింగ : పెట్టుకోరాదుర ఇప్పుడోరొద్దన్నరు ?

కాట : అయ్యో నచ్చాగిన గీసి పంచాయితీల జూపాన్నట్ట గాడ ? మట్ల
అన్నుంచి ఉకుం పీనుకో వాల్సంబ.

లింగ : గివోటుండాది దింట్లు ?

కాట : డొనబనే మావూ.

లింగ : అక్కట్టాటి ముచ్చటో నేను గనుక్కుంటున్నా, మట్లలువు నువ్వు.

కాట : ఇంట్టనేలే మానా పోతుండ.

లింగ : పంతులుగిశొస్తుండేమొ నూరలు (పంతులు ప్రవేశం).

కాట : ఇగోక పంతులు రానే వచ్చె.

లింగ : దండముండి పంతులు దండం వైస్త. నిప్పుడే అనుకుంటుండంగనే
వచ్చిను. నిండ నూరేండ్లాయుస్సండయండి మీకు. (పంతులు ప్రవేశి
నమస్కారం చేసి, మందహాసం చేస్తాడు)

కాట : ఇగ బొమ్మంటవా మావా

లింగ : పోదువుగని కూకోరాదుర అట్ట.

పంతు : అన్నట్టు లింగయ్యా ఇప్పుడు నీవు పంచాయితీ మెంబరుజేమోకదూ?

లింగ : అది మీ కేయక లేదాగని, ఒద్దనంగ బడేసికేముండి ఆల్లంత గలిసి
ముంచిపల్ల .

పంతు : ముంచిపలేమిటి ? మ్యునిసిపల్ అంటారుగాని, అయినా మన
గ్రామంలో అది లేదే ?

లింగ : మల్లిప్పుడున్నదాన్నేమంటరుండి ?

పంతు : ఏమంటరు ? గ్రామ పంచాయితీ అంటారు.

లింగ : అంటరేమొ పాడయి. ఆల్లంత అనుకుంటుంటే నేననుకున్నలేరి, ఐనా
ఇది ఏన్నట్లేని కొత్తిచిత్రమాయె.

పంతు: మన దేశంలో ఇది కొత్తేంకాదు. పూర్వం కొంత కాలంపాటు గ్రామ పంచాయితీల స్వారానే ప్రభుత్వం నడిచింది. మనకు స్వతంత్రంవచ్చిం తరువాత వారిని ప్రభుత్వం పునరుద్ధరిస్తుంది. మన కిప్పుడు పృజా రాజ్యం వచ్చింది. గ్రామ పంచాయితీలకు పృజా ప్రతినిధులు ఎన్ను కోబడుతారు. దానిలో నీవు ఒకడిని, నిన్ను ఎన్నుకొన్నవారికి నీవు న్యాయం చేయాలి.

లింగ : అన్నాలం నా జన్మలున్నాదుండి. నాగ్గనుంటిదంటే గిట్టదు లేది.

అయితే పంతులూ ఇంగట్లయితే అన్నాలం జరుగడంటారు ?

పంతు : జరుగ కూడదు కాని, జరిగే అవకాశాలు చాలా ఉన్నాయి ఎంగు కంటానా కొంతమంది మేధాపంతులు, తమకెవ్వమున్నట్టు అధికారాన్ని నడుపుకునేందుకు ప్రజలను కీలు బొమ్మలుగా జేసుకుని ఆడిస్తుంటారు.

లింగ : ఇగాల్లాడిస్తావుంటే మనం ఆడుడే అంటారా ఏంది ?

పంతు: ప్రజలు విజ్ఞానవంతులై పురోగమించేదాకా ఇలాంటి అవక తవకలు జరుగుతునే వుంటాయి.

లింగ : ఇగ ఇట్లంటే నా ఆసుంటోన్ని దాంట్లకుబోయి నాయంజేసుడెట్ల గుదుర్తుండి ?

పంతు: ఎందుక్కడదరమా ? న్యాయమని నీకు తోచినదాన్ని ఎవరెన్ని విధాల నిరోధించాలని చూశానా న్యాయంకోసం పట్టుపట్టడం నీవిధి. ఏదైన క్లిప్తనమయం వచ్చినప్పుడు మేధావుల సలహాలు పొందుతూవుండాలి.

లింగ : మేదావులో ఏందో అంటిది ? అంటే సదువుగిన సెర్పిసోరే అంటారా ?

పంతు: బాగా చదువుకుని విచక్షణా జ్ఞానంకలిగిన విజ్ఞానవంతుణ్ణి మేధావి అని అంటుంటారు.

లింగ : ఇంగిసుంటోళ్లే నాయాన్ని అన్నాలం అన్నానిని నాయం
మెల్కలు పెట్టికిదికి బూదికి కేస్తుండు. బూదేమన్న అన్ని నా మడు
సులున్న మాటన్న.

పంతు: అది నిజమే. ఆ శక్తి వాళ్ళలే క్రియించేది? నిజమే.

లింగ : ఈ సదుముల గిన్న మెలకలున్నాయండి. మావబోటిది మడుసులకు
మంచి తేమకు కంటే చెడుపే ఎక్కువ కేనెట్టుండది గద ?

పంతు: అలాంటే ఎట్లా లింగయ్యా ? నిప్పున్నది చూశావు

లింగ : ఏకోకి గజ్జాడక పోవు చేందుండి. ఎట్లమాట్లాడుతూ ?

పంతు: చూశ్చేదనడంలే. ఆ నిప్పును కొంపలు ఎగల పెట్టడానికి, కూడు
వండుకోవడానికి, ఎన్నో విధాల ఉపయోగించుకోవచ్చుగా. ఐనప్పుడు
దాన్ని మంచికే ఉపయోగించుకోవాల్సి కాని అసలనిచ్చే వద్దంటామా ?

లింగ : ఐతే సదుముగూడ నిప్పుమంటిదంటారు ?

పంతు: ఔను ఈచదువు మంచికోసం వినియోగించడం చదువుకున్నవారి విధి.

లింగ : మా పంచాయితీల పోరన్న అన్నాయం కేయనియరాదురి నా
నెంబరుకనం బోతే బోయిందిగని. కాటంటానుండి.

పంతు: అం అదే నేననేది ? సరే. నీ చదువు ఎంత పరకొచ్చింది ?

లింగ : అట్టిట్ట తిప్పలుండి అదేంరో అమ్మా, దానెనుకది ఆహా ఏకో
గాదుండి. నీ కొండు నోటి బట్టిచ్చిన.

పంతు: మరి తతిమ్మచి ?

లింగ : అమ్మా ఆయ్యోచ్చెట్టట్టు లేదుండి. అది 'కా' గాదుండి 'క' చిన్నంగ
నోటికి బట్టిచ్చినగని పుకమిదేదామంటే పాడై అది మూడూలు
గొంకలు దిరిగె. దీనెన్నదైతే చెడబడ మెల్కలు దిరిగింది. ఎక్కటికీ
అచ్చరాలేనెన మారాజులోరోగని జు నక్కంగేస్తా ఏంబాయె నుండి,
గిన్నొంకలు పెట్టిందూ ?

పంతు: సరే, తరువాత చెప్తుతా. ఇప్పుడు కొన్ని సోటి లెక్కలనుగుత చెప్పలేవా ?

లింగ : అంటేందుండి.

పంతు: మామూలుగ రెండు రెండు ఎంత అని అడుగుతా ననుకో.

లింగ : మీ కేరుకలేదా నుండి నన్నుగుత నంటరు ?

పంతు: నా కేరుకలేదని కాదు నిన్నడిగి తెలుసుకుందామని.

లింగ : మరిగ ఏమడుగుతరో అడుగురి.

పంతు: నీ దగ్గర ఓ పది రూపాయలున్నాయనుకో.

లింగ : లేంజెల్లనుకొమ్మంటరుండీ,

పంతు: లెక్కకట్లనుకోవాలె ?

లింగ : అట్టంటారు ?

పంతు: ఆ పదిరూపాయల్లో ఈ కాటమయ్యొక్క ఐదురూపాయలు తీసుకుంటే ఏమైతుంది.

లింగ : ఏమైందేందుండి చెడబడ పంచాయితెద్ది. తీసుకుంటుంటే ఊకుంటా నుండి చూసుకుంటు.

కాట: ఏం మావా పంతుల్ని మెనలకుండ జేస్తే నీ ఏటుగాల.

లింగ : యహ నువ్వుకోరా...

తె ర

రెండో రంగం

బుట్ట కథ

ఎట్లనైతేనేం లింగయభాబూ ఎంతో కష్టపడీ తందాన తాన
ఓనమాల పరుసగ ఒక్కొక్కటి వల్లిచేశాడు

పట్టినపట్టా విడుచుట లింగయ పుట్టివిరుగడందే తందాన తాన
నిద్రాహారమునుమాని గుణితమును నేర్వమొదలు బెట్టి ,,
సంతకమిప్పుడు తానే స్వయముగ పెట్టు నేర్పినామా ,,

వ. ఇది ఇలావుండగా ఒకనాడు —

భళానంటి భాయి తమ్ముడా దేవభళానంటి నోవరా, భాయి
భళానోయి తమ్ముడా.

పంచాయితీ అధ్యక్షుడు సై
పంచాయితీ మెంబర్లనూ ,,
సమావేశ వరచంగనూ ,,
సత్వరముగ నందరికీనీ ,,

హుకుములుజారీ చేసెనూ జారీచేసివంపించెనూ. భళానంటి భాయి...

వ. అందరికీ హుకుములు వచ్చినట్టుగనే లింగయబాబుకుగూడా వచ్చింది.

అది చూసి.....

వంతు : ఏం చేసిండు ?

కథకు : చెప్తుతా విను.

కలిగిన అంబలూ గంజొ చిటికెలూ గుటికెడు త్రాగేసి తందాన తాన
భార్యను పిలిచి జెల్లివస్తనని పబకరించితాను ,,
నెత్తి రుమాలు కార్లకు చెప్పులు నోటచుట్ట బెట్టి ,,
అడుగులోన అడుగేసుకుంటు అతి త్వరగ నడుచుకుంటు ,,
చేర వచ్చెలింగయ పంచాయితీ కార్యస్థలమునకు ,,
చుట్టవిసిరిపారేసి దండము పెట్టె పంతులుకునూ ,,

(తెర లేస్తుండగా బుట్టకథదళం నిష్క్రమణ, పంచాయితీ మెంబర్లంతా
కుర్చీల మీద కూర్చొని ఉంటారు లింగయ్య ప్రవేశిస్తూ)

లింగ : దండం పంతులూ దండం బెడ్డ.

రామరావు : రా లింగన్నా రా.

లింగ : అమ్మో నీకాల్లుమొక్క. ఎన్నట్లేంరి లింగన్నా అంటిలే.

రాం : అమ్మోహా ఏం ?

లింగ : ఎంతన్నా ఏలుకేలు కంతరువుండదుండి? లింగా అన్నామరి. అంతకైతే లింగాయ్ అని. లింగన్నేందుండి లింగన్న.

రాం : ఈ రోజుల్లో ఇంకా అంతరువుందా? అందరూ ఒక్కటే అంతా సమానమే.

లింగ : ఉత్త మాటలు.

రాం : నిజమోయి లింగయ్యా నిజం.

లింగ : ఇయ్యన్ని పై మాటలుండి. ఎన్నటికి నీడ బానియ్యకుంటే ఇయ్యాల్రేపు జర గాలి బారనిస్తురు. గంటే తేడవుకొరి ఎన్నటి కిప్పటికి.

రాం : నీపన్నది కొంత పగకైనా.....

లింగ : కొంతేందుండి అంతనక ?

రాం : నకే కాని కూర్చోముందు నీ కొరకే ఎదురు చూస్తున్నాం.

లింగ : అంత పనిబడ్డాయండి నాతోనీ ?

రాం : నీవు లేకుండా ఈ సమావేశం ఎలా జరుగుతుంది ?

లింగ : అన్నాకథ. నేను లేకుంటే ఏది జరుగగూడదని.

రాం : బోను. ఎలా జరుగుతుంది ?

లింగ : డబ్బుగాల గంతకాడికొచ్చినాదుండి ?

రాం : మాట్లాడుతూ అలాగే నిలబడిపోయావేం ? కూర్చో. ఆకుర్చీమీద కూర్చో.....

లెంగ : అమ్మా ఆ యిక్కటల నాలో కూర్చోస్తానండీ, ఎందుకీ లేరు వెంట పక్కన కూర్చోబ.

రాం : కాదు అలా కదులు. మనమంతా కొన్ని విషయాలు మాట్లాడుకోవాలి.

లెంగ : గుర గుర పట్టావరా ఏట్టు? ఈడ గూసుంటే ఇంకవదండీ. (కూర్చుంటాడు)

రాం : ఆరే (లేచిచ్చి బుజం పట్టుకుని) అలా వీడ్చేదు. అందుకే వచ్చేరు మీదనే కూర్చోవాతే.

లెంగ : ఇక్కడన్నాలముండీ, మాతాతలు తండ్రులు నాల్గుంచి దోసి మీది గూపోలేదు. ఇయ్యాల నేరెట్లు గూసుంటే మండీ.

రాం : పరవాలేదు కూర్చో.

లెంగ : ఒద్దుండీ మీకాల్లాక్త వొద్దు. ఎటో తిప్పలు బట్టామన్నా మీ పెద్దలమందు కుర్చీ మీది గూసుండేటందుకు నా పాం వొడ్డుతా దుండి.

రాం : ఏం పరవాలేదు. ఇక్కడ పెద్దా చిన్నా అంతా సమానమే. (బుజం పట్టుకుని కూర్చోబెట్ట (పయత్నిస్తారు)

లెంగ : ఓకోశి ఇట్టేటి ముచ్చలనుండి. గిట్లెరుసుంటే నేరెందుకెప్పుడు ముండి దీంట్లు చేరు?

రాం : ఇప్పుడేం పొగొణం మీదికొచ్చింది.

లెంగ : పానంమీదికి రాసుంటుందుండి పక్కనగూసుంటుంటే పెద్దలమందులు మీకొచ్చి రెట్ట బట్టుకుంటే ఏంజెప్పాలె చెప్పుకి. ఒకలగట్టనే ఊమొచ్చి. ఏం జెయ్యాలె చెప్పుకి. గందుకేనే నేను పక్కనూర్చా

మని ఈడ గూకుంటునంకై కుడిరంగుటూటిరి ? మీరు వేదమడుసులు
ఒక్కతీరుగన్నందుకు కూసుందామన్న మీవోడుగ కాలుకిందికాలా
దేసి, కూసోవస్తామండి నాకు ? మిల్ల గూకుంటై కాలు గుంజుక
పోవు ?

కి నకయ్య : మేమందరం కూర్చోవడంలా ?

లింగ : మీరంటే అల్లవాటున్నోరు ఎట్ట బడితే అట్ట గూకుంటరు.

రాం : నీవూ నీయిట్టం వచ్చినట్టు కూర్చుండు పద. (అని లాక్కుపోబోతాడు)

లింగ : నేనే పస్త సమరి,

రాం : రామరి ? (లింగయ్య కుచ్చీదాకాపచ్చి దాన్ని అటూఇటూ వూపి
చూస్తాడు) ఏం చూస్తున్నావోయి ?

లింగ : ఏమిలేదుండి, దిబ్బుక్కున గూకుంటే వొలుపుద్దేమోనని చకానతు
జేస్తుండ.

రాం : ఏం వొలుపదు కూర్చో.

లింగ : (కట్టె పక్కకానిచ్చి, గొంగడి కుర్చిమీద వేసి, మొక్కాల్లమీద వెన
కకు అనకుండ కూర్చుంటాడు)

రాం : ఏం అలా కూర్చున్నావు ? వెనకకు ఆనుకుని కూర్చో.

లింగ : అమ్మా ఎనక కానుకుంటే అట్టే, ఎల్లెలకల బడిపోనుండి ?

రాం : ఏం పడవు కూర్చో.

లింగ : మీరు గట్టే అంటరు. పడ్డక ఆనుకుంటే ఒస్తదా ?

రాం : పరవాలేదు కూర్చో. ఇక మన కార్యక్రమం తానివ్వండి.

లింగ : దిబ్బుక్కున లేచి ఈపని నాశాత గాదుండి. ఇంత్రిక్కుటంల గూసో
బెడితే నాకేడ గూసోవస్తదుండి ? ఇటు మెనలరాదాయె అటు మెన
లరాదాయె పాడయి. ఇటుపక్కన నిలబడ్డలేరి: (అని పక్కకు నిల
బడతాడు).

కనక : ఎంతసేపని అలా నిలబడతావు ?

లింగ : ఎంతసే ఉండుండి తెల్లారినదక నిలబడమంటే నిలబడనుండి ?

రాం : సరే ఆ పక్కనైనా కూర్చో.

లింగ : గట్టు జెప్పురి నీకాల్లు మొట్టత. ప్లైరి కూర్చుంటు.

రాం : ఊ కానివ్వండి.

కనక : కానివ్వమంటరా ?

రాం : కానివ్వమనే అంటుంటేగా ?

కనక : మన గ్రామంలో ఎండాకాలం వచ్చిందంటే నీళ్ళదొరక్క చాల కష్ట పడాల్సి ఉంటుంది. అది మీ అందరికీ తెలిసిన విషయమే. పశువు లకు కూడా నీళ్ళు కరువు అవుతాయి.

లిం : (లేచి) మనుషులు దాగటందుకే వుండయినా పశువుల కంటలేండి పసులు. (కూర్చుంటాడు)

కనక : నేనదేగా అంటుంది ? అసలు మన గ్రామం మొత్తానికి లేండే రెండు బావులున్నాయి

లింగ : (లేచి) ఓబాయికైతె ఎప్పుడు మోట గిరుకే ఉండరుగాదుండి ?

కనక : అవును బాగా చెప్పావుగాని, కూర్చుంటే కూర్చోనన్నా కూర్చో లేకుంటే నిల్చోనైనా నిల్చో. ఇదేమిటి ? తిండికి మీదికి బస్కీలు దీయటం ?

కాశీం : బిల్కుల్ తీక్ కహదియా.

రాం : అతనివ్వం వచ్చినట్టు చెయ్యనియ్యండి మీరేమనకండి.

కాశీం : ఏభీ సచ్ హై.

రాం : ఊ కానివ్వండి.

కనక : ఈ రెండు బావుల్లో గ్రామం మొత్తానికి నీళ్ళు చాలక ఎంతో అవస్థ పడాల్సి ఉంటుంది.

కాశీం : సయి బాత్ హై.

లింగ : మా అడ్డుకునే అసలే లేదుండి బాయి. మేం పతినిచ్చం ఒకూత పెట్టు సేల బోవాలే.

చంద్ర : ఎవరి ఒకారుకున్నదని.

కాశీం : ఏళ్ళి సచ్చ హై.

కనక : అదేగా నేనూ చెప్పేది కనీసం మన గ్రామం మొత్తానికి ఇంకా ఆరు బావులైనా కావాలి. ప్రస్తుతం ఈ ఆరు బావులను త్రవ్వించాలంటే చాలినంత డబ్బు మనదగ్గరలేదు. అందుకని కనీసంపక్షం రెండు బావులైనా ప్రస్తుతం త్రవ్వించాలని నా ప్రతిపాదన.

అందరు : అలాగే కానివ్వండి.

కనక : ఏం కాశీం నువ్వేమంటావు ?

కాశీం : నేనుభి అదే కహాయిస్తుంది గద ?

కనక : మీరందరు ఒప్పుకున్నందుకు నాకు చాలసంతోషం. ఐతే ఈ రెండు బావులు ఏ ఏ బజార్లలో త్రవ్వించాలో, మీరే సూచిస్తే బాగుంటుంది.

లింగ : (లేచి) నన్ను జెపమంటారు ?

కనక : నిలబడ్డావెందుకు ? కూర్చోనే చెప్పరాదు ?

లింగ : జర నిలబడితేనే నాకు బాగ జెప్పొస్తది.

చంద్రయ్య : పోనీ నిలబడే చెప్పు.

లింగ : తెల్సో తెల్వకనో నేనోమాటంట నూడ్రి. మా అడకట్టోల్లంత కూలినాలి జనం. పొదుగాల లెవ్వంగనే ఇంత బువ్వగిన వొండు

కునే అంటే, ఇంత గంజి దాగినే అంటే జాడదొరక్కంటే
 మోతరు అల్లసూరు అరావి ఉండాన్నంటే ఓ బాయి నుంచి ఉంటే
 పాద్మగారి ఇల్లి నీల్లు చెప్పుకోని ఇంత బువ్వొండుకుంటురు. నీలి
 మీన బోడిరు. ఇప్పుడంటే ఓ కూత పెట్టుసేల బోలేక ఎటుమటాన
 ఎటుతుండరు. అందుకని మా ఆడకట్టున ఓ బాయి బోవ్విస్తే శనా
 పున్నె ముంటుంది? తలుచుకుంటురు ఎముంటురు?

రాం : మొత్తమ్మీద మీ వాడకో బావి కావాలంటావు, అంతేగా?

లింగ : గంటేనుండి నన్నడుగుతేండి మీ కెరుక లేదా?

రాం : నీ అభిప్రాయమేమిటి కాశిం?

కాశిం : మాస్ట్రీ ఏక్ హోనా మతుల్.

చెంబు : మాబజారుగూడ చాలా అవసరమండీ.

కనక : మీలేమన్న నండి. మాబజారు వాళ్ళకు ఓ బావి ఎట్లునైనా తవ్వినా
 నని వాద్దానం చేశాను. కాబట్టి మా బజారుకు బావి త్రవ్వించుకో
 పోతే బాగుండుదు ... మాటపోతుంది.

లింగ : గట్టుంటే అసలే కదరదు.

చంద్ర : మా బజారుకై తైత్తప్పసింద కావాలి.

కాశిం : మా బజారుకై.

రాం : అబ్బా, ఏమిటి గొడవ ప్రస్తుతం ఈ సమస్య అనేసి అందరం ఏకీభవించే
 చేది రెండు సమస్య ఎత్తుకుందాం.

లింగ : నన్ను జెప్పమంటారు?

చంద్ర : ఊరి చెప్పి.

లింగ : నాకేము బాగ జెప్పరాదు. ఎట్లనుండి?

కనక : నీకు చెప్పాల్సినట్టే చెప్పు.

లింగ : ఐతే ఇని. ఇయ్యలేవు కల్గిగంపిన, కొత్త కొత్త చిత్రాలు బుట్టుకొన్నాయి. ఆడోల్లు మొగోల్లంత సదుమ్మినికెగబడ్డరు పతోంపుడు సదుమ్మినికే మొగ్గుతాను. ఇగ ఇమంటున్నాడు పతోరు నాలుగవచ్చరాలు పొట్టలేసుకోండి మదిరెట్టట్టు లేదు. మల్ల మా అనుంజి ముసలోల్లకు గూడ ఇచ్చాడు సదుమ్మిద కామిను బడ్డది. మనకెందుకనుకుందామంటే సదుమ్మినినోరు దొంకతిరుగుడు మూలుజెప్పి ఎరుకలే నోల్లను కోంగుబుచ్చి బొందలకు కోలక పోతాను. గియ్యన్ని జూపి నాగ్గూడ సదుమ్మిన పానం గొట్టుకుంటుండది. గండుకని మనూల్ల గూడ ఓ బడనుంటిది బెడితె బాగనిపిస్తుండది.

కాశి : సయీ బాత్ హై. నాకూ భీ జర తెలంగి సదువు సదువాన్నని కామిను హై.

రాం : మీ అందరికీ బడి కావాలని ఉందా ?

లింగ : బడొద్దని ఉంటాదుండి ఓరికన్నా ?

రాం : అందిరి అభిప్రాయం తెలుసుకోవాలె గద ?

సింగ : తెలుసుకోరి దాంజేంది.

రాం : మాట్లాడడం ఏమంటురు ?

అందరు : కావాలి కావాలి.

రాం : ఏం కాశిం మాట్లాడవేం ?

కాశి : సక్సీ బాత్ మేరీ బాత్.

రాం : ఐతే బడిపంతులుగా ఎవ్వరిని వేస్తే బాగుంటుందో, మీరేన్నిరాయిం చండి.

లింగ : పోరిసెందుకు బెట్టాలుండి ? ఇన్నాల్నుంచి నలుగురు పిల్లల బెట్టు కోని తిప్పలు బడుతున్న మన క్యాన్సీ పంతులు లేడు ? ఆయిన్నే పెడదాం.

మనక : అవసరం లేదు. నా పెద్దకొడుకు శివయ్య మాటల్ని పాపానాడు. ఇంతవరకక్కడా ఉచ్యోగం కూడా వారుకలేదు. వాణి నేనే బాగా చెప్పగలడు కూడా.

శివ : సదుచ్యనే ఆయిపోయినాడుండి ? చెప్పే తరీకి కూడ ఎరకుండాలే. ననా ఈన మాత్రం కట్టిన పదివేనాడు. మూర్ఖులును సదుములు సదుములు చేసుండి.

మనక : మా వాడికి కూడా అనుచుం ఉండి, అతనికంటే బాగా చెప్పగల పది, గ్యారంటీ ఇస్తా. తెలిసిందా ?

శివ : ఎట్టపాడైద్దండి ఇంత బూమిసిట్ట ఉన్నోరుకూడా నాకర్లకగబడితె ఎగనాయం జేసుకోక ఏది లేవోరి నోటై మన్నుబోనుడు గాకపోతె ఏందుండివి ?

శంధ్ర : వీళ్లిద్దరోద్దండి మా అన్నకొడుకును బెద్దాం. వీళ్లిద్దరికంటే బాగా చదువున్నవాడు బాగా చెప్పగలడు కూడ.

కాకిం : ఇన్నే కొయీ నకో పంతుల్, మాన్రే జోలేక్కు బులాయింగే.

మిగతా అందరూ : వీల్లేరు అచెప్పమా కుదరదు. మన వ్రాడువాడే కావాలి.

రాం : ఆగండి ఆగండి. ప్రస్తుతం ఈ సమస్యకూడా ఆపండి. ఇంకొకటి చర్చిద్దాం.

డింగ : ఆజేంస్ మీరే చెప్పరి చూడాలి.

రాం : ఐతే వివండి. పర్జులు ఆరోగ్యంగా ఉండాలంటే, గ్రామం ఆరోగ్యంగా ఉండాలి. గ్రామం ఆరోగ్యంగా ఉండాలంటే ప్రతి బజారు విశాలంగా పెంబిదిబ్బబూ అవీ ఉండకుండా మురికి కాలువలు బజార్లో ప్రవహించకుండా, అరికట్టాలి. పై చెప్పిన విధంగా అన్నిటిని ఒక్కసారే చేయలేం. సాధ్యం కాదుకూడ.

కావున మొట్టమొదలు సాధ్యమయ్యే కొన్ని పనులు చేద్దాం. అందుకొరకు ప్రస్తుతమం బజార్లు వికాలంగా ఉండి బండ్లు అపే బోల్తా పడి ప్రమాదాల పాలుగానుండా చూడాలని నా అభిప్రాయం.

చంద్ర : ఇది చాలా ముఖ్యమైన పనండీ.

రాం : అందుకని, బాటలకు అడ్డంగా వచ్చే రాళ్ళూ రప్పలూ, తీపిం చే యాలే అంతేకాదు. చిన్న చిన్న గోడలు, బాటలమీదికొచ్చి బండ్లరాక పోకలకు అటంకంగా ఉండకండా చూడాలి.

లింగ : మరిగియ్యన్ని పోతేనే బాటలు బాగుయితాయి. లేకుంటేట్లయిత యుండి ?

రాం : మరిపని ఏ బజారునుండి ప్రారంభిద్దామంటరు ?

లింగ : పెద్దబజారుకాన్నుంచి గానియ్యిరి. దేనికైన మంచిది.

కాశిం : సయి బాత్ హై.

కనక : వీళ్లేండి పెద్దబజారును బాగుచెయ్యాలంటే పైసలు గూడ ఎక్కువ కర్చు అవుతవి.

రాం : పోనీయండి మన పాలెం బాటనుండి రంగయ ఇంటిమందునుంచి రాంపురం బాటవరకు బాగు చేద్దాం. పైసలుగూడా తక్కువకర్చు అవుతవి.

లింగ : నా కెరుకే లేరి. తిప్పుకొచ్చి తిప్పుకొచ్చి, రంగయగారి గోడకు లేదాతును ముపు ఉన్న ఊల్లె గినుంటి పంచాయితీలు బాగుండు వుండి. నాగినుంటియంటే నచ్చయి.

రాం : అసలు నేను రంగయగారి గోడ అన్లదే ?

లింగ : ఏలే శేరుదెట్టి అనాలన్న లేరి, నూత్రి. మీరిప్పుడా గోడ దీసెయ్యి
ల్లంటే పంచాయితీ ఉన్నది. వోరుకే ఊల్లె రొండు పాట్రిలు
నడుస్తుందయి. నా మాట్రి. ఇప్పుడు గినుంటియి బెట్టుకు. మీకు
ఆరికి కడివకపోతే ఇప్పుడేనానునీ నందు.

రాం : (కొద్దిగా కోపంతో) లింగమా నీవు లేనిపోండి కట్టించకు. నేను
అందరి బాగుమలున్నాను కాని నా స్వంతం గురించి కానే.

కాశీం: ఓటుకుల్ సున్ హయ్.

కనక : అయ్యయ్యా ఆలాటి మాటంటారా మీరు ?

రాం : నిజంగా లింగయ్యగారి గోడ బాటకడ్డంగా ఉండి బండ్లకట్టిగా
ఉంటే తీసెయ్యడం తప్పా ?

లింగ : తప్పని వోరంటుండరుగని, ఇప్పుడు గినుంటియి వొడ్లని అంటుండ.

కనక : నువ్వద్దంటే కుదురుతుందోయి.

లింగ : కుదురదంటే నానికెట్లది కుదురుతాది ? కుదిరిప్పుకోవాలె గని
ఊల్లె పంచాయితీ బెరగకుంట జూడాన్నని అనుకుంటుండ.

రాం : మరిప్పుడు పంచాయితీ బెట్టుకోవాల్సి ఎవరు జూస్తున్నారు ? మీ
మాటలు నా కర్ణం గావడం లేదే ?

లింగ : ఇప్పుడే అంటిరి గడుండి ? లింగయ్యగోడ దీసేస్తే తప్పా అని.

రాం : ఔను అన్నా. ఉన్నమాటే అన్నాగా తప్పేముంది ?

లింగ : ఉన్నమాట వోరన్నా తప్పలేదంటారా ?

రాం : ఉన్నమాట ఆరడంలో తప్పేలేదు.

లింగ : మరి గట్లయితే ఆరిగోడ దీసెయ్యాలని మీరన్నరనుకోరి. ఆలేమొ
మీఅరుగుగూడ బాటకిరకటంగా ఉండి తీసెయ్యమంటరు. దానికే
మంటరు ?

రాం : ఆయనంటున్నాడా నీవే అంటున్నావా ఈమాట ?

లింగ : పోలెంటేందుండి ? చూడబోతే మీ ఆరుక్కూడ ఎన్నిమాట్లు బండ్లు బోల్తున్నాయి.

రాం : లింగయ్య, నీకు మంచిమాటలతో చెపుతున్నా, ఆలోచించి మాట్లాడు.

లింగ : ఇప్పుడు నేను అడ్డగోలుగ మాట్లాడుతున్నానుండి. మీరు గట్టి అంటారు.

కనక : ఇప్పున్న చెప్పుడు మాటలండి. రంగయ్య ఏదో నూరిపోశినట్టున్నాడు.

లింగ : నడుచు నువ్వెందుకు మాట్లాడుతవు చెప్పు.

కనక : నేను పట్టిన కుండలును మూడేకాళ్ళనడం తప్ప ఇంకొకటి తెలువదు.

లింగ : అమ్మో ఆమాట పేం అంటే కలుస్తాది ?

రాం : నీకు బాగా తెలియని విషయాలు మాట్లాడకు.

లింగ : నాకేడ చెలుస్తాయుండి. నాకు చెలుస్తే గిల్లెందుకుండును ? నేను మీపోతుగనే ఉండును.

రాం : మరిప్పుడుండరాదు మిగిలిపోయిందేముంది ?

లింగ : మల్లనాకు కనకయ్యోతుగ ఆల్లకీల్లకు జుట్టు జుట్టు.....

కనక : చూశారా రాంరావు గారూ అటునిస్తే లింగయ్య నోటికొచ్చినట్లు మాట్లాడుతున్నాడు.

రాం : ఏం లింగయ్యా ఇక్కడాలంటి మాటలు పనికిరావు తెలుసా ? నిన్ను నేను ఎంతో మర్యాదగా చూస్తున్నాను.

లింగ : ఇగది కనకదత్తనే ఉండే ఏదో చెప్పాన్నా ?

రాం : చూడండి నేనెంత సంజాయిించి మాట్లాడబోయినా తలకెక్కించుకోక పోతే ఏం చెయ్యాలి చెప్పండి. వీడికి వీడి చిన్నాయనకు ఆ రోజు గెట్టుమీద జరిగిన పంచాయితీని చెప్పి వీడికి ఎంతో సహాయం చేశానే, అదయినా జ్ఞాపకం ఉండాలా? నోటికొచ్చినాబలా మాట్లాడు

జేస్తే ఎవరయినా ఎంతకని ఊర్కుంటారు ?

లింగ : పెద్దల మాటలకు అడ్డం లేదనుకుంటారు ? సానం జేసిన్నంటుందరు గని పున్నానికి జేసినారుండి. మీ కోడుకు పెండ్లంటే ఓ గొట్టా పిల్లయ్యలే.

రాం : ఇంకొ లింగయ్యా, ఆకరుసారి చెప్తున్నాను. నీ మాటలన్నీ విన్నాను. నీవు పిచ్చి పిచ్చిగా మాట్లాడావంటే ఇక ఏమాత్రం నహించేది లేదు.

కాకిం : గడబడా ఎంయ్కూ చంతుల్... జర అయిస్తా అనుకోండి.

రాం : ఏమైనా నరే. ఇంకొసారి పిచ్చిగా మాట్లాడితే నహించేది లేదు.

లింగ : ఊక జేద్దీరనికై నట్ట అయిద్దనరాదురి.

రాం : చూస్తున్నారగా మీరంత ?

కనక : ఏం లింగయ్యా పెద్దా చిన్నా లేకుండా మాట్లాడుతున్నావు, కయ్యంబెట్టుకోవాలనొచ్చావా ఏం ?

లింగ : నా ప నీ అదాయె ఏమనుకుంటుందరు ?

రాం : చూస్తున్నారా కాకిం చంద్రయ్యా ?

చంద : మమ్మలేమనుకుంటరు చెప్పండి. మీకూ ఓపిక లేదాయె ఆయనకూ ఓపిక లేదాయె.

కాకిం : ఏ బిల్కుల్ నచే హై.

రాం : తగవు జెప్పు పెద్దమ్మఅంటే దూడ బట్టె నాదే అన్నట్లుంది. నా లాంటి వాణ్ణి ఈ లింగయ అరగు తీసెయ్యమని అంటాడా.

చంద్ర : ఏదో పోనీయండి.

రాం : ఇంత ధైర్యం ఎక్కనుజించి వచ్చిందా అని ?

లింగ : ధైర్యంలేక పోతికన్న బాకా ? పోరన్న జాట్టుకు నమరుబూసి సాదింరా ?

కనక : ఇక్కడ మనం మాట్లాడటం లాభంలేదండి.

చంద్ర : యింతదానికి అంతదానికి పంచాయితీ పెంచుకోవడం మంచిసికాదండీ పెద్దవారు మీరయినా ఓపిక ఉండాలి.

రాం : ఇంకేం ఓపికోయి చంద్రయ్యా ఓపిక అనేదానికి అంతూ పంతూ ఉండనవసరం లేదా ? నువ్వు అట్లే మాట్లాడుతున్నావు ?

కన : వీళ్లంతా అంతేనండి.

చంద్ర : మే మేమన్నామండి.

రాం : ఇంక వేరే అనాలా ? నాగ్గుడ ఓపికలేదు అన్నావుగదూ, నాకే ఓపిక లేకుంటే ఏంకాశాల్లో అదే అయిపోవు. ఈలింగయ్య ధైర్యంగా ఇంతమాత్రం మాట్లాడేవాడా ?

కనక : ఈ అవమానాన్ని సహించేది లేదండీ.

రాం : మనం వెళ్లుదాం పదండి.

కాశిం : అరే క్యాచాయిజీ ఇంతా జబ్బీ కరెతో ఏం ఫాయదా ?

రాం : నీకు తెలియదు వూర్కో.

చంద్ర : తెల్సో తెలియకో అన్నమాటలు పట్టుకొని మీరు తొందర పడడం బాగులేదు.

రాం : ఇవి తెలియకన్న మాటలేనా ?

చంగ : పోనీయండి చెంకండి. అయినా అతనన్నదికూడ పెద్దతప్పుగా కనపడడం లేదు.

కనక : ఏలే రాంరావుగారే తప్పుతా అంటావా ? బాగుంది.

రాం : అంటావా ఏమిటి ? అంటూనే వుంటే.

చంగ : మీరు పోయిబోరు బోతరిగని నాతప్పు నావొట్టేసి పోరి. మీరు లంకయ్యగారి గోడవాలు కిర్కటంగుండుని కూలగొట్టాన్నన్నరు. నేను మీ అర్థగూడ ఇక్కటంగుంది కూలగొట్టానున్న. ఏలే దీంట్లనా తప్పుదుండి. మహా అంటరుగని. మీరు పెద్దలనాగి మీ మాటలు సానుకాయనా నుండిగి పోరిమీదిక బడితే ఆరిమీదికెగ బడతరు.

కనక : చూడండి రాంరావుగారూ ? ఇతనింకా పెద్దగా మాట్లాడడం నునం వినడం ఏం బాగా లేదు. వెళ్ళుదాం పదండి.

రాం : (లేచి) ఇంక ఇక్కడొక్క నిమిషం కూడా వుండేదిలేదు.

కనక : ఈ అవమానాన్ని సహించేదిలేదు పదండి. (కనకయ్య, రాంరావుతో బాటు చంద్రయ్య వెళ్ళారు.)

లింగ : యహపోరి సాగొచ్చిన మాటలు మహా అంటరుగని.

కాశి : క్యారే లింగయా జి సబర్జేస్తై అచ్చాహైనారె.

లింగ : నీకేమెరుక క్షణ సంగతి ఉన్నదున్నట్టంటే మన్నట్టయింది.

కాశి : ఏభి సచ హై. మగర్ అహూ మంచి మనిషీ కాదు. మన పెద్ద కూరనిగ్గి.....

లింగ : అయ్యేజేంవో కానీ ఏహా. హోప్తే తలవెట్టి హోకన్న కెరుప్తే అయి పాది పరి ?

సృష్ట్యము జేసే సమయము నై

సమయంబొచ్చే యిప్పుడూ ,,

అప్పుటెట్లని మనసులో ఆలోచన జేయుచు నుండెను. భళానంటి...

(ఆలోచిస్తూ కెత్తి గోక్కుంటూ పంతులు పదార్థ చేస్తున్నాడు. ఎంతలో కాటమయ్య వచ్చాడు)

కాట : దండం పంతులూ దండం చెయ్యత.

పం : ఏం కాటమయ్యా ఎక్కడికి ప్రయాణం ?

కాట : ఏడికున్నదండీ మా లింగయ్య చూమున్న దేమోనని పోతున్న.

పం : ఊహా, సరే, మొన్న మీటింగులో ఏంజరిసిందో తెలుసా ?

కాట : ఏం జరిగెనుండీ, ఏమన్న చెబ్బలు వొమ్ములు గెనా ఆయెనా ?

పం : అంతదాకా వచ్చిందట.

కాట : దేని మీదొచ్చిందండి అందాంకనో...

పం : రంగయ్యగారి గోడ బాటమిడిపన్నది దానివల్ల బండ్ల రాకపోకలకు ప్రమాదం ఉంది ఆగోడ కూలగొట్టించాలని రాంరావు సూచించాడట. మన లింగయ్యేమో మీ ఇంటి ముందరి ఆరుగుకూడా ప్రమాదంగానే వుంది. అదికూడా తీసేస్తే బాగుంటుందన్నాడట.

కాట : ఉన్నమాటన్నడు తప్పేందుండి.

పం : దాంతో ముదిరి ఇంతవరకొచ్చిందట.

కాట : అంత కాడికొచ్చినాదుండి. ఆడ కనకయ్య, సాయెబు, చంద్రయ్యా వీలంత ఉండి గద ?

పం : వాళ్లలో కొంత తెలిసివాడు కనకయ్య, ఆయన రాంరావుకు తాళం వేసేవాడేగా ? ఇక మిగతా ఇద్దరు ఎవరిని ఏమంటే ఏం ముందు కొన్నదోనని ఊహిస్తూన్నారటలే.

కాట : మీరుమన్న చూచతోటన్నం కాడికొచ్చిందన్నమాట. ఇగాల్లు ఏంజేసినా ఏమన్న మనం ఊర్కోవాలంటరా ? దేంట్ల జూసిన ఆల్లే పెద్దలైరి ఎట్లయింది.

పం : అదే నేనూ అలోచిస్తున్న.

కాట : సదుముకున్నోరు గింత నేపాలోచిచ్చాల్సానుండి.

పం : తట్టొద్దూ, ఆ మనమంతా కలిసి వోట్ల సంగుం స్థాపిస్తే ?

కాట : ఇదేవో కొత్త పేరొతుగ ఉండజ్జే.

పం : బౌను ఇది కొత్తే చూడు మనం ఓట్లు వేస్తేనేగా వీళ్లంతా పెద్ద మనుషులైరి. మన సమస్యలను పరిష్కరించడానికి మనకోసం మన శ్రేయస్సుకోసం పని చేయడానికి, వీరందరినీ వోట్లువేసి మన మెన్నుకున్నామన్నమాట. మన శ్రేయస్సుకోసం పని జేస్తారనుమని, వీరినెన్నుకుంటే, మనకే ఎవరు దెస్తుంటే మనం ఊర్కోకుండా మనం ఎన్నుకున్నవారిమీద వొత్తిడి లేవాలె.

కాట : అంటేందుండి ?

పం : మనక్కాపలసిన సౌకర్యాలు చేయడానికి వీరిని మనం కోరుకున్నామన్నమాట.

కాట : ఈల్లందరిని వోరు కోరుకో బోయినుండి.

పం : అందరు కలిసి వోట్లేశారుగా ?

కాట : వోటంటే అదేవో చీటిచ్చి, డబ్బాల ఏయమంటే ఏస్తీమి ?

పం : అదే ఆ చీటియే నీ వోటు. ఆ చీటి ఏ పెట్టెలో వేస్తే, వారిని నువ్వు కోరుకున్నట్లు...

కాట : నాకు సదుపేరాదాయె గా చీటేండ్లో గజేండ్లో నాకేమెరుకుండీ.

పం : పోనీ నీవు వేయనైతే వేళావా ?

కాట : ఏమడంటే మా మామ దీర్ఘపాాయి ఏమమంటే ఏప్తిని. గజేనంటరా పోతుంటే ?

పం : బానుమరి ?

కాట : మరింతేందో సంకమంటిరిగద ?

పం : పోలేనిన వాళ్లంతా కలసి పోబర్ల సంఘం పెట్టుకుందామని.

కాట : పెట్టుకోని ?

పం : మనమెన్నుకున్న పెద్దమనుష్యులకు మనం వారిసెందుకెప్పుకున్నామో మరచిపోకుండా పదే పదే జ్ఞాపకంజేస్తూ, మనసమస్యలను మరచిపోయి వారిలో వారు తగువులు పెట్టుకుంటున్నప్పుడు, మన కోరికలను చెప్పి బెట్టినప్పుడు వారిని దిగిపొమ్మని పత్తిడి తెచ్చాం.

కాట : అట్ట జెయ్యొచ్చునంటరా ?

పం : మనమంతా కలిస్తే, అన్నీ చెయ్యొచ్చు.

కాట : అట్ల గుదుర్చుంటారు ? మల్ల పోలేసేనాడు సర్కారు మడుసులుండిరి. అబ్బాకుంటారుండి.

పం : అదంతా మన వికృత మీద ఆధారపడి ఉంటుంది.

కాట : ఏతె అదేందో మీరన్న సంకం పెడదామంటరా ?

పం : పెట్టాలనేగా నేననేడి ?

కాట : ఏతె మరింగెప్పుడంటు ?

పం : ఎప్పుడేమిటి రేపు సాయంత్రానికే అందరం కలుద్దాం.

కాట : మా లింగయమామంటే బాగుంటుంది.

పం : అవును లింగయ్యతో మాటలాడాలి. కొద్దిగా నేను రమ్మన్నానని చెప్పుదూ అక్కడికే వెళ్ళుతున్నావుగా.

కాట : ఆడికే పోతున్నగని పొలంబోయి పచ్చిండ్లో రాలేకో.

పం : సాయంత్రండాకారాడా ?

కాట : ఎందుకుండీ పొద్దుండంగనే వస్తాడు.

పం : పోనీ ఇప్పుడింటికొచ్చిందీ లేండి, కాస్త చూచి చెబుమా.

కాట : చల్లరి సూకొస్త. నెల్లిపోవురు (ఇంకలో కాళిం దద్రయ్యా ఎదురుగా వస్తారు).

చంద్ర : నమస్కారం పంతులూ నమస్కారం.

పం : నమస్కారం.

కాళిం : సలాం వాలేకుం.

పం : వాలేకుప్పూం. ఆ ఇద్దరుకసి ఎయ్ నెళుతున్నట్టుండే,

కాళిం : ఏడ్వీ హుండవి పంతుల్ మీకీ కల్పి...

చంద్ర : మీతో కొద్దిగా సలహా తీసుకుంటామని వచ్చాం లేండి. ఏం కాళిం ?

కాళిం : నేన్ని అదే అంటుందిగద ?

పం : ఆ సకే చెప్పండి. నేను మీరు ఏం సహాయం చేయగలుగుతారో?

కాళిం : ఏడ్వీ నయం పంతుల్ రాంరావు కుచీ గడ్ బిడ్.....

చంద్ర : నీవురుకో కాళిం నేను చెప్తా.

కాళిం : ఫిర్ బోలోనా పంతుల్కి...

చంద్ర : చూడండి, రాంరావు గారూ క నకయ్య యిద్దరుకీ లేసి.....

కాళిం : ఔ పంతుల్ కుచీ గడ్ బిడ్...

చంద్ర : నన్ను చెప్పనైనా చెప్పనివ్వు నీనైనా చెప్పు.

కాళిం : అచ్చా భాయి బోలో...

చంద్ర : కొద్దిగా డబ్బు కాజేసినట్టు మా కనుచూసం వుంది. లెక్కలు చూపిం
చమంటే మీరెవరు నన్నడిగెందుకు ? మీకేం అధికారం లేదని
నిష్కర్ష గా చెప్పేస్తున్నాడు.

కాళిం : సచీ కహదియా చెంద్రయభాయి సచీ కహదియా ... ఇదీ మతులబ్
పంతుల్...

పం : కాజేసేంత అంత బబ్బు మీ పంచాయితీలో ఉండజే.....

కాశం : క్యాబాక్ బోలే పంతుల్, ఆగర్ ఆది ఆయితే స్కార్ఫ్ ఊపంబర్.....

చంద్ర : అదేనండి మొన్న మంపూళ్ళ గాంధీ క్రికెట్ స్టాడియం లి బాదాపు ౧౫౦౦ రూపాయలవరకూ విశూలు జేకారు చూడండి.

పం : ఓరకొందా సంగతి. సరే కనకయ్యేమంటాడు ?

చంద్ర : ఇవ్వరూ ఒకటే అనుకొండి. గట్టిగా అనుకుదామంటే ఎంత స్టాడోని భయం? మన్న లింగయ్య వివో ఉన్నమాటంటేనే, ఎంతో కోపంతో సభలోనుంచి వెళ్లిపోయారు.

కాశం : సయి బాత్ హై.

పం : మనవిగ్గర వికృత లేకపోతే యిలాగే జరుగుతుంది, చూడండి ఒక పుల్లరు సాధారణంగా విరిచేయవచ్చు కాని నాలుగు పుల్లిలను కలిపి విరిచివేయడం సాధ్యమవుతుందా? వికృత లేకపోతే ఎలా లేదు.

కాశం : జేలేరహో పంతుల్ జేలేరహో బిలువల్ సచ్ కదాయా.

పం : మనం సాధారణంగా మన తోటివాడికి ఆపకారం జరుగుతున్నా, మనకేం బట్టిందిలే అని చూస్తూ ఉక్కుంటాం.

కాశం : ఏబీ సచ్ హై.

పం : కాని క్రమంగా మనపైకి వచ్చినప్పుడు తొందర పడతాం. ఆప్పుడు ఇతరులు మనకేం బట్టిందిలే అని చూస్తూ ఉక్కుంటే ఊహ్యోనియ్యం వైగా ఇతరులు మనకు సహాయం చేయవలదు మన వ్యతిరేక అని అనుకుంటాం. ఇప్పుడు మీరన్నట్టు మొన్న మీటింగులో ఎలా ఒక సత్యమయిన మాటనే లింగయ అన్నా, రాంరావు కోప్పడుతున్నప్పుడు మీరు గట్టిగా ఏమనలేక పోయారు.

చంద్ర : నిజం పంతులూ నిజం. కాని అంత ధైర్యం...

కాశిం: హత్తెక్కి హూక్తోవోయి హిమ్మతు లేని మాట మాట్లాడుతవ్...

పం : సరే ఆలోచిద్దాం.

కాశిం: అదీ చెంద్రయా భాయి, డైట్ కే సబ్ కుచ్ పంతుల్నీ చెప్పి. నేనూ అభీ వస్తా జరా కాం హై.

చంద్ర: తొందరగా రా.

కాశిం: హరే భాయి ఇప్పుడూ రాన్ (వెళ్ళిపోవును కాటమయ్య వచ్చి)

కాట: పంతులూ మా లింగయ మామొచ్చెనా యిడికి?

పం : ఏదీ రాలేజే...

కాట: యింటికి రాలేదుగదండీ పతినిచ్చెం పొద్దుగాలాచ్చెటోడు.

(తెరలో మనిషిని దెబ్బకొట్టిన ధ్వని 'అమ్మ' అని అరుస్తూ వినపడతాయి),

పం : ఏం చప్పుడది ?

కాట: ఆతురతతో మా మామ అరుపోతుగ అనిపించె నేమండీ.

చంద్ర: అవును. లింగయ్య మాటవలెనే ఉన్నది. (అటూఇటూ చూస్తుంటారు ఇంతలో లింగయ్య పుర్రెపగిలి రక్తం కారుతుండగా సోలుతూ స్టేజీపైకి వచ్చి నిలువలేక పడిపోతాడు).

కాట: మావా మావా (పంతులూ కాటమయ్య లింగయ్యను లేపి పంతులు లింగయ్య గాయంపైన చెయ్యివేసి పట్టుకొనును).

లింగ : (కొద్దిగా తేరుకొని) కాటమయ్యా పంతులూ (అని యిద్దరివైపు చూచును)

పంతు: ఏం జరిగింది లింగయ్యా.

చంద్ర : ఏం జరిగిందేం జరిగింది ?

కాట : కనపడత లేదానుండి వోరో కొట్టినట్టు. (కాటమయ్యకు దుఃఖం కోపం ఒక్కసారి వచ్చాయి).

చంద్ర : అయ్యో పాపం ఎవరుకొట్టారు ? (పంతులు దస్తిగుడ్డదీసి కట్టును)
(ఉద్దేశంతో కలిగి చేత స్వయంకొని, వోరునొట్టి నేరీహమా చెప్పను.
ఆరి పానమన్న బోవాలె నా పానమన్న బోవాలె.

లింగ : (మూలుగుతూ) వోరు గొట్టెదు చుండును.

కాట : వోరు గొట్టెనే అది కట్టియ్యే తు నామె చెప్పలు ?

లింగ : (మూలుగుతూ) నేనే పక్షరా

కాట : చూస్తుండరా పంతులు చూస్తుండరా ఇయ్యి పక్షదెబ్బలానుండ్.

మాచ కమ్మతున్నదు... సువ్వు కమ్మతె నేనుగమ్మతానె.

అనున పనేందో అయ్యింది పావుసండు సావులుండయి. నీ రవుతం

బడ్డకాడ అని మొండేం బడాలె. నూడ్నా చెప్ప. కయ్యాలని పానం

దీనుకోకుంటే నా నేను కాయమయ్యే కాదు. (అని గుతుప బట్టిక

పోబోగా చంద్రయ్య చెప్పును)

చంద్ర : తొందర పడుకు కాటమయ్య తొందర పడకర.

కాట : ఇడుపురి మీరిడుపురి. ఆకొట్నీని అంటేందో నూడాలె.

చంద్ర : ఎందుకు తొందర పడతావు కాటమయ్య ?

కాట : మీరు బాగునే అంటరు. (అని వదలించుకొన బోవును).

లింగ : ఎక్కడికిరా పొయ్యేది ? వోరి పానాలాగి దీక్షేది కాటిగా.

కాట : వోరి పానమో నూస్తుండరాదు. నాకెరుక లేదనుకుంటుండవా ?

ఇదంత జేసింది రాంరావు పంతులుగారె.

లింగ : ఆరెందుకైతరారి నేనే పక్షనని చెప్పుతుంటే ఓకానంగ. అట్ల

ఉరుకులు చెడ్డవు ?

పం : శాంతంగా ఆలోచిద్దాం కాటమయ్య ?

కాట : ఓకానంగ పానం బోతంటే ఏందో ఆలోచనంట ఆలోచన. అట్లెంక

చేద్దాలేరి ఆ ఆలోచనేందో (విడిపించుకొన ప్రయత్నించును)

చంద్ర: ఆగునుంటే అజేండు కాటమయ్యా ?

లింగ : ఒకానొక రాంరావు పంతులు గారంటే ఎట్లు ఉరుకులు బెడదీడు ?

కాట: నువ్వుకుండే మాచ చనం నేవు. (విడిపించుకొన ప్రయత్నిస్తాడు).

చంద్ర: చెప్పంగ వినకపోతే చెడంగ జూడ నలసి వస్తుంది.

కాట: చెడేదేదో ఇంతకు నుందు చెడ నే చెడితిమి (ప్రయత్నిస్తూనే ఉంటాడు).

లింగ : నా పానముండంగ బోనిత్రాన నిన్ను ఆరి తానికి.

కాట: నువ్వు గట్లంటే ఎట్లు మాచ ? నువ్వుకోరాదే (ప్రయత్నిస్తున్నగా)

(కైర)

నా లు గో రంగం

బుల్ల కథ

(దుఃఖం)

కుట్ర కుతంత్రము చేత లింగయను కొట్టినారు మనుచూ తందానో...

అందరి మనసులూ ఈ విచారమూ అలుముకొన్నదండీ ,,

పాత పగల ఫలితంబు యిదే యని వెలల బొందిరండీ ,,

కర్తవ్యము మనకేది యటంచును కలత జెందిరండీ ,,

వంత : పాపం తరువాత ?

కథ :

ఈ వార్తా తిన్నగ యింటింటికి తిరుగుచున్నదండీ తందాన తాన

రాకుయ కనకయ గుండె దడ దడ కొట్టుకున్నదండీ ,,

ప్రళయము ముందు ఇంక ఏమొ రానున్నది యన్నటుల తంజాన తాన
తుక తుక తుక తుక గ్రామము ఊడికెను దిక్కులు పిక్కటిల ,,

కథ : ఈలాంటి పరిస్థితిని రామరావు బాగా పరికించినవాడై కనకయ్యను
చేరబిలిచి, కనకయ్య ఇది విను అని “ఎప్పటికప్పుడు ప్రస్తుత
మప్పటికా మాబలాడి అన్యుల మనసుల్...”

పం: నొప్పించక తానొప్పుక తప్పించుక తిరుగు వాడూ ఛచ్చూకూ ముగ్గుక్కి
అని చెప్పించంటువు. అయితే తరువాత ఏంబోంది.

కథ : అదుగో ఆ చాటింపు విను. నీకే తెలుస్తుంది. (తెరలో చాటింపు
నిష్క్రమం)

చాటింపు : ఇన్నోల్లెవరో ఇననోల్లెవరో, ఇప్పుడు కచ్చీరి బండకాడ నబ
జరుగుతుంది. ఆడోల్లు మొగోల్లు అండరు నబకాడికి రావాలయో.
(ఇంకోసారి యడే. తెరి లేస్తుంది. కాకిం, చంద్రయ్య, —గుర్రవతో
కాటమయ్య ఉంటారు. పంతులు ఉపన్యసిస్తున్నాడు)

పం : సోదర సోదరీ మణులారా, ఈరోజు మనమంతా, ఒక్కనోట,
ప్రజాస్వామికంలో ఇస్తున్న ముప్పటితాలను నిరోధించుకోవడానికి
కూడాం. పరదేశీయులు ఇనుప పంజరంలోంచి ప్రజాబలం ఉచ్చు
త్రేంచుక బయటపడింది. మనకోసం మనద్వారా మన ప్రభుత్వాన్ని
ఏర్పాటు చేసుకున్నాం. గాంధీజీ సిద్ధాంతాన్ననుసరించి గ్రామం
పంచాయితీలు ఏర్పాటు చేసుకుంటున్నాం. ఐతే మన లాభంకోసం
మనం కృషి చేసుకునే స్థాయికి, ప్రజాస్వామికం అనుభవించే స్థాయికి
మనమింకా రాలేదని చదువు రాని ఈ ప్రజలకు ప్రజాస్వామికం పనికి
రాలని కొందరు భావిస్తున్నా నిజమేనేమో ననుకొని ప్రజలు వెలు
కంజ వేయటం తెలివిమంతులు కొందరు సమయంతో లాభం పొంద

టం జరుగుతుంది. వీర్లు మనల కీలుబొమ్మలుగా జేసి మనలో మనకు చీకకలు దెచ్చి లాభం పొందుతున్నారు. మనం త్యాగాలు చేస్తే ఫలితాన్ని ఇంకెవరో స్వార్థపరులు దొంగిలిస్తున్నారు. దీనికంతకూ గ్రామంలోని అనైక్యత కారణం. కలవారి అంతఃకలహాలవల్ల గ్రామాలు రెండేసి ముక్కలుగా విడిపోవడం జరుగుతుంది. కత్తలు సమరిపోవాలి సహకార భావం వృద్ధి కావాలి. మనం వోల్లటేసి ఎన్నుకున్నవార్లు మనసు మరచిపోకుండా చూడాలి. ప్రజాస్వామికంలో మన ప్రతి నిధులమీద వొత్తిడి తెచ్చే అధికారం మనకుంది. మనమంతా ఓటర్లు. మనం ఓటర్ల సంఘం స్థాపించుకుని.....(సభలో రాంరావు పంతులు వస్తున్నాడు అని కే లు).

కాట : వస్తున్నాడు ? ఈడిగ్గూహొస్తున్నాడు ? నా దెబ్బగాల ఆయ్యాల దప్పులై యియ్యాల దప్పుతాడు ? (అని గుర్రప దీసుకొని పోబోగా చంద్రయ్య కాశించి పుతారు)

చం : కాటమయ్య ను స్వాగు. రానివ్వండి రామారావు పంతుల్ని మనం పయనించబోయే నూతన మార్గంలో మనతో పయనించడానికి వస్తేన్న రామారావు పంతులుకు స్వాగతం.

కాట : ఉత్తమాటలు. ఏరో మెల్కుబెడదామని వొస్తుండు. ఈడికైతె రానియ్యరాదు ఒక్కదెబ్బతోనీ..... (అంటుండగానే రాంరావు వస్తాడు) వచ్చినావు నా దెబ్బగాల నూసుకో. (అని దెబ్బగొట్టగా లింగయ్య అడ్డం వస్తాడు లింగయ్యకు దెబ్బతగిలి, అమ్మా అని కింద పడతాడు కాటమయ్య గుతుప కీందేసి) మావా నీకు దగిలినాడె నువ్వెందుకడ్డమొస్తావే ?

చంద్ర : నేను చెప్పలే కాటమయ్య తొందర పడొద్దని... (దెబ్బనగిలిన చోటును చూస్తుంటారు).

పం : డెబ్బదగిలించా లింగయా.

లింగ : (అవస్థ పడుతూ) లేదు లేరి.

కాట : డెబ్బదగలుకున్నామండి అలంగ నే తగిలించి. గట్టే అంటుమావ.

నన్ను సెమించు మావ.

లింగ : నువ్వుకుంటే సాల్లా సెమించినట్టే.

కాట : ఇంతోపికె యాడంగాచ్చేనే మావా నీకు ?

పం : చూశారా లింగయగారి శాంతం ? ఎంత చదువుకుంటే ఏం బాధం ?
లింగయలాంటి హృదయం లేంది ? ఇలాంటి మనుష్యులు మనలో
ఎంత మందున్నారని. పాపం రాంరావు గారికి తగిలే డెబ్బ అతనికి
తగిలించి.

లింగ : ఆర్మీ కూనోమనిగి.

పం : రండి రామారావుగారూ, (నగ్గనుద్దేశించి) వారు కొన్ని విషయాలు
మీతో చెప్పి చలించుకున్నట్లుంది. చెపుతారు వినండి. (నగ్గలో “వద్దు”
“వద్దు” అని కేకలు) దేశంతోబాటు ప్రజలూ, ప్రజలతో బాటు
దేశం మారుతూనేవుంటుంది. కాలంతో కదిలిపోక కాలాపే ఛాని
మీలు క్రమంగా తమతప్పు దిద్దుకుని కాలాన్ని ఆక్రమిస్తారు. ఎక్కడో
ఎప్పుడూ ఒకేతీరుగా వుండడు. వారు ఏదో చెప్పదామనే ఇక్కడికి
వచ్చారు వారి అభిప్రాయాన్ని కూడా చెప్పనియ్యండి.

రామ : సోదరులారా, మీకు నేను భోధలు చేయడానికి రాలేదు భోధలు
చేసే అధికారం కూడా నాకు లేదు. నేను ఇన్నాళ్లనుంచి చేసిన తప్పు
లను తుమారూ చెప్పకోడానికి వచ్చాను. నేనెవరో సాదిస్తాననుకొని
అందని ఆకాశ ఫలాలకు ఆశపడి ఎత్తులు వేశాను, కుట్రలు చేశాను
గ్రామాన్నీ ప్రజలనూ రెండుగా చీల్చాను. నేనేమీ సాధించలేదు.
వైగా సహృదయతను చంపుకున్నాను. నాకున్న తెలివిని నేను చదువు
కున్న చదువును తప్పుదారిలో ఉపయోగించాను. నాకన్న తక్కువ
చదువుకున్నవాడే అయినా పంతులు తన తెలివిని సక్రమపంథాలో
ఉపయోగించాడు. పంతులు విజయం సాధించాడు. నాకళ్ళు తెరి

చాడు. గ్రామంలో కక్షలు లేకుండా చేసి, మన అభివృద్ధికి మనం తీవ్రంగా కృషిచేయటంలో నేను సైతం మీతో సహకరించడానికి నడుం కట్టుకున్నాను. పంతులు సలహాలమీద, ఆయన చూపించిన రహదారిలో మన గ్రామం అభివృద్ధి కావాలని హృదయపూర్వకంగా విశ్వసిస్తున్నాను.

సం : రామరావుగారు మనతో కలసిరావడానికి సిద్ధపడండుకు చాల సంతోషం. పాతపగలతో చీలిపోయిన ఈ గ్రామాన్ని ఐక్యపరచడానికి రామరావుగారిలో మార్పు మనకెంతో అవసరం. దీనికి బాధ్యుడైన రంగయ్య..... రంగయ్యగారు రాలా ?

లిం : వచ్చిండు వచ్చిండు. (రంగయ్యగారు స్టేజీపైకొస్తారు)

సం : వీరిద్దరూ ఇక కలిసి ఉంటారు (అని రంగయ్య రామరావు చేతులు కలుపుతాడు)

రంగ : బండ్ల కిరుగ్గావున్న మాయంటి ప్రహరిగోడ రేపే కూలగొట్టి జరిపి కట్టుకుంటాను.

రామ : నేను మాయంటి అరుగును తీసేస్తాను. ఎప్పుడు ప్రజలు కోరితే అప్పుడు ప్రజాధనం లెక్కలు చూపిస్తాను. వోటర్ల సంఘానికి పంతులును అధ్యక్షుడుగా ఎన్నుకుని ఆయన సలహామీద ఇక ముందు మన గ్రామ పంచాయితీ గ్రామ ట్రేడుమంకోసం పాటు పడుతుందని హామీయిస్తున్నాను.

(కాశిం, రామరావు, చంద్రయ్య, లింగయ్య, కాటమయ్య, అంతా ఒకరికొకరు చేతులు గలుపుకుంటుంటారు)

కనక : “ఓటర్ల సంఘానికి జై” (అంటూ కనకయ్య ప్రవేశిస్తాడు)
(కనకయ్యతో అందరూ కరచాలనం చేస్తారు)

కనక : (మళ్ళీ) ఓటర్ల సంఘానికి (అంటే అంతా “జై” అంటారు).

[తెర]

స మా ప్త ము .

న ట న

ర చ ర

జోశ్యభట్ట గున్నేశ్వరరావు

పాత్రలు.

సత్యం.

సాధనరావు.

నవకవి.

అన్నేషి.

విజయరావు.

మోహిని.

నటన

1. వ రంగం

(కాలం : పది మానం, సమయం : ఉదయం 9. గం. వేళ : సలం : సత్యం ఇంట్లో హాటు. హాటుగా నాలుగున్నెలువుంటాయి. కుడైపుకీధి లోకి, ఎడమవైపు ఇంట్లోకి తోవ. తెగలేచేసరికి సత్యం ఎడమవైపు కుర్చీలో కూర్చునివుంటాడు కొన్ని క్షణాలతర్వాత సాధనరా కుడి వైపునుండి ప్రవేశిస్తాడు.)

సాధన : ఏం మిత్రమా? ఏమిటిసంగతి?

సత్యం : (మొహాచిల్లందుకొని, అరగి చూడనట్టు మానంగివుంటాడు.)

సాధన : (అరక్షణంఆగి, వికటం గా) చెప్పింతన్నేహితుడు కట్టెడుటనిలబడి పలుకరిస్తే, బెల్లింమొత్తివరాయీ మాట్లాడవేం?

సత్యం : (చిరాగా) ఎవడా న్నేహితుడు?

సాధన : ఎవడేమిటి? నీకునేను న్నేహితుణ్ణి, నాకునువ్వు న్నేహితుడివి.

సత్యం : నేను నీన్నేహితుణ్ణా?

సాధన : అవును నూఖ్య న్నేహితుడివి.

సత్యం : అలాగయితే తక్షణం నీ న్నేహితుల జాబితాలోంచి నాపేరు కొట్టి; ఇదివరకు నేనూ అలాగే అనుకున్నాను, ఇకనుండి మాత్రం కాదు, కాకూడదు. కల్గిప హృదయంలో నాకుస్థానంలేదు.

సాధన : ఆయితే నీ దృష్టిలో నేను కల్గిపహృదయంన్నమాట?

సత్యం : ముమ్మాటికి, నీమి తిరిగిఅడగటానికి సిగ్గులేదూ?

సాధన : అంతసిగ్గుపడవలసిన పని నేనేం చేసేను?

సత్యం : ఏంచేసేవా? ముక్కుమొహం తెలియని మనిషినచ్చినా, లేని అభి మానాన్ని కల్పించుకొని, మీరు ఇంద్రులు, చంద్రులు, ఇలాంటివారు,

అలాంటివారు అని పొగడి పొగడి తీరా అతను వెళ్ళగానే; ఇతనెవ
రని అడుగులే ! “ఆ ! ఎవడో అనాథ ప్రాత” అని నీరసంగా
మాట్లాడడం ముక్కు, మొహం ఎరుగనివాడి ముఖం ముందర
ముచ్చటికి ఇచ్చకాలాడి, వాడు వెళ్ళిన వెంటనే వెటకారం
చెయ్యడంకానా ! ఇంకా ఏం కల్మషంకావాలి ? ఛీ ! ఇలాంటి
మనుషులు బ్రతకడంకానా చావడం మంచిది.

సాధన: ఓస్ ! అదా—అదంత తలతీసుకు చావలసినంతది కాదులే !

సత్యం: కాక మరేమిటి ?

సాధన: అది “ఎటికెట్” !

సత్యం: ఎటికెట్లు ! ఎటికెట్లు ! మనిషన్న తరువాత నీతి, నిజాయితీ వుండాలి
అంతేకాని “అంగుట్లో అమృతం, అంతరంగంలో విషమూనా?” మనసు
లోంచి రానిదిపైకి అనగూడదు.

సాధన: అదెలా కుదుర్తుంది ? ఎవడేనావచ్చి అభిమానం కనబరచి గౌరవించి,
మనని పొగడినప్పుడు; మనంకూడా వాణ్ణి గౌరవించి పొగడొద్దా ?
వాడు నమస్కారంచెస్తే మనం తిరస్కారం చెస్తామా ? వాడు
పొగుడుతే మనం తెగడుతామా ?

సత్యం: ఈ యుక్తి వాదాలకేం ? ఒక శుభ నిన్ను గౌరవించేడని వాణ్ని
పండితుడని పొగుడుతావా ? ఒక పంచకుడూ, నీచుడూవస్తే ‘పెద్ద
మనిషని’ గౌరవిస్తావా ? ఒక వ్యభిచారిణివచ్చి నమస్కరిస్తే, ‘పతివ్రతా
శిరోమణి!’ అని ప్రతి నమస్కారం చెస్తావా ? పాత్రతా పాత్రతల్ని
బట్టి గౌరవం ఇవ్వాలిగాని, వాళ్ళు నిన్ను గౌరవించరని, వాణ్ని నువ్వు
గౌరవించినాడు, నీలోని మానవత్వం ఏమైనట్టు ? నీలోని సద్వివేక
విచక్షణ ఏమైనట్టు ? ఇన్నెందుకు, అన్నిరకాల మానవులకు స్నేహితుడై
నవాడు నాకు స్నేహితుడు కాడు.

సాధన: నీ చింకిలెత్తుర మాటకేంగాని, ఈ ప్రపంచముతో సంబంధం వున్నం
తకాలం మనం చచ్చినట్టు కొన్ని ‘Out ward civilities’
ఆచరణలో పెట్టితిరాలి. సమాధోచితంగా మాట్లాడి సమయాను
కూలంగా ప్రవర్తించాలి. అందుకే మనవాళ్ళు “ఎప్పటికయ్యది ప్రస్తు

చుకు తిరుగువాడు ధన్యుడు నువ్వీ!" అన్నారు. మన జీవితంలో అబద్ధాలు ఆపవలసిన ఘట్టాలు చాలావున్నాయి. అన్నిచోట్లా వున్న దున్నట్టుక చెప్పడామంటే వదరదు.

సత్యం: వదరనీ, కదరకపోనీ; అంతరాత్మకీ ఎంతతోస్తే అంతా అనలసిందేదైక. అంతరాత్మకీ కొద్దిగా ప్రవర్తించడం మనమీల మనుషుల స్వభావం కాదు.

సాధన: యదార్థవాదంవల్ల వచ్చే పెద్దంది నెబ్బందులు, కష్ట నష్టాలు, ఏదీ పూచీలేని బ్రాహ్మనారివి నీకేంటెలురు? ఏవడి లక్ష్యంలేని ఏకాకివి గమక, అడ్డుచెప్పేవాళ్ళు లేరుగనక ఈ నిష్కల్మషత్వం, ఈ యదా. ద్వవాదం సాగిపోతున్నాయి. ఈ ఆదర్శాలు, ఆశయాలనంగతి చేస్తూ దున్న నీకు వెళ్ళయితే అప్పుడు తెలుస్తుంది.

సత్యం: ఏం? వెళ్ళయితే వెళ్ళాం అడ్డు చెపుతుందనా? నా అభిప్రాయాలతో ఏకీభవించేవాళ్ళే చేసుకుంటాను.

సాధన: అన్నట్టు నువ్వు మోపినిని.....

సత్యం: అవును. ఆమెను పెండ్లాడదామనుకుంటున్నాను.

సాధన: ఆమె నీ అభిప్రాయాలతో ఏకీభవిస్తుందనేనా నీ వుద్దేశం?

సత్యం: ఏకీభవిస్తేనే!

సాధన: ఆమె నీ అభిప్రాయాలతో ఏకీభవిస్తుందని నాకేం నమ్మకంలేదు. ఆమె అభిప్రాయాలు, ఆశయాలు నీకు కుద్ధ వ్యతిరేకాలు ఆకర్షించడం, ఆకర్షింపబడడం, ఆనందం, ఆడంబరం ఆమె జీవిత ముఖ్యలక్ష్యాలు ఈవూళ్ళో ఆమెను ప్రేమించని యువకుడులేడు. పెండయినవాడు, పెండ్లపనివాడు పూరమక్కల్లా ఆమె చుట్టూచేరి తిరిగేవాళ్ళే! ఇందులో ఎవణ్ణి ప్రేమిస్తున్నావో, ఎవణ్ణి ప్రేమించలేనో, తెలీదు. ప్రతివాడితోనూ తియ్యగా మాట్లాడుతుంది.

(ప్రవేశం: నవకవి, మడివైపునుండి)

నవకవి: నమస్తే! నమస్తే! (ఇద్దరికీ నమస్కారంచేస్తాడు. సత్యం తన్ను కాదన్నట్టు పూరుకుంటాడు. సాధనరావు తిరిగి నమస్కారంచేస్తాడు.

నవకవి సత్యంపై పు ఆశ్చర్యంగా చూచి భుజాలెగరేసి (సత్యంతో) లావణ్య వాహిని అయిన మోహిని, బహుళలో కనబడి, (జేబులోంచి వుత్తరంతీసి) ఈ వుత్తరం తను చేతికి మ్మని, మన చేతికిచ్చింది. (ఉత్తరం అందించి ప్రక్కకున్నోలో కూర్చుంటాడు.)

సత్యం: (ఉత్తరం అందుకుని, చూసి, మీరెవరూ అన్నట్టుగా చూస్తాడు)

సాధన: ఈయన, మన మోహిని మిత్రవర్గంలో ముఖ్యులు. చక్కని కవి.

సత్యం: మీరు కవులా?

నవకవి: అవునండి! సేనో నవకవిని ఎవరో మీలాంటి వాకొకరిద్దరు మినహా మిగిలిన ఆంధ్రజాతమంతటా మన పేరు మారుమోగు తున్నాది.

సత్యం: తమ పేరు !

నవకవి: నా పేరు “నిరాశ” అంటారండి.

సత్యం: (ఆశ్చర్యంగా) నిరాశ? నిరాశ, దురాశ! ఇవి మనుష్యుల పేళ్లేనా?

నవకవి: అసలు నా పూర్తి పేరు ‘నిత్య రాఘవానంద శర్మ’ దానిలోంచి మూడే మూడు అక్షరాలు తొలగించి అక్షరాలు తీసి నిరాశ! అని మోడరేటీ గా మార్చుకున్నా. నాగరికత తెలియని మన పేరెంట్స్ పూర్వీక (Foolish) గా కొండ వీటి చాంతాడులాంటి పేర్లు పెట్టారు. ఈ రోజుల్లోకాస్త నాగరికత తెలిసిన మనం, ఏవో ఆ పేర్లు పూర్తిగా కాదన కుండా మోడరేటీ గా మార్చుకున్నాం. ఎలావుందంటారు?

సత్యం: ఏడ్చినట్లుంది. మంత్రాలతోను, భజంత్రీలతోను పెద్దలు నామ కరణ మహాత్మ్యవంచేసి, తాత పేరో! అప్ప పేరో! పెడితే. దాన్ని పీకీ పాకం పట్టి అద్దం లేసి అసహ్యం, అసభ్యం అయిన పేర్లు పెట్టు కోవడం దేనికి?

నవకవి: (ఉపన్యాసంలా) అదే! అదేమునవటికి ఇప్పటికీ లేదా. ఇది పడు కుని నిద్రపోయే పాతప్రపంచం కాదు. అనుక్షణం పురోగమించే నవ్య నాగరికత ప్రపంచం. ఈ ప్రపంచంలో క్షణ క్షణం నవ్యత వికాసపరీ కాసాలు విజృంభిస్తున్నాయి. పాతరోతయి నశిస్తున్నాది. (నెమ్మదిగా) ఇప్పుడు సేనోక్కణ్ణే కాదులెండి చాలామంది మార్చుకుంటున్నారు.

సత్యం: మంచి నాగరికతే!

నవకవి: వాకోచిన్న కోరికవుంది, అది మీరుతీర్చాలి.

సత్యం: ఏమిటది?

నవకవి: మరేంలేదు. నేనోచిన్నది, చాలానూ, అది చదువుతా, నీని మీరు ఎలాగుంటే చెప్పాలి. అంతే!

సత్యం: అబ్బే! ఆవిషయంలో నాకు భాగ్యం లేదు. అయినా నేను చాలా మోటుమోటా, ఎలాతోస్తే అలాచెప్పేస్తాను.

నవకవి: అందుకే, మీరు వున్నదన్నట్టుచెప్తారనే?

సత్యం: ఆతరువాత మీరు చొప్పుకుంటారు.

నవకవి: ఛా: ఏమి అనుకోను. మీరు వున్నదన్నట్టుచెప్తే చాలు.

సాక్షి: మీరు మరోలా చెప్పమన్నా చెప్పకు డండి. అనేకో చదువండి.

నవకవి: (జేబులోంచి ఒక కాగితము తీసి, చేతోపట్టుకుని, ఉపోద్ఘాతంలా) నాకవితలోని ప్రత్యేక సత్యత. నేటి సాహితీరచ విహీనులు నన్ను “నవకవి!” అని పిలువడాన్ని అనేకానెం. నేనన్నా, నాకవిత అన్నా మోహినికి అమితమైన అనురాగం. నాకవిత విన్నప్పుడల్లా మోహిని విచారిస్తూ వుంటుంది.

సాక్షి: ఎందుకు?

సత్యం: (వికటంగా) అర్థంకాక కాబోలు!

నవకవి: కాదు నాకవితను తాను చెందు చెవులతోను విని ఆనందించి, ఒక్కకోటితో నేర్చుకుంచు పనిని పన్నున్నదని ఆమెవిచారం.

సత్యం: (వికటంగా) ఓన్! ఆమృతం దాన్నివిచార మెందుకు? ఓ చెవు మూసుకు వింటే సరిపోయేదిగా?

నవకవి: (దెబ్బతీసి) నాకవితా మాధుర్యం ఎరుగని మీకు నా ఉపోద్ఘాత వాచకాలు అడంబర సూచకాలుగా కనుపించిన కనుపించవచ్చు. కాని కాస్త సంగీత పరిజ్ఞేకం వున్నవాళ్ళు. నాకవితని గానంచేస్తే, మానసం మలయమారుతాల్లో ఉయ్యాలలూగుతుంది. అయినా, తినబోయే దాని రుచి చెప్పడ మెందుకు? దురదృష్ట వశాత్తు నాకు సంగీత జ్ఞానం లేదు అంచేత నేను చదువుతే మాధుర్యం దెబ్బ తినవచ్చు.

సత్యం: అసలు కవిత్వంలో మాకున్న అన్నది వుంటే ఎవరు గాదివి నా బాధ లేదు లేంకి:

నవకవి: అలా అనకండి, “సంగీత సాంగత్యం పొందినప్పుడే సాహిత్యాని లాభిత్వం” అన్నాడు గున్నేశం. ఇప్పుడు నేను మీకు వినిపించబోయేది నేటి ఉదయమే వ్రాసాను. దీని వేరు “ప్రేమదగ కాన్తు” ఒక యువత్తిపై మనసు దగుల్గొన్న యువకుడు, తనప్రేమను కల్పిస్తూ, ఆమె ప్రేమను అర్థిస్తూ పెట్టుకొన్న దుఃకాన్తు అది! (గొంతకి నవరించుకొని కాగితం చూస్తూ చదువుతాడు)

నీమీద మోజు Darling
ప్రతిరోజూ Increasing,
నిను తలనని Morning
లేదు Dear Charming.
నిజంగా నువ్వేనా Treasure,
నాప్రేమకు లేదు Measure,
నినుపొందేకే Pleasure!
అందాకా లేదు Loeisure

సత్యం: అయ్యో! ఇది ఆంగ్లభాషా? ఆంగ్లభాష?

నవకవి: ఆప్రాయంగా అందమైన ఆంగ్లపదాలను ఆలీంగనం చేసుకొన్న ఆంగ్ల భాష. ఇదే నా నవ్యత. ఈ నవ్యతలో రమ్యత చూపెట్టడమే నాకవితలో ప్రత్యేకత.

సత్యం: ఓహో! ఇంతకీ ఇది పద్యమా? లేక గద్యమా?

నవకవి: ఇది పద్యమూకాదు. గద్యమూకాదు. పద్యంలాంటి గద్యం, గద్యం లాంటి పద్యం. ‘సౌద్యం’ ప్రధాన లక్ష్యంగా పెట్టుకొని నవ్యకవులు సృష్టించిన కొత్త పంథా కవిత్వం అది.

సత్యం: దీనికి చందస్సు, వ్యాకరణం.....

నవకవి: చీ! చీ! అలాంటి బానిసత్వం ఏమిలేదు. కవిత్వం కట్టుబాట్లకి లోబడడం పూర్వ పంథాలో మేం కవిత్వానికి స్వేచ్ఛ ఇచ్చేం, చందస్సుల

సంకల్పము త్రేంచి పాఠేసాం. పవిత్రమైన కళతామలలని ఛళి
స్ఫులచే బంధించడం భావ్యంకాదని మాభావం. నవ్య కవిత్వంలో
కవితానుందరి, ఇచ్చవచ్చినరీతిని విచ్చలవిడిగా సృత్యం చేయవచ్చు.

సత్యం: అయితే మీ కవిత్వం ఈ పంథాకి చెందినదన్నమాట ?

నవకవి: అంగుకు సంజేహమా :

సాధన: మిగతాదిమాడా.....

నవకవి: (గొంతుక నవకించుకొని)

పెద్దన్నా నీ ప్రేమకు Application.

చెప్పాలి త్వరగా నీ Approbation.

చెప్పేయించర నీ Decision.

చెయ్యి సుమా Consideration.

వరాల జవరాల నువ్వ.....

‘ఈ’ అంటే Joyfull.

“లే”అంటే Life dull.

ఏమంటావో Jill!

ఏమన్నా నీ Will.

(ఆత్రుతతో నలపైకెత్తి) ఎలావుందండి ?

సాధన: చాలా గమ్ముతుగా వుందండి.

నవకవి: నత్యం గారు మీ అభిప్రాయం కావాలి.

సత్యం: మీ కవిత్వం వల్ల లోకానికి కలిగే ఉపయోగం నాకేం కనబడలేదు.
మీరు లోకానికి అందిజేస్తున్న ఆశయ మేమిటి ?

నవకవి: మేంలోకానికి అందిస్తున్నది ఆశయం కాదు, అందమైన కవిత్వం.

సత్యం: ఆశయంలేని కవిత్వం ప్రాణంలేనిమనిషి లాంటిది. అలాంటిది వున్నా
ఒకటే లేకపోయినా ఒకటే.

నవకవి: (కోపంగా) నా రచనల కోసం దేశమంతా ఉత్తూతలూగిపోతున్నంటే
మీకు బాగులేదా? అసలు మీకు కవిత్వం అంటే తెలివని నా వుద్దేశం.
కవిత్వం అంటే మీకు ప్రీతిలేదని నా వుద్దేశం.

శత్యం: నావుద్దేశం చెప్పేను అంతే! (సాధనరావు నవ్వువంటాడు)

నవకవి: (సాధనరావుతో) వస్తానండి! (కుడివైపు నిష్క్రమిస్తాడు)

సాధన: మంచిదండి (నవకవి వెళ్ళేక, సత్యంతో) చూశావ? ఏం జరిగిందో?

శత్యం: ఏంజరిగింది?

సాధన: అతనికి నీమీద కోపంవచ్చింది. ఇప్పుటికేనా తెలిసిందా నిజం చెప్తే నిష్కరమే ఎదురౌతుందిని?

శత్యం: నాఉద్దేశం నేను చెప్పేను. అతనికి కోపంవస్తుందని, అతని మంచి కోసమని, నిష్ఠురానికి వెంచి, నిజం కప్పిపుచ్చి, ఆత్మని పంచించుకో మంటావ? ఛీ! బ్రతికుండగా అలాంటి పని చెయ్యను.

సాధన: నీ వేదాంతంమానేవు కావు. అన్నట్టు ఆ వుత్తరమేమిటి?

శత్యం: మోహిని తన “బర్తుడే పార్టీకి” ధమ్మని నిన్నవచ్చి పిలిచినప్పుడు వస్తానో రానో చెప్పలేనన్నాను. అంచేత నాలుగు గంటలకి తప్పకుండా రావలసిందని వుత్తరం వ్రాపింది.

సాధన: పరే! సాయిశ్రం అక్కడ కలుద్దాం. వస్తా! (కుడివైపు నిష్క్రమిస్తాడు.)

(శత్యం, వుత్తరం మరోసారిచూస్తూవుండగా తెరపడుతుంది).

2వ. రంగం.

(సమయం: ఆనాటి సాయంకాలం. స్థలం: మోహిని ఇంట్లో హాలు హాలులోనుండి కుడివైపు వీధిలోకి, ఎడమవైపు ఇంట్లోకి తోవ. హాలుమధ్యన ఆరు కుర్చీలు ఆర్థ వృత్తాకారంలో ఆమచ్ఛువుంటాయి. వాటిమధ్యన ఛాండు పేబులుంటుంది. దానిమీద, అద్దం, స్పృ, పాదరు మొ. బాయిలేట్ సావాను లుంటాయి. తెర లేచేసరికి మోహిని ఎడమవైపు కుర్చీలో కూర్చుని కూసురాగంతీస్తూ, అద్దం చూసుకుంటూ, అప్పుడే Toilet అయినట్లు కనబడుతుంది. అరినిముషం అయినతరువాత లోపలనుండి గోడ గడియూర్ వుంటు నాల్గు వినడతాయి.)

మోహిని: (చేతివాచిచూచి) ఓ! నాలుగయిందే?

(ప్రవేశం: సత్యం కుడివైపునుండి)

మోహిని: (సత్యాన్ని చూచి) అపర “క్రాంటు ఆఫ్ మాంటక్రిస్టా”లా, అర నిముషం అటు ఇటు కాకుండా ఆహ్వానించిన టయిముకే విచ్చేసి నందుకు ధన్యవాదాలు.

సత్యం: ఈ ధన్యవాదాల మాటకేంగాని, నువ్వు నాతో కొంతసేపు మనసు విప్పి మాట్లాడాలి. (అంటూ కుర్చీలో కూర్చుంటాడు.)

మోహిని: (వికటంగా) మనసు విప్పి మాట్లాడినా, మాట్లాడక పోయినా, నోరువిప్పి మాట్లాడతానని హామీ ఇస్తున్నాను.

సత్యం: మోహిని! వెళ్ళాకోళ్ళానికిది వేళకాదు.

మోహిని: అంత సీరియస్ గా అడుగుతున్నావు, ఇంతకీ చేసిగురించి?

సత్యం: నువ్వు నన్ను ప్రేమించావా లేదా?

మోహిని: (చిరునవ్వుతో, గర్వంగా) ఆ ప్రశ్నయంలో నా అభిప్రాయం అనుకుంటున్నావు నువ్వు యమ ఆనందించు.

సత్యం: అంతమాత్రంలో లాభంలేదు. నీలో కొంత పరివర్తనరావాలి. నీ అందచందాల్ని పొగిడే వాళ్ళందరితోను భుజాలు కలిపితిరగడం వాకేం నవ్వులేదు.

మోహిని: నేను అందంగా వున్నానని అనుకున్నవాళ్ళని, అన్నవాళ్ళని తిట్టమన్నావా? నా కటాక్ష పీక్షణాలకోసం, కరస్పర్శలకోసం కాదుకు కూచున్నవాళ్ళని కణ్ణులచుట్టు కొట్టి తరిమమన్నావా?

సత్యం: కావలసిగది కణ్ణికాదు. వాళ్ళ వర్ణనలకు, ప్రేమ కిధలకు సులభంగా పశంకాని హృదయం. అడమయిన వాళ్ళతోను స్నేహమేనా? ఆ విలాసరావు స్నేహం చెయ్యదగ్గవాడేనా?

మోహిని: అతనితో ఎందుకు స్నేహం చేస్తున్నానో తెలిదా? అతనివల్ల అవపలసిన పను బోలెడున్నాయి. నా కేసు పీషయంలో తన స్నేహితులందరితో చెప్పి సహాయంచేస్తాడని, చేస్తానని చెప్పేడుకూడాను.

సత్యం: నీ కేసుకోసం ఆ వెదవతో స్నేహం చేస్తావా? నీ కేసుపోతేపోనీ, నువ్వుచూత్రం నా శత్రువులతో స్నేహం చెయ్యకూడదు.

మోహిని: బాగుంది! మీకు మనుషులంతా శత్రువులే! ఇహ స్నేహమెవరితోటి.

సత్యం: ఆవును మనుషులంతా నా శత్రువులే; పైకు అనుజుల్లా నటించే ఈ మనుజులు మనుజులుకారు, ముచ్చిక్షనా మానవత్వంలేని మానవరూప దానవులు, మాయ, మోసం ఒకటేమిటి? స్వార్థంకోసం ఎన్నయినా నీచాలుచేస్తారు. మనసులో ఉద్దేశం ఒకటి పైకి చెప్పేదోకటి, నిలుపు నిపాచం దగా! వేమాలతోబాటు మోసాట, నాగరికతతోబాటు వంచకత్వం పెచ్చుపెరిగి పోతున్నాయి. మానవలోకం, మహారకం దానవలోకం అయిపోతున్నది.

(ప్రవేశం: నవకవి కుడివైపునుండి.)

నవకవి: (మోహినితో) బృందారక సుందరీ సందోహాన్ని ధిక్కరించి చెక్కిరించే నీ సౌందర్యానికి జోహార్!

మోహిని: (పీటంగా మీకు అతిశయోక్తి అలంకారం అంటే మక్కువ ఎక్కువ అనుకుంటా?

నవకవి: అంటే! నేనన్నది అతిశయోక్తి అంటావు. కాదు ఎంతమాత్రం కాదు. ఆ చంద్రబింబంలోనేనా మచ్చవుందికాని, ఈ పరాల

జవరాల్లి ముఖమింబం నిష్కులంక తేజోరాశి. ఒక్కమాటలో చెప్పాలంటే నీ అంబం మాటలకందసిది.

మోహిని: మీ పాటల్లోనే కావండా, మాటల్లోకూడా కవిత్వం కనబడుతున్నాడే!

నవకవి: (ఉపన్యాసంలా) ఒక్క నా పాటల్లోని మాటల్లోనేకాదు కవిత్వం వుంటూ, ఈ సందరాతి సందర ప్రకృతి అంతా కవితామయం. ఒక్కసారి ప్రకృతిని తిలకిస్తే ఈ సత్యం బుర్రుపైవుతుంది. జల జల ప్రవహించు సెలయేటి కలకలా రావమునందు కవితకలదు. “శరిషక్వ మంజుల పలకసోద్ధతముడై” పలుకు చిలుకల పలుకుబందు కవితకలదు, “అతేత రసాల పల్లవభాదియై” కూయుకోయిల కుము! కుము! రావమునందు కవితకలదు; ఉల్లిమున కుల్లా ముంచూర్చు మెల్లి మెల్లిని వీరుచల్లని పిల్ల గాలులందు కవితకలదు; ఎను బోటియువకుల హృదయాలను అగ్నికి వెన్నలా కరగించు నిను బోటి యువతుల నేతాళించలములందు కవితకలదు.

మోహిని: అద్భుతం! మీ సువర్ణ వర్ణనలతో కర రసాయనం కావించినం దులకు ధన్యవాదాలు. కూర్చోండి, ఇంట్లోకి వెళ్ళి ఇప్పుడే వస్తాను. (తేబులుమీద Toilet సామానులు తీసుకు ఎడమనైపు వెళ్తుంది. సత్యం చిరాకుగా మొహంపెడతాడు అతని ప్రక్కనే నవకవి కూర్చుంటాడు.)

నవకవి: సత్యంగాయ! మోహినిని నేను పెండ్లాడుతే మా ‘కాంటినేషన్’ పలావుంటుందంటారు?

సత్యం: (చిరాకుగా) అవని దానిని గురించి ఆలోచనెందుకు చెండి?

నవకవి: ఏం? ఎందుకవదు?

సత్యం: మోహినిని నేను పెండ్లాడడబోతున్నాను గనుక.

నవకవి: ఆ! అసంభవం. మోహిని నన్ను ప్రేమించింది.

సత్యం: మిమ్మల్ని ప్రేమించిందని మీరనుకుంటున్నారు. నన్ను ప్రేమించే నని ఆమె చెప్పింది.

సవకవి: పొరపాటు. మోహిని మిమ్మల్ని ప్రేమించి వుండదు, ప్రేమించబోదు, ప్రేమించలేదు, ప్రేమించదు. ఇదికేవలం మీ భ్రమ.

సత్యం: అరిచే కుక్కలు కరువనని మోహినికి బాగా తెలుసు. అంచేత మోహిని మిమ్మల్ని ప్రేమించి వుండనని నా నృప విశ్వాసం.

సవకవి: (కోపంగా) అంటే? నేను అరిచే కుక్క, మీరుకరిచే కుక్కానా? మీలాంటి బ్రూట్'ని అలాంటి up to date girl love చేస్తున్నాడనడం నాగరికతా ప్రపంచానికే నామోషి Don't dream like that, అలా కలగనొద్దు.

సత్యం: చెప్తుకోసిన మేకలా అరవడందేనికి? మోహిని నీ అడగకూడదా?

సవకవి: అదుగుతా, కొద్ది క్షణాలలోనే మీ వదనారవిందం వాడిపోతుంది.

సత్యం: నా వదనారవిందం వాడిపోయినా, వాడిపోకపోయినా, మీ ముఖారవిందం మాడిపోవడం తప్ప్యం.

(ప్రవేశం: మోహిని, ఎడమవైపునుండి.)

మోహిని: ఏమిటి సంగతి? ఏకో కవితాగోష్టి సభువుతున్నట్టువున్నావు.

సత్యం: కవితాగోష్టికాదు, కాంతాగోష్టి.

సవకవి: మోహినీ! నాగో చిన్నకోరిక వుంది.

మోహిని: కోరికోరి! చిన్నదేం? పెద్దదేకోరిండి.

సత్యం: పెద్దదేలే!

సవకవి: మోహినీ! నీ కనుపాపల్లో కలకాలం నా ప్రతిబింబం చూచుకు ఆనందించి తరించాలని వాంఛిస్తున్నా!

మోహిని: (నవ్వుతూ) మీ గేయరచనకన్నా; వచనరచనే బాగునట్టుకుంది. (సత్యం నవ్వుతాడు.)

సవకవి: దరహాన, పరిహాసాలకిది సమయంకాదు. పరీక్షాసమయం. నా ప్రేమని పరిగ్రహిస్తావో; పరాభవిస్తావో చెప్పాలి?

సత్యం: నేనడిగికుడా అదే మోహిని?

మోహిని: ఇది పరిహాసంకాకపోతే; మీరేలా పరీక్షించడం ఏమిచూశాడేదు.

నవకవి: నన్ను ప్రేమించావో, అతన్ని ప్రేమించావో, ఏదో ఒకటి చెప్పు.

మోహిని: “నన్ను ప్రేమించావా? నన్ను ప్రేమించావా?” అని మీడిలా నన్ను వేధించి బాధించడం ఏమిబాగులేదు.

సత్యం: నీ ఇష్టా యిష్టాలను స్పష్టంగా చెప్పడంలోగల కష్టమేముంది.

మోహిని: మిమ్మల్ని పిలిచింది నా జన్మదినోత్సవానికిగాని, స్వయంవర కుహరోత్సవానికిగాదు.

నవకవి: అవచ్చు, కాని ఆ విషయం లేలీదాకా నా మనస్సుకి కాంక్షలేదు.

సత్యం: నా మనస్సుకీ అంతే!

(ప్రవేశం: విలాసరావు కుడివైపునుండి.)

విలాస: Good Evening మోహిని!

మోహిని: Good evening? దయచెయ్యండి (కుర్చీ చూపెడుతుంది)

(ప్రవేశం: సాధనరావు పూలపాకంతో కుడివైపునుండి)

సాధన: Good evening మోహిని!

మోహిని: Good evening? దయచెయ్యండి (కుర్చీ చూపెడుతుంది.)

సాధన: నీ జన్మదినోత్సవానికి నా హృదయపూర్వక అభినందన సూచకంగా (పూలచూలవేసి, flower bunch చూపిస్తూ) కూర్చుంటాడు. సత్యంతప్ప అందిరూ కరతాళ ద్వనులు చేస్తారు.)

విలాస: (జేబులోంచి నెక్లెస్ బాక్సు తీసి అందిస్తూ) మోహిని! నీ జన్మ దినోత్సవానికి ఆనందంతో అర్పించు ఆభరణం అందుకుని ఆలంకరించుకో.

మోహిని: (అందుకొని, నెక్లెస్ బయటికితీసి) Beautiful! Thank you for your pretty gift

(ప్రవేశం: అన్నేషి కుడివైపునుండి)

మోహిని: (అన్నేషినిచూసి) ఓ! good evening అన్నేషి!

అన్నేషి: Very bad evening మోహిని!

విలాస: } ఆ! ఆదే? }
మోహిని: }

అన్నేపి: చెప్తా, మోహిని! జన్మనినోత్సవంనాడు నీ ఉత్సాహానికి భంగం కలిగించినందుకు విచారిస్తున్నా; కాని నీ నిజరూపం తెలిసినందుకు, అది అందరకు తెలియజేయడానికి అవకాశం చిక్కినందుకు ఆనందిస్తున్నా.

విలాస: నీ మాటలేమి అర్థం కావడంలేదు.

అన్నేపి: కొద్ది ఊణాలలోనే అర్థంకావడం మోహిని మొహంలో చాటుకున్న మన మొహాలూ మాడిపోవడం తటస్థమిది.

మోహిని: (కోపంగా) అన్నేపి! అర్థంలేని అధిక ప్రసంగం చేస్తున్నావు.

అన్నేపి: అధిక ప్రసంగం వ్యర్థంలేకే, ఆలస్యంగా వచ్చేను. అయినా తొందరగా ముగిస్తా! (జేబులోంచి ఒక కాగితం తీసి, అందరికీ చూపిస్తూ) ఇదిగో! ఇది మోహిని తన చెల్లెలికి వ్రాసిన వుత్తరం. అందులో ముఖ్య విషయాలు చదువుతా వినండి. (మోహిని మొఖం ఆవహంతో కృంగిపోతుంది. ఆవహంతం, భయం క్రోధం మోహిని మొహంలో తాండవిస్తాయి.)

అన్నేపి: (ఉత్తరం చదువుతూ) చెల్లీ! నా స్నేహితులగుర్చి నా అభిప్రాయాలు వ్రాయమన్నావు. అందులో ముఖ్యమైనవార్ని గురించి వ్రాస్తున్నా. ఇది మాత్రం చదువుకోగానే చించి! ఇతరుల చేతిలో పడితే ప్రమాదం. (చత్రంపై వుత్తరం) అయ్యా! మొదట మీ గురించి వినండి! (చదువుతూ) ఇతనో విచిత్రమైన స్వక్తి. ప్రపంచం చుండుకు వెళ్తుంటే, ఇతను వెనక్కి వెట్టున్నాడు. యదార్థవాది. అంచేత లోకవేదధి. అపరం అయినప్పుడు కూడా, అబద్ధం ఆడలేని, అసమాన్యమూ, అపర హరిష్షుండుడూ అనడంలో అతిశయోక్తిలేదు. ఈ మాయామేయ ప్రపంచంలో ఇతడు బాగుపడి నులుపడలేదు. ఇతని మీద నాకు ప్రేమకలిగింది కాని, బొత్తిగా పురాణాయుగం మనిషవడం వల్ల అతని అభిప్రాయాలు నా అభిప్రాయాలు ఏకీభవించవు. అంచేత అది ఫలించక పోవచ్చును.

(గతం, మోహిని తప్ప అందరూ నవ్వుచుంటారు. మోహిని ఈ పక్షిబోలేక బేలులుమీదకు వాగ్విచ్చేస్తుంది,

అన్నేషి: కకో! ఇహ! మీగురించి. (ఉత్తరంచూస్తూ పక్షిగళం వికారిం
మనిసి. ఇతని గళాలు గళిశక ఏహో! ఇత్త పక్షులు అయ్యువేస్తే,
అవి పట్టుకునేసో నక నోని, స్వంతడచ్చా వాయించుచు గిరుగుతాడు.
దనకేరు ఎవరికీ తెలియకపోయినా నా నా కేరు శక్తిమంతా మారు
మోగిపోక న్నాడింటాడు. ప్రతిరోజు వుదయం సాయంకాలం
హోసాయి నమ్మ నా అంగాన్ని భటజులా పొడుతూ వుం
టాడు. ఎవని స్నేహంవల్ల నాకు కలిగే బాధలు లేదు. మొదటిది,
విరోధంగా ప్రార్థు పుచ్చటానికి జీతం, భస్మంలేని ఆహారక. రెం
దోది, బంట్రోతులు తనప్పుడు, రానప్పుడు ఏదేనా కామలివస్తే,
చిన్నేరింట్లా తెచ్చిపెడతాడు.

(శృంగ, సాధనరావు, విలాసరావు నవ్వుతారు)

నవకవి: (కోపంగా) ఆ! ఎంత నీచాభిప్రాయం వేరుచూపు. ఛీ! మేరి
సేదిల్లా బంగారం అనునని మోసపోయేను. మేడిమండువని తెలుసు
కోలేక పోయాను. బుద్ధాచ్చింది. నీ విశ్వాసానికి భవ్యవాదాలు.
తెలుపు! (వెళ్ళబోతాడు.)

అన్నేషి: ఆగండి కకో గారు! అందరిం కలసే నాళదాం (హాలోచ్చిపెడతాడు.
సాధనరావు వేపుతీరి) అయ్యా! తమ గురించి (ఉత్తరం చదువుతూ)
బ్రతకనేర్చిన కొద్ది మంచిలో ఈయనొకడు. నాళ్ళ మైతంతవకూ
ఎవరితోను విరోధపడడు. అందరితోనూ స్నేహంగావుండి, అన్ని
పనులు నాళ్ళ సహాయంతో సునాయనంగా సాధిస్తాడు. ఇతను
నాతో స్నేహం చెయ్యడాన్ని కారణం నా స్నేహితులందరితోను
స్నేహంచేసి నాళ్ళ సహాయం పొందవచ్చుననే కారణ సాధకుని
లక్షణాలన్నీ ఇతనిలోవున్నాయి. కేరుకు లోనుమిసి. (తల వైకత్తి).
ఇహ! నా గురించి విచండి. (ఉత్తరం చదువుతూ) పక్షిగళం
మండిపోను! ఈ అన్నేషిగాడెప్పుడూ ఎవరెవరికి, దేనిగురించి,
పుత్రులు వ్రాస్తున్నారా, అని అన్నేషిస్తూనే వంటాడు. రహ
స్యంగా జరిగే ప్రేమలేఖలను, అతి రహస్యాంతో కూడిన పుత్రురా

లను, ఇట్లే పసికట్టి, టఫీమని పట్టేస్తాడు. అతిరహస్యాలన్నీ బట్ట బయలుపడేస్తాడు. వీహో విచిత్రమైన నృత్యరాల దొంగ నేవీడితో స్నేహం చెయ్యడంలోని ముఖ్యోద్దేశం నా నృత్యరాలు పట్టడండా వుంటాడనే, అలాగని మనం అర్హుర్యపడకూడదు. వీడిచేతికి మనం దొరికడండా జాగ్రత్తగా వుండాలి.

శశకవి: (మోహినితో) పాపం! ఎంత జాగ్రత్తగావున్నా దొరికిపోయేవు

అన్వేషి: (విలాసరావు వేపుతిరిగి) అయ్యా! విలాసరావుగారు ఇరా మీ గురించి. (ఉత్తరం చదువుతూ) నేను ఎక్కువగా స్నేహించేస్తున్నది, ఇతనితో ఎక్కువగా ఫలితం పొందుతున్నది. అనినట్లే ఊరంతా, గుఱ్ఱాలుకూడా తినని అసహ్యమైన బియ్యం, తింటూన్న రేషను రోజుల్లో నన్న బియ్యపు అన్నం తిన్నానంటే, ఇతని మైత్రి ఫలమే అది. మహాత్మరమైన బట్టల జ్ఞాతుమార్చెట్టు గోజుల్లో కూడా, కాపలసినన్ని బట్టలు కంట్లోలు ధరకే దొరికేయంటే ఇతని స్నేహఫలమే అది. ఎంత దొరకని వస్తువేనా, చెప్పేనరికల్లా షణంకో తెప్పించేవాడు. నా కోర్పు వ్యవహారాలు కూడా ఇతని సహాయంవల్ల సాధించగలనని హామీపడుతున్నాను. ఇతనితో ఇంక స్నేహించేస్తున్నానంటే, దీనంతటికీ కాణం, ఇతనివల్ల మనకి అన్ని పనులు అవుతాయనే, ఇతను మంచినాపని మాత్రం కాదు. కాగడా పెట్ట వెకినా, ఇతనితో మంచి మమ్మకైనా, కనబడదు ఇతనంత పంపకుమా, కూనికోర్, బ్లామూగ్నీటోర్, నీదుడు మన జిల్లాలోనే కాదు రాజధాని మొత్తం మీద మరొకడుండబోడు. అయినా డబ్బుపల్లా పులు పడిల్లా అవన్నీ కప్పుపపోతున్నాయి. క్రొత్త ఆఫీసరువచ్చే నరికల్లా, రెండుమాడు పందలు ఖర్చుపెట్టి, పెద్ద డిన్నరుపార్టీ ఇచ్చేస్తాడు. దాంతో, ఆ ఆఫీసరు కుక్కలా ఇతను చెప్పినట్టు తిరుగుతాడు. ఒక్క వాక్యంలో చెప్పాలంటే, ఇలాంటి పెద్ద మనుషులుండబట్టే, మగ్గేమ తరగతి ప్రజల కంట్లో కారం, నోట్లో మట్టి పడుతున్నాయి.

విలాస: (కోపంతో) ఛీ! వంశకీ, చేరిన మేలు మంచి నోటికొచ్చినట్లు చిమ
ర్చించేవు. (చేతిలో నెకను లాక్కుని) ఎలాంటి విశ్వాసఘాతకక
ప్రేసంబున్న కూడానా? చూడు నిన్నొచ్చేస్తానో! (ఓనూరన వెళ్ళి
పోతాడు కుడిచైపు)

శపకవి: కుట్రలనట, జటిలమతీ! నీ విమర్శనా కౌశల్యానికి నమస్కారాలు.
నీ నహనానానికి సుడోనై! (కుడిచైపు వెళ్ళిపోతాడు.)

అశ్వేషి: మోహినీ! నువ్వుపైకి కపటంగా నటించినా, ఉత్తరంలో తూర్చా
తప్పకుండా తులతూచినట్లు విమర్శించినందుకు కృత్యవాదాలు.

సత్యం: అశ్వేషి! నీలాంటి అశ్వేషులు వీధికొక్కడు చప్పునవుంటే దేశం
లో పెన కాతుల గోతులు త్రవ్వడాలు చాలావరకూ నటించిపోను.

అశ్వేషి: మీలాంటివారు పూరుకొక్కరుకూడా లేని తరువాత, ఎలాంటి
వారు, ఎంతమందె వుంటేమాత్రం, ఏం ప్రయోజనం? తెలవు.
(కుడిచైపు నిష్క్రమిస్తాడు.)

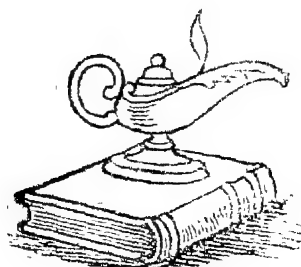
మోహినీ: (తల పైకెత్తి దైన్యంతో) సాధనరావుగారు మీరింకాతిట్టకుండా,
వెళ్ళిపోకుండా కూర్చుండి పోయేరేం? (మళ్ళీ తల దించుకుంటుంది)

సాధన: నిజం ఆలోచిస్తే తీర్పులసిన ఆవుసం నావేం కనబడలేదు. అయిన
దాని గురించి విచారించకు. వస్తా! (కుడిచైపు వెళ్ళిపోతాడు)

సత్యం: (నెమ్మదిగా) మోహినీ! కపట నటనా దొంగతనం లాంటిది. అది
కొంతకాలం అసిపోయినా ఆంతకాలం అసిపోదు. నిజం నిలకడ
మీద తెలియకపోదు. అయినా, ఇప్పుడు విచారించి లాభమేమిటి?
ఆయినదేదో అయిపోయింది. “ఇదంతా మన మేలుకోశమే!”
అంటారు పెద్దలు. అంచేత ఇప్పటికైనా ఈ బూతుకపు నాటకా
లను కట్టిపెట్టి, గతాన్ని విస్మరించి, భాగిని బాగుచేసుకో. ఏకాం
తాన స్వాంతాన ప్రశాంతంగా ఆలోచించి, యదార్థము తెలుసుకొని
నీ అభిప్రాయాలు మార్చుకొని, ఇకముందు స్వచ్ఛందమైన తీరుతో

గడుపుతానని అశిస్తున్నా; పరిపూర్ణమైన పరివర్తన పొందేక నీ
 చౌనయ లో నా హృదయంలో స్థానం పొందాలనే, కోరిక
 వుంటే, అందుకు అభ్యంతరం నాకులేదు. ఇప్పటికైతే నా సత్యాన్ని
 తెలుసుకుంటావనుకుంటా! (కుడివైపు చిరునవ్వుతో నిష్క్రమిస్తాడు.
 అతడవను తలవంచుకు నింటున్న మోహినిని పైకెత్తుతుంది. ఆమె
 మోహం అవమానంతో పాలిపోతుంది. పాలిపోరిలి వస్తున్న
 దుఃఖాన్ని ఆపుకోమిన్నట్లుంటుంది. అరనిముషం అణావుండే,
 తటాలున చేతులతో మోహం కన్నులంటుని దుఃఖం ఆపుకోలేక,
 తేరపడుతుంది.)

స మా వ్రం.

పరిశయం

ప్రతిపక్షమున.

పి. పి.

ఈ పక్షమున ప్రతిపక్షమున.

మొత్తం 34 మంది.

మొదటగా ప్రతిపక్షమున వారి కిచ్చిన వార్తాపత్రమును, గుంటూరు, తెనాలి, మద్రాసు, రాజమండ్రి, కాకినాడలో 20: చివరకు 1949లో పి. పి. పూర్వం వారు. కాకినాడ పి. పి. కాకినాడలో ఉపాధ్యక్షుల శ్రీ శ్రీ వల్లభ శ్రీ శ్రీ శ్రీ గారి ఆధ్వర్యంలో నానా వ్యాసముని ప్రాసంగికమును.

విశేషముగా నానా వారి చేయి వారి ఆధ్వర్యమున, వారి వద్ద నానా వారి వద్ద వారి వద్ద. “ప్రతిపక్షమున” అనే ఉపాధ్యక్షులతో అనేక పక్షాలు. అండ్ ప్రభుత్వ లోక ప్రచురించబడిన “ప్రతిపక్షమున” అనే పక్ష, వివిధ పత్రికలలో ప్రచురితములయిన అనేక ఉపాధ్యక్షుల వారి వద్ద, “ప్రతిపక్షమున”, “ప్రతిపక్షమున”, “ప్రతిపక్షమున” అనే అమితముల నానా వారి, అమితముల నానా వారి వద్ద.

వాస్తవము అతి సేపుతో, సహజంగా చిత్రించడంలో చక్కని వైఖరి. ప్రతిపక్షమున గారి కలానికి వుంది. ముఖ్యము వారికి యింకా ఉన్నట్లు భవిష్యత్తు ఉండనడానికి యిది తార్కాణం.

ప్రస్తుతం ఒకప్పుడు ప్రభుత్వ వ్యవస్థలో ఉన్నారు.

“ గారి ”

శ్రీమతి పాతగుమ్మ సుమతి

బి. ఎస్.సి., బి. టి.

ప బి.స్కూల్ లైబ్రరీ సం.

చక్కని సంస్కారం సాహిత్యభిలాష గల సుమతిగారు. వీరి తండ్రిగారు, శ్రీ. శే. అత్తల సూర్యనారాయణగారిని ఎరుగని వారు అరుదు.

కాకినాడ కాలేజిలో విద్యార్హులం. ప్రాచార్యులచే. వక్రాను విశ్వ విద్యాలయంలో బి. ఎస్.సి. బి. టి. డిగ్రీలను పొందారు.

సాహిత్య రంగానికి శ్రీమతి సుమతిగారు అంత పరిచితులు కాక పోయినా, అప్పుడప్పుడు వారి రచనలు పత్రికల్లో ప్రకటితాలవుతూనే వచ్చాయి.

కథనికా రచనలకా నాటికలు, రేడియో ప్రసంగాలు అనేకమైనవి చేశారు. రేడియో శ్రవ్య నాటికలలో అనేక పర్యాయాలు పాల్గొన్నారు.

ప్రస్తుతం హైదరాబాదు స్టాల్లి బాలికల విద్యాలయంలో పనిచేస్తున్నారు.

శ్రీ గృహ విశుద్ధి కర్మాంశము

0-3-1950

2010-11-10

“అంధ్ర ప్రభ” వాడు పత్రికలో వ్రాసిన వాటిలో “నవరత్న”, “శ్రీమం
 “కనీషి” చిత్రములు, “నూతనప్రభ”, “శాంతి” మొదలయిన పత్రికల
 కథానికలు ప్రాసంగికమైనవి ప్రభాకర్ అంధ్ర వాడులకు సుపరిచితులే.

“నిరసధి” అనే ముద్రితమైన పాండిత్య, “తేనీసెగలు”, “అక్షరేశం”, “దేశం నాచిచ్చిన సంవేశం”, “అప్యక్త సాధలు”, “ఎక్కలేని మెట్లు”, “గడ్డిపువ్వు నవ్వించి”. మొదలైన వైభవాలు కాలు వారు చాలా వ్యాకాశం. కొన్ని నవలలూ, అనువాదాలు కేయాలు యింకా ఆ ముద్రితంగానే ఉండిపోయాయి.

రసపోషణకై వారు సామాన్యంగా తీసుకునే ప్రయత్నములు
తొలిచేస్తుంది.

శ్రీయుతులు
సురమాళి,
చిన వెంటటరెడ్డి.

తెలంగాణాలోని ప్రభుత్వ
సంరక్షణ కేంద్రము కిందనున్న గ్రామ
లో జన్మించి, జీవిత సమయం
లోని ముఖ్యంగా విద్యను పూర్తి

రాబాదులో కలుసుకని పల్లెటూరు మాటల్లోని చుట్టూ సాంఘికమూ, వాణిజ్య
త్యాగిని పరిమరించడానికి కృషి చేయటంలో ఇద్దరికీ కల ఆభిరుచిని గమనిం
చుకొని సాహితీ తపస్సు చేస్తున్నారన్నారు.

శ్రీ సురమాళి కరీంనగరం జిల్లాలో ఇలాసాగరిం అనే గ్రామంలో
జన్మించారు. హైదరాబాద్ లో ప్రభుత్వ ఉన్నతస్థాయిలో జనించేస్తున్నారని
సాధన అనే కథల సంపుటిలో వీరి మొదటి పల్లెటూరుభాషాలో వ్రాసిన కథ
పరిచయమైంది. అంతకు ముందు కలం పేరుతో కథలు వివిధ పత్రికలను వ్రాసి నా
'సాధన' పరిచయమైనది. తరువాత వివిధ పత్రికల ద్వారా సాహితీ జగత్తును
పరిచయమైనారు. వీరికి అభిమాన రచయిత గోపీచంద్. గోపరాజు రామచంద్ర
రావు గారిని మార్గదర్శకులుగా వీరి జీవితాన్ని దిగ్గజాగాడానికి కృషి చేస్తున్నారు.

శ్రీ చిన వెంటటరెడ్డి, సూర్యాపేట తాలూకా, నల్లగొండ జిల్లాలో
యర్కాడంలో జన్మించి, హైదరాబాదు ప్రజాసారాటంలో కోడలి
నారాయణరావు గారి నాయకత్వంలో పాల్గొని, త్యాగాలుచేశారు. ఉన్నత
కాలంలో వీరు వ్రాసిన గేయాలు తెలంగాణా అంధకారప్రాంత ప్రజలను ముం
దడుగు నేయించినవి. అయితే వీరి పాటలు పాడుకొని ఉన్నత పదవులను
అనేక కార్యకర్తలకు వీరిపేరు కాని, వీరి ఆ పాటలను వ్రాశారని కాని తెలి
యదు. వెంటటరామాగెడిగారి జీవిత చరిత్రను వీరు బుర్రకథగా వ్రాశారు.
రెడియోవజన సంఘం వారు దీన్ని పరిచయించారు. బుర్రకథలు వ్రాయటం
లోను, తెలంగాణా గ్రామీణులు నిత్యం మాట్లాడుకునే మాటలను అవేసంపు
సాంఘికతో మాట్లాడుటలోను వీరిది అందే వేసినచేయి. ప్రస్తుతం హైదరా
బాదు రేడియోలో పనిచేస్తున్నారు.

శ్రీ జోశ్యభట్ల గున్నేశ్వరరావు

వయస్సు: 24 సం.

నివాసం: విజయనగరం

కాకినాడ కాలేజీలో ఇంటర్మీడియేటు (కామర్స్) వరకు విద్యాభ్యాసం చేశారు. సారస్వత రంగంలోకి ఆశాపూరితంగా ఉత్సహంగా దుమికీన యువకులు శ్రీ గున్నేశ్వరరావు గారు. వీరి కేరతోను మరో ఉపనామంతోను, “వినోదిని” “ఆంధ్ర వార పత్రిక” లలో కథలు కేయాలు చాలా ప్రచురించబడినాయి.

“మాయ” అనే నాటకం, “పెళ్ళి ప్రయత్నం” అనే నాటిక వీరి అముద్రితాలు. తమ ఉత్సాహంతోను, కృషితోను పరిణితిపొందిన చక్కని రచనలు ముస్కుందు వీరు చేయగలరనడానికి సంజేహంలేదు.

నవ్య సాహితీ సమితి

హైదరాబాదు.

కౌర్యవరము:

౧. పోతుమాచి సాంబశివరావు. బి. ఎ. ఆస్ట్రేలియ.
 ౨. కాలనాథ భట్ట వీరభద్రశాస్త్రి బి. ఎ. ఉపాధ్యక్షుడు.
 ౩. ఇమకపల్లి లక్ష్మీనాసింహశాస్త్రి బి. కామ్. బి. యల్. "
 ౪. వేమరాజు నాసింహారావు బి. ఎ. కార్యదర్శి.
 ౫. వేమూరి సుబ్బారావు శర్మ బి. ఎ. (ఆనర్స్) సహాయ కార్యదర్శి.
 ౬. జయంతి సత్యప్రభు బి. యస్. సి. "
 ౭. ఎ. వి. రాధాకృష్ణ బి. ఎ. కోశాధికారి
 ౮. గోపరాజు వెంకటరావు కనకం కార్యాలయ కార్యదర్శి

ప్రతినిధి వర్ణము:

కీర్తి.	పైడిమఱ్ఱి వెంకటసుబ్బారావు	భిష్ముం మెట్టా.
"	సదితాల సూర్య చింతామణికాస్త్రి	గుంటాల.
"	పార్వంది లక్ష్మణరావు యం. యస్. పి.	నర్సాపురిం.
కీర్తిమతి	అత్తలి న్వరాజ్యలక్ష్మి బి. ఎ. బి. ఎడ్డి.	మానుమకొండ.
కీర్తి.	మిర్యాల కృష్ణమూర్తి బి. యస్. సి.	శికిరిదాబాదు.
"	పోతరాజు గోపాలరావు బి. ఎ.	ఇస్టెందు.
"	అక్కినేపల్లి గోపాలరావు	దత్తప్పగూడెం.
"	సోమంచి రామం బి. యస్. సి.	పెడననగల్లు, కృష్ణాజిల్లా.
కీర్తి.	ఐ. బి. కాస్త్రి బి. ఏ.	కాకినాడ.
"	మువ్వపేర వెంకట దీక్షితులు	ములపట్టు.
"	ధరణికోట క్రీనివాసులు	గల్లిగొండ.
"	పై. వి. సుబ్బారావు	కర్నూలు.
"	నిమ్మగడ్డ విశ్వనాథం బి. ఎస్. సి.	హైదాబాదు.

సభ్యులు:

- శ్రీ. జి. జనార్దనరాజ్ బి. ఎ. ఇల్లందు.
 " కంచనేపల్లి వెంకట రామారావు ఎమ్. ఎల్. ఎ. నల్లగొండ.
 " డి. భాస్కరరావు బి. ఎ. బి. యస్. సి. ఎల్. ఎల్. బి. హైదరాబాదు.
 శ్రీమతి వేమరాజు సుభద్రాదేవి ఎమ్. ఎ. బి. ఇడి. హైదరాబాదు.
 శ్రీ. గొట్టూరి రామచంద్రరావు బి. ఎ. హైదరాబాదు.

- శ్రీ. సమకూరు నారాయణరావు బి. ఎ. ఎల్. ఎల్. ఎమ్. సూర్యభిల్లి
 " ఉ. రాంకెషన్ రావు హైదరాబాదు.
 " చె. వెంకటేశ్వరరావు బి. ఎస్. సి. "
 " ఇ. రంగారెడ్డి బి. కామ్. ఎల్. ఎల్. బి. "
 " జి. సురమాళి "
 " టి. యస్. స్వామినాథం దేవరకొండ
 " పోలేపెన్సి వెంకట సుబ్బారావు బి. ఏ. హైదరాబాదు.
 " జే. వెంకటప్ప శర్మ బి: కామ్. "
 " గరిమెళ్ళ సుబ్రహ్మణ్యం ఎమ్. ఎ. బొంబాయి.
 " హనుకపల్లి చక్రిణిమూర్తి బి. కాం. హైదరాబాదు
 " పాలగుమ్మి విశ్వనాథం "
 " గరిమెళ్ళ రామమూర్తి బి. ఎ. "
 శ్రీమతి పి. సుమతి బి. యస్. సి. బి. టి. "
 శ్రీ కె. నవీనచందర్ బి. ఏ. "
 " చివుకుల గోపాలకృష్ణ యం. ఎ. బి. ఇడి. సికింద్రాబాదు.
 " చాగంటి భీమశంకర శర్మ బి. కాం. హైదరాబాదు.
 " కరుగంటి కృష్ణమూర్తి బి. కాం. ఎల్. ఎల్. బి. "
 " పురాణచండ దీక్షితులు "ఉషశ్రీ" కాకినాడ.
 " పి. వి. జె. క్రైష్ణారావు "
 " జి. జాషువా హైదరాబాదు.
 " కాశీనాథుని శ్రీరామచంద్రమూర్తి "
 " కోట సత్యనారాయణమూర్తి "
 " పాలగుమ్మి రామారావు కికింద్రాబాదు.
 " కందుకూరి లింగరాజు బి. ఎ. హనుమకొండ.
 " అత్తిలి రామమోహనరావు కర్నూలు.
 " బోడి గోపాల క్రైష్ణమూర్తి నంటూరు.
 " కె. బి. కోననం బి. ఎస్. సి. హైదరాబాదు.
 " రావులపాటి శ్రీనివాసమూర్తి సికింద్రాబాదు.
 శ్రీ. గ. వేరి కాస్త్రి ఆలమూరు తూర్పుగోదావరి జిల్లా
 " వేమరాజు నరేశ్వరరావు భల్లిభక్ (పశ్చిమ బెంగాల్).
 " కరివెంకట లక్ష్మీనరసింహారావు హైదరాబాదు.
 " యు|| వాసుదేవరావు బి. ఏ. ఎల్. ఎల్. బి. "

శ్రీ.	సి. రాంజాబు. బి. ఎ.	హైదరాబాదు.
"	కె. గోపాలకృష్ణ.	"
"	విల్. రామయ్య.	"
"	డి. హనుమంతరావు. ఎస్. ఎల్. ఎ.	"
"	జి. హనుమంతరావు.	"
"	పి. చతాధిరామారావు.	"
"	యస్. రామం.	"
"	గుర్జుపాటి మురళీధరరావు.	"
"	ఎ. వెంకటసుబ్బమూర్తి.	"
"	గుణిసాటి అచ్యుతరాజు.	"
"	పి. సుబ్బారావు.	"
"	బి. నరసింహారావు.	"
"	జి. యస్. శిష్యు.	"
శ్రీ.	సి. శ్రీరామమూర్తి.	"
"	ఆర్. మంగళేశ్వర్.	"
"	కె. ప్రభున్నగోపాల్.	"
"	జి. వి. ఆర్. కృష్ణారావు.	సికింద్రాబాదు.
"	యస్. వి. నల్లనారాయణమూర్తి.	కర్నూలు.
డా.	కే. కేశవమూర్. ఎం. బి. బి. ఎస్.	హైదరాబాదు.
శ్రీ.	జై. బి. రావు.	గరహా ప హతీదా బీహార్.
"	కె. కృష్ణమూర్తి.	"
"	బి. వెంకటేశ్వర్లు. బి. కాం.	"
"	వాక్రేపు జ్ఞాన సుబ్బారావు.	కలకిత్తా.
"	జి. కృష్ణమూర్తి. బి. కాం.	గుంటూరు.
"	సముద్రాల సుందరరాజ్.	మచిరాసు.
"	గోవిందరాజుల వెంకటేశ్వరరావు.	పెనుగంచిపాటి కృష్ణాపిల్లా.
"	యస్. పాపారాధిరావు.	మద్రాసు.
"	అయ్యగారి సీతారామారావు.	మద్రాసు.
"	పేరి రాధాకృష్ణారావు.	మద్రాసు.
"	బో. వీరాంజనేయలు.	మద్రాసు.
"	బి. ఎస్. మూర్తి.	హతీదా బీహార్.

